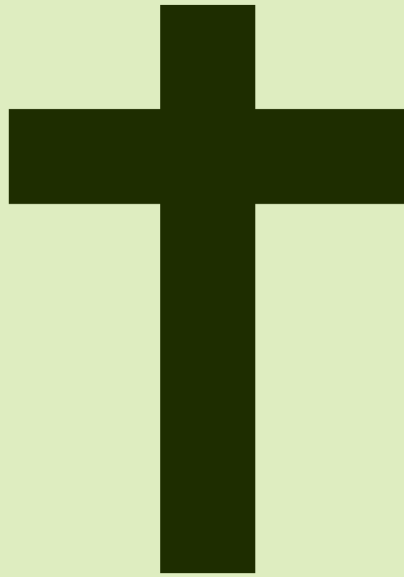


Luka



The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the
Vlax Romani language

Luka
The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the Vlax Romani language

copyright © 2018 Pioneers

Language: Chergash (Romani, Vlax)

Dialect: Chergash

Translation by: Pioneers

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2022-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 11 Nov 2022
1e2d0214-3d12-5bbc-b29b-eea1aae09a1b

Contents

Luka	1
----------------	---

E Lukašči Bahtali Nevimata

Akaja Bahtali nevimata ramosarda o manuš savesko alav sas Luka, vo sas doktori, misionari savo putuillas e apostole Pavlesa (dik Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) thaj nas Židovo. Akaja knjiga opisujil e Isusesko bijandipe, trajo, sikaipes, čudurja, lesko smrto po trušul, vaskrsenje andar e mule thaj vi o vaznesenje po nebo. Jek katar e glavne tema akale Bahtale nevimako si kaj o Isus pherel e obećanja savo dijas o Del e Izraelešće ando Purano zaveto ali isto kaj e Bahtali nevimata naj samo pale Židovurja već vi pale okola save naj Židovurja. Ande akaja Bahtali nevimata o Isus sikavelas e but e teme, uključujući vi e molitva, e Sveto Duho, bah, zahvalnost thaj e love. Akaja knjiga isto gajda sikavel sar o Isus sastarelas thaj jartolas e bezeha e bute manušenđe, uključujući vi okolen save sas zurale nasvale ili opsednime e benđenca, čoren, bezehalen, odbacime manušen thaj e bute manušnjen. O Luka akava ramosarda, verovatno varekaj katar 65. brš posle o Hristo.

O Luka ramol lil e Teofilešće pale e Isusesko trajo

¹ Poštuime Teofile, ramov tuće zbog godova kaj but džene line te ramon okola dogadžurja save o Del obećisarda majsigo prekal e prorokurja, a save dogodisajle maškar amende. ² Von godova ramosardine prema okova so maj anglal phendine e očevicurja* thaj sluge e Alavešće. ³ Zato vi me odlučisardem Teofile, te ramov tuće sa po redo, pošto pomno sa katar o početko istražisardem, ⁴ gajda aveja sigurno kaj si okova sikavipe savo primisardan pouzdano.

O anđeo navestisarel kaj bijandola o Jovano savo bolelas

⁵ Ande vrjama kana vladilas o Judejsko caro o Irod, sas varesavo rašaj savo akhardolas Zaharije andar e Avijasko† rašajesko redo. A e lešći romnji sas isto andar e Aronosko pleme.‡ Lako alav sas Jelisaveta. ⁶ A liduj sas pravedne anglo Del, thaj trainas sa po zakono thaj pe okova so sas odredime anglo Gospod, bi manako. ⁷ A naslen čavra, kaj e Jelisaveta našti ačhelas khamni, a liduj već phurile.

⁸ Jek đes kana o Zaharija služilas e Devlešće ando Hramo kaj po dužnost avilo o redo kana lešći grupa rašaja trubunas te služin, ⁹ prema e rašajengo običaj odabirisardine les gajda kaj čudine e kocka te del ando Svetište e Gospodesko te kadil.Š ¹⁰ Pale vrjama kana kadilaspe ando Hramo, sa o them sas avri thaj molinaspe.

¹¹ A e Zaharijašće sikadilo o anđeo e Gospodesko savo ačhelas pe desno rig e žrtvenikosko katar savo kadilaspe. ¹² Kana dikhla les o Zaharije, zurale darajlo.

¹³ A o anđeo phendas lešće: “Na dara, Zaharija! Kaj si ašundi ćiri molitva: e romnji ćiri e Jelisaveta bijanela tuće čhave, thaj tu dele alav

* **1,2** Očevicurja sas okola save sas e Isuseja katar o početko lešće službako thaj dičhenas sa e dogadžurja. † **1,5** “savo si o potomko e Avijesko.” O Avija sas pra papo akale grupaće rašajende thaj savora von sas e Aronešće potomkurja, savos sas prvo e Izraelconengo rašaj. ‡ **1,5** Akava značil kaj sas voj andar e isto linija e rašajendi sago vi o Zaharije: “Lešći romnji sas isto andar e Aronesko plemeno.” “O Zaharije thaj lešći romnji e Jelisaveta sas liduj potomkurja e Aronešće.” Š **1,9** E rašaja trubeine te den jag mirišljavo tamnjano sago prinos e Devlešće svako detharin thaj svako talerjat po posebno oltari andre ando Hramo.

Jovan. ¹⁴ Zbog leste aveja bahtalo thaj radosno, thaj e buten raduila lesko bijandipe. ¹⁵ Kaj avela baro anglo Gospod. Či pijela mol niti pimo savo matarel. Pherdola e Sveto Duhosa još ando či pire dejako. ¹⁶ Vo boldela e but Izraelconen e Gospodešće lende Devlešće. ¹⁷ Džala anglo Gospod sago glasniko pherdo duho thaj sila, sago o proroko Ilija. Pomirila e dades lešće čhavenca a e nepokorne umurja boldela gajda te prihvatin o razumnost okolengo save si pravedne. Pripremila e theme pale e vrjama kana o Gospod avela.”

¹⁸ A o Zaharija phendas e anđelošće: “Sar me džanava kaj godova avela čače? Kaj sem me purano thaj e romnji mungri dija ande pire purane brš.”

¹⁹ A o anđeo phendas lešće: “Me sem o anđeo Gavriilo, savo ačhav anglo Del* te služiv, thaj bičhaldo sem te ćerav svato tuva thaj te javiv tuće akaja bahtali nevimata. ²⁰ Zato kaj či paćajan akana zanemija thaj naštik ćereja svato džiko đes dok či avel e vrjama pale godova thaj mungre alava či pherdonpe.”

²¹ A o them ažučarelas avri e Zaharija, thaj začudisajle so gaći zadržisajlo ando svetište e Hramosko. ²² A kana napokon inljisto, naštik ćerelas svato, nego e znakonenca probisardas te phenel lende so sas ando Hramo, thaj von haćardine kaj sas les viđenje ando svetište e Hramosko.

²³ Thaj kana završisajle e đesa lešće službaće ando Hramo o Zaharije đelotar čhere. ²⁴ A posle godola đesa lešći romnji e Jelisaveta ačili khamni, thaj pandž čhon či inkljelas avri andar piro ćher† thaj motholas: ²⁵ “O Gospod milostivo dikhlas pe mande kaj fuljardas mandar o ladžavo anglo them.”‡

O anđeo navestisarel kaj bijandola o Isus Hristo

²⁶ Kana e Jelisaveta sas khamni šov čhon, o Del bičhaldas e anđele Gavriilo ando cikno Galilejsko gav savo akhardolas Nazaret ²⁷ ke Marija savi sas još čhej thaj sas mangli palo manuš, savo akhardolas Josif. Vo sas potomko e carosko Davidosko. ²⁸ Kana o anđeo dijas late andre phendas laće: “Raduitu,§ kaj o Del si pherdo milosti prema tute! O Gospod si tusa.”

²⁹ Pe godola alava e Marija uznemirisajli thaj počnisarda te gndil so značisarel godova pozdrav. ³⁰ A o anđeo phendas laće: “Na dara Marija! Kaj o Del iskažisardas tuće piri ljubav.”* ³¹ Ake ačheja khamni, thaj bijaneja čhave saves deja alav Isus. ³² Vo avela baro, thaj akhardola Čhavo e Majbaresko, thaj o Gospod Del delales autoriteto te vladil sago o caro David savo sas lesko prapapo. ³³ Vo vladila e Jakovešće plemenova dži ko veko, thaj lešće carstvošće či avela krajo.

³⁴ A e Marija phendas e anđelošće: “Sar godova avela kana sem me još čhej?”

³⁵ A o anđeo phendas laće: “O Sveto Duho fuljela pe tute, thaj e Sila e Majbare Devlešći avela pe tute thaj zasenila tut. Zato vi okova savo bijandola avela sveto, thaj akhardola o Čhavo e Devlesko. ³⁶ Ake vi ćiri

* **1,19** savo ačhav anglo Del Ando original ramol: “savo ačhel anglo Del.” Akava si phendo sago ukor e Zaharijašće. Prisutnost e Gavrijelešći, savo avel direktno katar o Del, trubujasas te avel dovoljno dokazo e Zaharijašće. † **1,24** Kana nakhlo pandž čhon sar sas khamni avel očigledno savorende kaj si khamni. Askal o them či mardinesas muj katar e Jelisaveta sago kaj si voj još nerotkinja. ‡ **1,25** Akava phenelas pe palo ladžavo savo inđarelas kaj nas lat čhavra. § **1,28** Raduitu Akava šaj prevodilpe sago “Zdravo” ili “Raduitu!” * **1,30** Ando original ramol: “arakhlan milost ko Del”. Idijomo “arakhlas milost” značil pozitivno prihvatile verekastar: “O Del odlučišardas te del tut piri milost”, ili “O Del sikavel piri ljubav”

bibi e Jelisaveta, ačhili khamni ande piri purani vrjama, avela lat čhavo. Okoja isto manušnji pale savi phenenas kaj naštik avela čhavra već si šov čhon khamni! ³⁷ Kaj e Devlešće khamči naj nemoguće!”

³⁸ A e Marija phendas lešće: “Ake, sluškinja sem e Gospodešći. Neka avel mande pe ćire alava.” Thaj o anđeo đelotar latar.

E Jelisaveta pindžardas kaj o čhavro ande Marijako đī si o Mesija

³⁹ Varesave đesa maj posle e Marija siđardas ande gorsko krajo e Judejako. ⁴⁰ Kana aresli okote dija ande Zaharijasko čher, thaj pozdravisajli e Jelisavetava. ⁴¹ Kana e Jelisaveta ašunda e Marijako pozdrav, o čhavro huklo ando lako đī, a e Jelisaveta pherdili e Sveto Duhosa. ⁴² Pale godova e bahtatar čhutas muj e bare glasosa: “Maj blagoslovime san tu, Marijo, katar sa e manušnja, thaj blagoslovime o čhavro ande ćiro đī. ⁴³ Savi čast siman, te tu e dej mungre Gospodešći aves mande! ⁴⁴ Kaj ake čim o pozdrav ćiro avilo džike mungre kan, e bahtatar o čhavro huklas ande mungro đī. ⁴⁵ Blago tuće kaj paćajan kaj pherdola okova so phendas tuće o Gospod!”

E Marija slavil e Devle

⁴⁶ E Marija askal phenda:
 “Barjarel e duša mungri e Gospode!
⁴⁷ Thaj raduilpe o duho mungro e Devlešće mungre Spasitelješće.
⁴⁸ Kaj milostivo dikhla pe mande pe piri ponizno sluškinja,
 katar akana sa e manuša akharena man blagoslovime.
⁴⁹ Kaj o silno Del, savesko si alav sveto,
 ćerdas mande baro lačhipe.
⁵⁰ Kaj o Del si milostivo;
 e milost lešći si katar e čang dži ke čang okolende save daran lestar.
⁵¹ Pire moćno vastesa ćerel silne dela
 thaj odbacisardas pestar okolen save si barikane ande pire ile.
⁵² Čhudas tele katar o prestolje e vladaren,
 a vazdas e poniznonen.
⁵³ E bokhalen čaljarda e lačhipeja,
 a e barvalen mukla čuće vastenca.
⁵⁴ Huklo ando pomoć pire slugende e Izraelconende
 thaj či bistardas te avel milostivo†
⁵⁵ sago kaj obećisardas amare pra paponende,
 e Avraamešće thaj lešće potomkonende dži ko veko.”
⁵⁶ A e Marija ačhili ke Jelisaveta varekaj katar trin čhon, thaj askal boldapes čhere.

Bijandilo o Jovano savo bolelas

⁵⁷ A e Jelisavetaće avili e vrjama te bijanel thaj bijanda čhaves. ⁵⁸ Kana ašundine laće komšije thaj laći familija kaj o Gospod sas gajda lačo thaj milostivo prema late, raduisajle zajedno lasa. ⁵⁹ A kana e čhavres sas ohto đes o them ćidape po obred te obrezin e čhavre. Thaj line te denle alav Zaharija, sago kaj bučhol lesko dad. ⁶⁰ Ali e Jelisaveta phendas: “Na! Lesko alava avela Jovano!”

⁶¹ A von phendine laće: “Pa khonik ande ćiri familija či bučhol gajda.”
⁶² Zato e znakonenca phučline e čhavrešće dades sar vo kamel te del

† **1,54** O Del naštik te bistrel. Kana ramol kaj o Del “delpes gođi ili či bistrel”, godova si idijomo savo značil kaj o Del deluil po temelji okolesko so majsigo obećisardas. Akava phenel pale Devlesko obećanje e Avramešće: “kaj obećisardas amare prapaponende kaj avela milosrdno.”

alav e čhavres. ⁶³ O Zaharija manglas e pločica pe savi šaj te ramol thaj ramosardas: “Jovano si lesko alav.” Thaj savora začudisajle. ⁶⁴ Thaj odma o Del putardas lesko muj thaj oslobodisardas lešči čhib thaj o Zaharija počnisardas te čerel svato thaj te slavil e Devle.

⁶⁵ A e Devlešči dar lija sa lenđe komšijen po gorsko krajo e Judejako, thaj čerelas pes svato pale akala dogadžaja. ⁶⁶ Thaj savora save ašundine pale akala dogadžaja, gndinas thaj phučenar pes ande peste: “So avela katar akava čhavro? Čačes si o vas e Gospodesko pe leste.”†

E Zaharijasko proročanstvo

⁶⁷ O Zaharije, o dad e čhavresko, pherdilo e Sveto Duhosa, thaj prorokuisardas alavenca:

⁶⁸ “Blagoslovime o Gospod Del e Izraelosko
kaj avilo thaj izbavisarda pire theme!

⁶⁹ Vazdas amende silno spasitelješ
andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko,*

⁷⁰ sago kaj dumut obečisardas
po muj pire svete prorokonengo

⁷¹ kaj izbavila men katar amare dušmaja
thaj andar e vas† savorende save mrzanmen.

⁷² Sas milostivo amare pra dadende
thaj održil piro sveto savezo,

⁷³ e solah savi dija e Avraamešće amare pra dadešće.

⁷⁴ Izbavisarda amen andar amare dušmajende vas,
te šaj služis lešće bi darako,

⁷⁵ ando svetost thaj ande pravda angle leste dokle god sam džude.

⁷⁶ Aj tu, Jovane čhaveja mungreja, akhardoja proroko e Majbare Devlesko
kaj džaja anglo Gospod te lačhares lesko drom.

⁷⁷ Sikaveja e Devlešće theme sar te pindžaren o spasenje
kroz o jartipe lenđe bezehendar.

⁷⁸ Zbog e bari milost amere Devlešči,
osvanila† amende andar e visine e nevi detharin a

⁷⁹ te anel svetloš okolende save train ando tunjariko thaj ande dar katar o smрто

thaj te upravisares amare pungre po drom e mirosko.”*

⁸⁰ A o čhavro Jovano barjolas thaj zuravolas ando duho. Kana barjilo, trailas ande pustinja sa dok či započnisardas e javno služba angle Izraelcurja.

† **1,66** o vas e Gospodesko pe leste Izraz “o vas e Gospodesko” odnosilpes pe Gospodesko moć. “E Gospodesko moć sas lesa” ili “o Gospod čerelas moćno ande leste”. § **1,69** silno spasitelje Ando original ramol: “šng spasenja pale amende”. E šng e životinjači sas simboli pale lako moć te branilpes. Palo Mesija phenelpes sago kaj si vo šng saves si moć te spasilamen. * **1,69** andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko si doslovno “ando čer lešće slugasko e Davidesko”. E Davidesko “čer” Akate prestavisarel lešće familija, majtačno, lešće potomkonen: “ande familija lešće slugošči e Davidešči” ili “savo si potomko savo si potomko lešće slugasko e Davidesko”. † **1,71** e vas prestavil pale e moć savi e bilače manuša koristin protiv e Devlesko them. ‡ **1,78** osvanila Svetlo si često metafora palo čačipe. Akate phenelpes palo duhovno čačipe savi o Spasitelj dela sago kaj si o izlasko e (khamesko) savo rasvetlisarel e phuv. Dik Mal 4,2. § **1,79** anel svetlo Svetlo si često sikado sago metafora palo čačipe. Akate phenelpes pale duhovno čačipe savo o Spasitelj dela sago kaj inkljel o kham savo rasvetlil e phuv. Dik Mal 4,2. * **1,79** drom e mirosko si metafora palo način e trajosko savo anel dži ke godova te e manušes avel miro e Devlesa: “trais mirno trajo” ili “te phires e dromesa savo inđarel dži ko miro”.

2

E Isusesko bijandipe
(Mt 1,18–25)

¹ Ande godoja vrjama kana bijandilo o Jovano, inkljisti e zapoved katar o rimsko caro Avgusto te sa o them savo trailas ando Rimsko carstvo avel ramome ando popis stanovništva. ² Akava sas o prvo popis kana o Kvirinije vladilas e Sirijava. ³ Savora teljardine te prijavinpes palo popis ande gava kaj sas bijande lende pra papurja.

⁴ Gajda vi o Josif teljardas andar o gav Nazaret andar e Galilejsko regija, ando Vitlejem e Judejsko regija kaj sas o David bijando,* kaj o Josif sas potomko e carosko Davidesko ⁵ te prijavilpes palo popis zajedno pire verenicasa e Marijasa savi sas khamni. ⁶ Dok sas ando Vitlejem avili laći vrjama te bijanel. ⁷ Bijandas pire prvo čhaves, pačardale, thaj čhutale ande jasle† kaj nas than ande gostijonica.‡

E anđelurja navestisaren e pastirende e Isusesko bijandipe

⁸ Ande godoja isto regija savi sas paše pašo Vitlejem sas e pastirja save incarenas e račaći straža pe pašnjakurja ke pire bakhre. ⁹ Andar jekhvar o anđeo e Gospodesko ačhilo maškar lende, thaj obasjaisardalen e slava e Gospodešći, a von zurale darajle. ¹⁰ A o anđeo phendas lende: “Na daran! Kaj ake, anav tumende e bahtali nevimata pe bari bah sa e themešće. ¹¹ Kaj ađes bijandilo tumende o Spasitelj, savo si o Gospod Hristo ando gav kaj bijandilo o caro David! ¹² Ake o znako pe savo pindžarena les: aračhena e čhavre pačarde sar pašljol ande jasle.”

¹³ Ande data e anđelošće pridružisajli e bari vojska anđelurja thaj slavinas e Devle alavenca:§

¹⁴ “Slava e Devlešće ande nebeske visine,
thaj pe phuv miro e themešće save si pe lešći volja!”

¹⁵ Čim e anđelurja boldinepe ando nebo, e pastirja phenenas jek avrešće: “Hajde džas dži ko Vitlejem, te dikhas so godova okote dogodisajlo, so phendas amende o Gospod.”

¹⁶ Sigo aviline ando than o Vitlejem thaj arakhline e Marija, thaj e Josife thaj e čhavres savo pašljol ande jasle. ¹⁷ A kana dikhline e čhavres, e pastirja phendine sa so o anđeo phendas lende palo čhavro. ¹⁸ A savora save ašunenas e pastiren divisajle okolešće so phenenas. ¹⁹ A e Marija pamtilas sa so phendine laće e anđelurja thaj gndilas pale godova.* ²⁰ Pale godova e pastirja boldinepe palpale, hvalinas thaj slavinas e Devle pale sa so dogodisajlo sago kaj vi phendas lende o anđeo.

²¹ A kana avilo o ohtoto đes sar o čhavro bijandilo, trubuine te obrezin e čhavres,† thaj dine les alav Isus, sago kaj phendas o anđeo dok još e Marija či ačhili khamni.

* **2,4** Vitlejem Vi ako sas o Vitlejem cikno gav, okote sas o caro David bijando thaj sas jek proročanstvo kaj vi o Mesija avela okote bijando (Mih 5,2). † **2,7** jasle Ande jasle najverovatno sas čisto thaj sas andre vareso meko thaj šuko sago e šući čar thaj gajda sas meko pale beba. E životinje često incarenas pes paše pašo čher te aven po sigurno thaj te šaj loće te pravaren len. E Marija thaj o Josif sas smestime ande prostorije save koristinas pes pale životinje. ‡ **2,7** nas than ande gostijonica Uzrok pale akava sas verovatno kaj but o them avelas ando Vitlejem te ramonpes ande popis stanovništva. § **2,13** Ando original ramol: “e anđelošće pridružisajli e nebesko vojska”

* **2,19** E Marija smatrilas okova so sas phendo pale lako čhavo but dragoceno: “brižljivo thaj rado delas pes lende gođi”. † **2,21** obrezin E zakonurja save o Del dijas e Židovske vernikonende roden te obrezilpes o muško čhavro, godova sas odredime žrtva savi o dad thaj e dej e čhavrešći trubun te den (3. Mojs 12,1–4).

O Isus thaj e Marija ando Hramo te pheren o zakono

²² Kana navršisajle e đesa katar lengo šilaipe prema e Mojsijesko zakon inđardine e čhavres ando Jerusalem te sikaven les e Gospodešće ²³ (sago kaj si ramome ando zakono e Gospodesko: “Svako prvo bijando, a muško čhavo neka posvetilpe e Gospodešće”) ²⁴ thaj den e žrtva (sago kaj phenel e Gospodesko zakon: “duj grlice ili duj terne goluburja”).

O Simeon dičhel e Mesija thaj prorokuil

²⁵ Ande godoja vrjama trailas ando Jerusalem varesavo manuš alavesa Simeon. Vo sas zurale pravedno thaj pobožno manuš. O Sveto Duho sas pe leste thaj ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael.† ²⁶ A o Sveto Duho već objavisardas lešće kaj či merela dok či dičhel e Gospodešće Mesija. ²⁷ Potaknime katar o Sveto Duho avilo ando Hramo baš kana o dad thaj e dej anenas e čhavre e Isuse te izvršin okova so rodela e Mojsijesko zakon. ²⁸ O Simeon lija e čhavres ande pire vas thaj hvalisarda e Devle alavenca: ²⁹ “Akana, Gospode, šaj me čiro sluga te merav ando miro sago kaj phendan.

³⁰ Kaj e jakha mungre dikhline o spasenje čiro,Š

³¹ savo pripremisardan angle sa o them,

³² o svetlo* te prosvetlil aver themen thaj e slava čire themešći e Izraelošće.”

³³ E Isusesko dad thaj lešći dej divisajle okolešće so o Simeon phenelas pale leste. ³⁴ O Simeon askal blagoslovisardalen, thaj phendas e Isusešće dejaće e Marijaće: “O Del odredisardas pale akava čhavro te e but e manušende ando Izrael avel palo propast thaj butende palo vaskrsenje.† Vo si odredime te avel e Devlesko znako, ali o but o them odbacila les. ³⁵ Akava avela sar te sikadon e gndimata save si garade ande but e ile. A vi tuće korkoraće o mačo† hvarela čiro ilo.”

E Ana hvalil e Devles palo Mesija

³⁶ A okote sas vi e Devlešći proročica savi akhardolas Ana, e Fanuilovešći čhej, voj sas andar e AsireskoŠ pleme thaj sas zurale purani. Trailas pire romesa samo ehta brš, ³⁷ a pale godova trailas korkoro sar udovica dži ke ohtovardeš thaj štar brš.* Voj sas stalno ando Hramo, služilas e Devlešće đeseja thaj e račava, postilas thaj molilas pes. ³⁸ Thaj samo so o Simeon završisardas vi voj avili, thaj hvalilas e Devles thaj phenelas palo Isus savorende save ažućarenas te o Del otkupisarel o Jerusalem.†

³⁹ Kana e Isusešći dej thaj lesko dad dine gata so sas po zakono e Gospodesko, boldinepe ande Galileja ando piro gav Nazaret. ⁴⁰ A o čhavro

† **2,25** ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael Ando original ramol: “ažućarelas e Izraelošći uteha”. Š **2,30** spasenje čiro “Spasenje” phenel pale osoba savi anela o spasenje–o Isus–saves inćarel o Simeon: “Saves tu bičaldan te spasilamen”. *

2,32 o svetlo Akaja metafora značil kaj o čhavro pomožila e themešće te dičen thaj haćaren po isto način sar o svetlo pomožisarel e themešće te dičen. † **2,34** E alava “perena” thaj “vazdena pes” izrazin kana vareko boldelpes katar o Del ili te aven maj paše maj paše ko Del: “akava čhavro prouzročila te but e Izraelcurja peren katar o Del ili te aven maj paše ko Del”. †

2,35 o mačo Akaja metafora opisil e bari tuga savi e Marija haćarela: “Čiri tuga avela gajda dukhani sago kaj o mačo probisardas čiro ilo.” Š **2,36** Asirsko preme sas jek katar e Jakovešće dešuduj čhave *

2,37 ohtovardeš thaj štar brš moguće značenje si 1 voj sas udovica 84 brš ili 2 voj si udovica savi si akana purani 84 brš. † **2,38** Jerusalem Akava značil “okova savo čidela o Jerusalem” ili “vo savo anela e Devlešće blagoslovurja thaj o naklonost palpale ando Jerusalem” (dik Is 52,9).

barjolas thaj zuravolas, thaj pherdolas mudrosti, thaj e milost e Devlešči sas pe leste.

E Marija thaj o Josif roden e Isuse ando Hramo

⁴¹ E Isusesko dad thaj lešči dej svako brš džanas ando Jerusalem ande đesa kana sas o prazniko Pasha. ⁴² A kana sas e Isuse dešuduj brš, von aviline Lesa ando Jerusalem te slavin o prazniko. ⁴³ Kana sas gata godola đesa, thaj kana boldenas pes čhere, o čhavro Isus ačhilo ando Jerusalem, a o Josif thaj lešči dej e Marija či džangline kaj si. ⁴⁴ Nego gndisardine kaj si e društvoša anglal. Kana nakhlo već jek đes phiripe počnisardine te rodenle maškar e familija thaj maškar okola kas džanenas. ⁴⁵ Sar či arakhlinele boldinepe ando Jerusalem te roden les. ⁴⁶ Thaj o trito đes arakhlinele ando Hramo sar bešel maškar e sikavne, thaj čholas kan lende, thaj phučlas len. ⁴⁷ A savora save ašunenas les divisajle lešće gođaće thaj lešće odgovorende.

⁴⁸ Kana dikhlinele začudisajle, a lešči dej phendas lešće: “Čhaveja! Sostar ćerdan amende gadava? Ake me thaj ćiro dad e darasa rodam tut.”

⁴⁹ A o Isus phendas lende: “Sostar rodineman zar či džangline kaj me trubul te avav ando čer mungre Dadesko?”† ⁵⁰ Ali von či haćardine so o Isus kamlas te phenel lende.

⁵¹ Askal boldapes lenca ando Nazaret thaj čholas kan lende. A e dej lešči lelas sama pe sa akala događajurja ande piro ilo.Š ⁵² A o Isus napreduilas ando mudrost thaj barjolas* ande milost anglo Del thaj anglo them.†

3

O Jovano savo bolelas lačharelas o drom palo Isus

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

¹ Sas dešupandžto brš sar vladilas o caro Tiberija e rimske carstvosa,* o Pontije Pilato vladilas e Judejava, o Irod vladilas e Galilejava, a lesko phral o Filip vladilas ande Itureja thaj ande Trahonitada, o Lisanije vladilas ande Avilina,† ² o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja,† a o Del askal objavisardas piro alav e Jovanošće e Zaharijašće čhavešće ande pustinja. ³ Thaj o Jovano askal nakhlas e sasti okolina oko e Reka e Jordanošči thaj propovedilas e themešće kaj e manuša trubun te obratipes e Devlešće

† **2,49** Zar či džangline kaj me trubul te avav ando čer mungre Dadesko? Lesko dad thaj lešči dej trubuine te džanen e svrha savjava bičhaldales lesko Dad. Kana sas les 12 brš o Isus već džanelas, kaj si o Čhavo e Devlesko, (a na e Josifesko e Marijaće romesko). Š **2,51** lelas sama pe sa akala događajurja ande piro ilo Pale sa so e Marija ašundas, sago kaj si o blago savo voj brižljivo lelas sama thaj vrednujilas: “brižljivo delas pes gođi ke sa akala događaja”. * **2,52** napreduilas ando mudrost thaj barjolas ande milost “Postoilas maj mudro thaj maj snažno.” Akava phenelpes kaj mentalno thaj fizički barjolas. † **2,52** ande milost anglo Del thaj anglo them Akava phenel palo duhovno thaj društveno baripe. Akava šaj izrazisajlosas: “O Del blagoslovilas les sa majbut thaj majbut, a o them volilas les sa majbut thaj majbut.” * **3,1** pe amaro kalendari godova avilosas ande 27 ili 28 brš † **3,1** o Irod, Filip thaj o Lizanije sas “tetrarsi”. Izraz “tetrarh” odnosilpe pe e vladako dužnosniko savo vladilas ječe delosa ando Rimsko carstvo. Svako tetrarh sas talo autoriteto e rimske carosko. O carstvo e Herodesko e “Baresko”, savo sas caro pale vrjama kana o Isus bijandilo, sas podelime pe štar delurja nakon lesko smrto, a godole delenca vladinas lešće čhave sago “tetrarsi” ili “vladarja štare opašinaće”. Svako deo sas len jek ili majbut cikne delurja save akhardonas provincije, sago kaj sas e Galileja thaj e samarija. † **3,2** o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja Ili “dok o Ana thaj o Kajafa zajedno služinas sago e bare rašaja.” O Ana sas o baro rašaj, a e židovurja nastavisardine les kasave te pindžaren čak vi nakon so e Rimnjanurja postanisardine lešće džamutre, e Kajafa, te zameniles sago o baro rašaj.

te jartol lenđe bezeha thaj te bolen pes. ⁴ Sago kaj ramosardas o proroko Isaija, o Jovano sas:

“O glaso savo čholas muj ande pustinja:

‘Lačharen o drom palo Gospod,

Poravnisaren e staze pale leste!§

⁵ Neka svako dolina pherdol

a svako gora neka slegnilpes!

Sa e bande droma neka ispravin pes

thaj e grbave droma postanina ravne.*

⁶ Thaj svako manuš dičhela o spasenje savo avel katar o Del.’ ”

⁷ O Jovano phenelas okolende save avenas te bolelen: “Tumen e sapengo leglo!† Ko phendas tumende kaj šaj te našen angle bari holji e Devlešči savi avel?‡ ⁸ Sikaven tumare trajosa thaj tumare delenca kaj odvoisajle katar o bezah thaj kaj obratisajle e Devlešće.§ Na hohaven tumen kaj si tumende dosta te phenen: ‘Amen sam e Avraamešće potomkurja,’* kaj phenav tumende kaj o Del šaj vi katar akala bara te vazdel čavra e Avraamešće.”† ⁹ Kaj o tover e Devlešće sudosko već si čhutino po koreno‡ e kaštesko. Svako kaš savo či bijanel lačhe plodurja činelapes thaj čudela pes ando bov.

¹⁰ Askal o them phučlales: “So askal te ćeras?”

¹¹ A o Jovano phendas lenđe: “Kas si duj gada neka del jek okole kas naj. Thaj kas si habe neka del okoles kas naj.”

¹² Aviline vi e carinikurja te o Jovane bolelen, thaj phendine lešće: “Sikamneja, so amen te ćeras?”

¹³ A o Jovane phendas lenđe: “Na roden majbut porezo nego so odredil tumende e vlast.”

¹⁴ E vojniskurja isto phučline: “A amen so te ćeras?”

A vo phendas lenđe: “Khonikastar na len e love pe sila, na optužisaren khonikas hohamne§ thaj aven zadovoljno tumare počinava.”

¹⁵ Ande godoja vrjama o them ažučarelas e Mesija thaj savora ande pire ile phučenias pes te naj možda o Jovano Mesija. ¹⁶ Zato o Jovano phendas savorende: “Me bolava tumen e pajesa, ali avel vareko pale mande ko si majzuralo mandar, kašće me najsem dostojno ni e haravlja pe sandale te

§ **3,4** E manuša kava ćeren gajda te pokainpes pale pire bezeha: “Pripremin tumen te čhon kan e Gospodešči poruka kana avela” ili “Pokaintumen thaj aven spremne te avel o Gospod.” * **3,5** Kane e manuša lačharen o drom palo caro savo avel, askal snizin e grbave thana thaj pheren e hvja ando drom te avel ravno. Akava sas deo metafora savi započnisardas ande prethodno stiho.

† **3,7** sapengo leglo! Phenel kaj si bilačhe manuša ‡ **3,7** O Jovano prekorilas e theme zato kaj rodenas te vo bolel len sar o Del či kaznisardas len, ali či kamline te či majbut grešisaren: “Naštik gajda našen katar e Devlesko gnjevo samo gajda kaj avena bolde”. § **3,8** Ando original ramol: “bijanen plodurja save si dostojne palo jartipe.” Ande akaja metafora o ponašanje e manušesko usporidilpes e plodosa. Sago kaj katar e biljka ažučarelpes kaj dela plodo savo si primereno pale akaja vrsta e biljkači, katar o manuš savo phenel kaj pokaisajlo očekuilpes te trail sago kaj o Del naredisarel.

* **3,8** “Amen sam e Avraamešće potomkurja thaj o Del či kaznila amen.” † **3,8** O Jovano akate kamel te phenel kaj godova kaj si e Avramešće čhave či spasilalen, kaj o Del šaj vi katar khanči vazdel e Avramešće potomkurja. ‡ **3,9** O tover si metafora pale kazna savi uskoro započnila: “O Del si sago o manuš savo čhol o tover po koreno e kaštesko” § **3,14** na optužisaren khonikas hohamne ili “na optužin khonikas hohamne te dobisardinesas love lendar.”

putrav.* Vo bolela tumen e Sveto Duhosa thaj e jagasa.† 17 Šilavela piro gumno‡ thaj odvoila o div katar e pleva; o div čidela ande piro skladište, a e pleva dela jag e bare jagasa savi phabola večno.”§ 18 Thaj but kasave opomene o Jovano phendas e themešće thaj navestilas lenđe e bahtali nevimata.

19 A o Irod o vladari kas o Jovano ukorisarda zato kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće,* thaj pale sa aver bilačhimata save čerda o Irod, 20 pale sa godova još vi e Jovane čhuda ande tamnica.

O Jovano bolet e Isuse

(Mt 3,13–17; Mk 1,9–11)

21 Kana o Jovano bolelas sa e themes, bolaspe vi o Isus. Dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, 22 thaj fuljisto pe leste o Duho Sveto ande telesno obliko sago golubo, thaj andar o nebo ašundilo o glaso savo phendas: “Tu san mungro voljeno Čhavo. Tu san mungri bah!”

E Isusesko poreklo

(Mt 1,1–17)

23 Kana o Isus započnisardas e javno služba katar o Del sas les varekaj katar trjanda brš. Inčarelaspe kaj si o Isus čhavo e Josifesko.

O Josif sas e Ilijesko čhavo,

24 o Ilija sas e Matatesko čhavo,

a o Matat e Levijesko čhavo,

o Levije sas e Melhijesko čhavo,

o Melhi sas e Janajesko čhavo,

o Janaj e Josifesko čhavo,

25 o Josif sas e Matatesko čhavo,

o Matatija sas e Amosesko čhavo,

o Amos sas e Naumasko čhavo,

o Naum sas e Eslijesko čhavo,

o Eslija sas e Nangejesko čhavo,

26 o Nangej sas e Maatesko čhavo,

o Maat sas e Matatijesko čhavo,

o Matatija sas e Semeinasko čhavo,

o Semein sas e Josihesko čhavo,

o Josih sas e Jodasko čhavo,

27 o Joda sas e Joananesko čhavo,

o Joanan sas e Risasko čhavo,

o Risa sas e Zorovavelesko čhavo,

o Zorovavel sas e Salatiilesko čhavo,

o Salatiil sas e Nirijasko čhavo,

* 3,16 e haravlja pe sandale te putrav Te putren e haravlja ili e sandale pe varekašće pungre sa e dužnost e robošće. O Jovano phendas kaj si o kova savo avel si gači uzvisime kaj o Jovano naj dostojno ni lesko robo te avel. † 3,16 e jagasa si metafora savi predstavil sago šilaipe katar e bezeha ‡ 3,17 gumno si than kaj čidelas pes o div te odvoilpes katar e pleva. E vilenca o div čhudelas pes ando vazduh, e pleva inčarelas e bavlal a e kućin e divešći perelas pe phuv kaj sas majpharo. § 3,17 O Jovano phenel palo Hristo savo avel te sudil sago kaj si vo zemljoradniko savo odvoil e kućina e divešće katar e pleva: “Vo inčarel e vile ande vas kaj si o div spremno” ili “Vo si spremno te sudil sago kaj si o zemljoradniko spremno te činel o div”. * 3,19 kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće Irod Antipas rastavisajlo katar piri prvo romnji thaj lija romnjaće pire familija e Irodijada, savi sas vi romnji lešće phralešći e Filipešći (dik Mt 14,3; Mk 6,17). E Mojsijesko zakono ando 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisardas e manušešće te lel pešće pale romnji pire phralešće romnja dok si godova phral još džudo.

28 o Niri sas e Melhijasko čhavo,
o Melhi sas e Adijasko čhavo,
o Adi sas e Kosamesko čhavo,
o Kosam sas e Elmadamesko čhavo,
o Elmadam sas e Iresko čhavo,
29 o Ir sas e Isusesko čhavo,
o Isus sas e Eliezeresko čhavo,
o Eliezer sas e Jorimesko čhavo,
Jorim sas e Matatesko čhavo,
o Matat sas e Levijesko čhavo,
30 o Levije sas e Simeonesko čhavo,
o Simeon sas e Judasko čhavo,
o Juda sas e Josifesko čhavo,
o Josif sas e Jonamesko čhavo,
o Jonam sas e Eliakimesko čhavo,
31 o Eliakim sas e Melejasko čhavo,
o Meleja sas e Menasko čhavo,
o Mena sas e Matatesko čhavo,
o Matata sas e Natanesko čhavo,
o Natan sas e Davidesko čhavo,
32 o David sas e Jesejesko čhavo,
o Jesej sas e Jovidesko čhavo,
o Jovid sas e Voozesko čhavo,
o Vooz sas e Salmonesko čhavo,
o Salmon sas e Naasonesko čhavo,
33 o Naason sas e Aminadavesko čhavo,
o Aminadav sas e Adminesko čhavo,
o Admin sas e Arnijesko čhavo,
o Arni† sas e Esromesko čhavo,
o Esrom sas e Faresesko čhavo,
o Fares e Judasko čhavo,
34 o Juda sas e Jakovesko čhavo,
o Jakov sas e Isakosko čhavo,
o Isak sas e Avraamesko čhavo,
o Avraam sas e Tarasko čhavo,
o Tara sas e Nahoresko čhavo,
35 o Nahor sas e Seruhesko čhavo,
o Seruh sas e Ragavasko čhavo,
o Ragav sas e Falekesko čhavo,
o Falek sas e Everesko čhavo,
o Ever sas e Salasko čhavo,
36 o Sala sas e Kainamesko čhavo,
o Kainam sas e Arfaksadesko čhavo,
o Arfaksad sas e Simesko čhavo,
o Sim sas e Nojesko čhavo,
o Noje sas e Lamehesko čhavo,
37 o Lameh sas e Matusalasko čhavo,
o Matasala sas e Enoheško čhavo,
o Enoh sas e Jaretlesko čhavo,
o Jaret sas e Malaleilesko čhavo,
o Malaleil sas e Kainamesko čhavo,
38 o Kainam sas e Enosesko čhavo,
o Enos sas e Sitesko čhavo,

† 3,33 Umesto “e Adminesko čhavo, o Admin sas e Arnijesko čhavo, o Arni sas e Esromesko čhavo”, varesave grčke rukopisurja ramol same “e Avramesko čhavo, o Aram sas e Esromesko čhavo”.

o Sit sas e Adamesko čhavo,
o Adam sas e Devlesko čhavo.

4

O beng probilas e Isuse

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

¹ O Isus, pherdo e Sveto Duhosa, boldape katar e reka Jordan, thaj inđardale o Sveto Duho e pustinja, ² thaj štarvardeš đes probilasle o beng, thaj khanči či hala pale godola đesa a kana pherdile godola đesa vo bokhajlo.

³ A o beng phendas lešće: “Ako san Čhavo e Devlesko, phen akale barešće te postanisarel mangro.”

⁴ A o Isus phendas lešće: “Ando Sveto lil ačhel ramome: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro.’” *

⁵ Inđardale o beng pe vuči gora thaj sikadas lešće sa e carstvirja akale themešće ando treno e jakhako. ⁶ Thaj phendas lešće o beng: “Tuće dava sa akaja vlast thaj e slava lendi, kaj si mande predaime, thaj me šaj te davala kašće me kamav. ⁷ Ako peres pe koča angle mande thaj slavisman, avela sa čiro.”

⁸ A o Isus phendas lešće: “Ando Sveto lil ačhel ramome: ‘De koča thaj slavisar samo e Gospode čire Devles, thaj jedino lešće služisar.’”

⁹ Thaj o beng inđardale ando Jerusolim, thaj čhutale po vrho e Hramosko, thaj phendas lešće: “Ako san Čhavo e Devlesko, huti katar tele, ¹⁰ kaj ando Sveto lil ačhel ramome:

‘Pale tute kaj pire anđelende zapovedila te len sama pe tute.’

¹¹ thaj: ‘pe vas inđarena tut

te či pećes varekaj će pungsra ando bar.’”

¹² A o Isus phendas lešće: “Ramome si: ‘Na probisar e Gospode e čire Devle.’”

¹³ Thaj kana o beng završisarda te probilasle, đelotar lestar pale varesošći vrjama.

O Isus boldape ande galilejako krajo

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴ O Isus boldape ande e galilejako krajo pherdo e Sveto Duhošće silava thaj o glaso pale leste buljardape pe sasto godova krajo. ¹⁵ Sikavelas pe lende sinagoge, thaj savora šukar mothonas pale leste.

O Isus sas tradino andar o Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶ Thaj avilo ando gav savo akhardolas Nazaret kaj barjilo, thaj pe piro običajo ando savato dija ande sinagoga, thaj uštilo te čitol. ¹⁷ Dinele e knjiga† katar o proroko Isaija, putardas e knjiga thaj arakhla o than kaj si ramome:

¹⁸ “O Duho e Gospodesko si pe mande

zato makhlas mungro šoro e uljeja‡ thaj bičhaldama,

te anav e bahtali nevimata e čorende,

bičhaldama te propovedisarav e phanglende kaj avena mukle,

thaj e korende kaj dičhena,

* **4,4** Ando Matej 4,4 ačhel: “Ramome kaj: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro, nego katar svako alav savo inkijel andar e Devlesko muj.’” † **4,17** knjiga Ando original ramol: “svitko”. ‡ **4,18** Akava pojmo “makhlas lesko šoro e uljeja” značil kaj o Del varekas odabirisarda pale varesoste. Pe gadžikani čhib phendasas pe “pomazanje”.

e zarobimende kaj avena oslobodime
¹⁹ thaj te proglasisarav o brš milosti e Gospodesko”.

²⁰ Phandada e knjiga, dijala ko sluga thaj bešlo te sikavel, a savora save sas ande sinagoga dičhenas pe leste. ²¹ Thaj počnisarda te phenel lende: “Ađes akava Lil savo ašundine tumare kanenca pherdilo.”Š

²² Savora phenenas sa maj šukar pale leste, thaj divinaspe e šukar alavende kaj inkljenas andar lesko muj, thaj phenenas: “Naj li a kava o čhavo e Josifesko?”

²³ Askal phendas lende: “Tumen mande bi sumnjako mothona akaja poslovica: ‘Doktorina! Sastar korkoro tut!’ Čer vi akate ande čiro gav kaj barjilan so ašundam kaj čerdan ando Kafarnaum.” ²⁴ Askal ačhilo majdur te mothol: “Čačes phenav tumende: ‘Nijek proroko či lače avilo ande piro gav kaj bajrilo.’

²⁵ A čačes phenav tumende: E but udovice sas ando Izrael ande vrjama kana sas o Ilija proroko, askal o nebo phandadilo pe trin brš thaj šov čhon thaj sas bari bok pe sasti phuv e Izraelošči. ²⁶ Ali niječače lendar nas bičhald o Ilija osim varesošče udovicače ando gav Sarepta, savo sas ande Sidonsko krajo. ²⁷ Thaj but gubavcurja sas ando Izrael pale vrjama kano sas o Jelisej proroko ali ni jek lendar či sastilo nego samo o Nemanio Sirijco.”

²⁸ Thaj savora ande sinagoga zurale holjajle kana ašundine akava. ²⁹ Uštile thaj tradinele avri andar o gav, thaj inđardinele po vrho e gorako kaj sas saqidome lengo gav te čhudeles opral. ³⁰ Ali vo nakhlo maškar lende thaj đelotar.

O Isus tradel e nečiste duhos (Mk 1,21–28)

³¹ Thaj avilo ando galilejsko gav savo akhardolas Kafarnaum, thaj sikavelas len savatone. ³² A von čudinaspe lešče naukače kaj lesko svato sas pherdo sile.

³³ Ande sinagoga sas varesosko manuš ande savo sas bilačo duho e benđesko, vo čhtas muj zurale glasosa: ³⁴ “So kames amendar, Isuse andar o gav Nazaret? Avilan te uništis amen? Džanav tut, ko san. Tu san o Sveco e Devlesko.”

³⁵ A o Isus zapovedisardas lešče: “Phandav čiro muj thaj inklji andar leste!” O bilačo duho haradales angle savorende, inkljisto andar leste, thaj ni cara či naudisardas lešče.

³⁶ Savora sas začudime thaj phenenas jek avrešče: “Sosko si godova svato, te e vlastosa thaj e silava zapovedisarel e bilače duhonende, thaj von inkljen avri?” ³⁷ Thaj o glaso pale leste buljilo pe sa e okolne thana.

O Isus sastarel e Simonešče sokra (Mt 8,14–15; Mk 1,29–31)

³⁸ Kana inkljisto andar e sinagoga, dija ande Simonesko čer. E Simonešče sokra astardas e bari groznica, pa zamolisardine les te sastarel lat. ³⁹ Vo bandilo paše late thaj zapovedisardas e groznicače te mučela thaj e groznica nestanisardas. Voj odma uštili thaj ačhili te služilen.

O Isus sastarel e buten nasvalen (Mt 8,16–17; Mk 1,32–39)

⁴⁰ Kana nakhlas o savatosko đes,* sa e nasvalen katar razne nasvalimata, anenas len ko Isus, a vo pe savorende čholas pire vas, thaj von sastonas.

Š 4,21 O Isus akate objavisajlo kaj avilo sago o Mesija.

* 4,40 Ando original ramol: “A kana pelo o kham”

⁴¹ A vi e bilačhe duhurja inkljenas andar e but e manuša thaj čhonas muj thaj phenenas: “Tu san Čhavo e Devlesko!” A vo pretilas lende thaj zabranisardas lende te na čeren svato, kaj von džanenas kaj si vo o Hristo.

⁴² A kana avilo o đes, inkljisto thaj đelotar po pusto than. A o them rodelas les, avile leste thaj kamline te ačhaven les te na džaltar lendar.

⁴³ A vo phendas lende: “Vi e manušenje andar e aver gava trubul te anav e bahtali nevimata pale Devlesko carstvo, kaj zato o Del bičhaldaman.”

⁴⁴ Thaj nastavisarda te propovedil pe sinagoge e judejske.

5

O Isus akharel e sikavnen te sledinle (Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

¹ Jekhvar kana o Isus ačhelas pe obala ko galilejako jezero,* o them spidelaspe pe leste te ašunen o alav e Devlesko. ² O Isus lija sama e đuj čamcurija kaj ačhenas pe obala, andar save inkljistine e ribarja thaj halavenas pire mreže. ³ Thaj dija ande jek katar o čamco savo sas e Simonesko, thaj zamolisardas les te spiden les cara majdur katar e obala. Bešlo andre thaj počnisardas te sikavel e theme andar o čamco.

⁴ A kana o Isus ačhilo te čerel svato e themešće, phendas e Simonešće: “Otplovisar okote kaj si handuk o paj, thaj čhude e mreže čire thaj astar e mačhen.” ⁵ A o Simon phendas lešće: “Sikavneja! Sasti rjat trudisajlam, thaj khanči či astardam, ali ako tu gajda phenes, čhudava e mreže.” ⁶ Kana čerdine godova, astardine but mače, gači kaj pharjonas e mreže lende. ⁷ Dine znako pire drugarende ando aver čamco te aven te pomožin len. Kana von aviline, pherdine e liduj čamcurija gajda kaj gata potonisardine.

⁸ A kana dikhlas o Simon Petar, pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj phendas: “Džatar mandar, Gospode! Me sem bezehalo manuš.” ⁹ Thaj sas ando čudo o Petar thaj savora save sas lesa zbog e bute e mače kaj astardine. ¹⁰ A gajda vi o Jakov thaj o Jovano sas ando čudo. Von sas e čhave e Zevedeješće thaj e drugarja e Simonešće. A o Isus phendas e Simonešće: “Na dara. Katar akana e manušen astarena.”†

¹¹ Thaj crdine e čamcurja pe phuv, mukline sa, thaj teljardine pale leste.

O Isus sastarel e manuše katar e guba (Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² Kana sas o Isus ande jek gav, dijas pe jek manuš savo sas sa ande guba. Dikhla e Isuse thaj pelo angle leste e mujesa pe phuv, thaj zamolisardale: “Gospode! Te kames šaj te sastaresman katar e guba.”

¹³ Vo čhuta po vas pe leste, thaj phendas: “Kamav, av sasto!” Thaj e guba odma peli lestar. ¹⁴ A o Isus zapovedisardas lešće na phen khonikašće, nego dža thaj sikav tu e rašaješće, thaj prinesisar čiri žrtva palo čiro sastipe, sar zapovedisardas o Mojsije. Godova avela sago dokazo e manušenje.

¹⁵ O glaso pale leste još majbut buljolas, thaj o but o them čidelaspe te ašunen les thaj te sastarel len katar lende nasvalimata. ¹⁶ A vo đelotar ande pustinja te molilpe e Devlešće.

E Isuse si vlast te jartosarel e bezeha (Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

* **5,1** Genisaretsko jezero si aver alav palo Galilejako jezero. † **5,10** Katar akana e manušen lovisareja. O Isus akate phendas e Petrešće kaj katar akana inđareja o alav e Devlesko e manušenje.

¹⁷ Jek đes dok o Isus sikavelas, bešenas lesa e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar save aviline andar sa e gava galilejske thaj e judejske thaj andar o Jerusalem, a e sila e Gospodešći sas lesa te sastarel e nasvalen.

¹⁸ Askal aviline varesošće manuša save inđarenas pe nosilje e manušes savo sas lino.[†] Kamline te anenle andre thaj te čhonle anglo Isus. ¹⁹ Kana zbog o but o them naštik dine lesa andre, linepe po krovo e čheresko thaj kroz o krovo muklinele tele zajedno e nosiljasa maškare anglo Isus.

²⁰ A vo kana dikhla o pačipe lengo, phendas lešće: “Manušeja, jartime si tuće čire bezeha.”

²¹ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te gndisaren thaj ande peste te phenen: “Ko si akava kaj hulil po Del? Ko šaj te jartosarel e bezeha osim o Del?”

²² A o Isus džangla lenđe gndimata, thaj phendas lenđe: “Sostar gajda gndin ande tumare ile? ²³ So si maj loće te phenelpe: ‘Jartime si tuće će bezeha’ ili te phenelpe: ‘Ušti thaj phir’?Š ²⁴ Nego te džanen kaj e Čhave e Manušesće si vlast pe phuv te jartosarel e bezeha...” Askal phendas e linešće: “Tuće phenav: ‘Ušti, le čire nosilje thaj džatar tuće čhere!’ ”

²⁵ Vo odma uštilo angle lende, thaj lija pe soste pašljolas, thaj đelotar pire čherešće thaj hvalilas e Devle. ²⁶ Savora sas ando čudo, slavinas e Devle, thaj pherde dar phenenas: “Čudurja ađes dikhlam!”

O Isus akharel e Levije (Mateje)

(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

²⁷ Pale godova o Isus inkljisto, thaj dikhla e cariniko* savo bučholas Levije kaj bešel pe carina, thaj phendas lešće: “Av pale mande.” ²⁸ O Levije mukla sa, uštilo thaj teljarda pale leste.

²⁹ Pale godova o Levije čerdas lešće ande piro čer bari gozba. Leja pale sinija bešenas but carinikurja thaj vi aver manuša. ³⁰ Askal e fariseja thaj lenđe sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te mrmljan pe leste thaj phendine lešće učenikonende: “Sostar han thaj pijen e carinikonenca thaj e bezehalenca?”†

³¹ A o Isus phendas lenđe akaja izreka: “‘Či trubun e saste manuša e doktore nego e nasvale’. ³² Gajda vi me či avilem te akharav e pravednikonen, nego e bezehalen te bolden pes katar lenđe bezeha ko Del.”

E Isuse phučen palo posto

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ Von askal phendine lešće: “Sostar e Jovanošće učenikurja često postin thaj molinpe, isto gajda vi e farisejende učenikurija, a čire či postin nego han thaj pijen?”

³⁴ A o Isus phendas lenđe: “Dali šaj traden e svaturja te postin kana si o džamutro lenca? ³⁵ Nego avela o đes kana lena lendar e džamutre, thaj askal postina ande godola đesa.”

³⁶ O Isus phendas lenđe još jek paramiči ande slike: “Khonik či činel e kotor katar o nevo gad te suveles pe purano gad. Ako godova čerel, o

† **5,18** O manuš savo naštik phirelas. § **5,23** Maj loće si te phenelpe “Jartime si tuće čire bezeha” zato kaj godova jartime e bezeha naštik te dičhenpe. * **5,27** E židovurja mrzanas e poreznikonen kaj sas e poreznikurja židovurja save postanisardine izdaice gajda kaj sas len suradnja e Rimnjanenca save okupirisardine o Izrael. Godola poreznikurja sas neposlušne thaj čordine e love e Izraelconende. † **5,30** E fariseja phenenas pale sa okola save či inčarenas e Mojsijesko zakono kaj si bezehale.

nevo gad čhindola, a e purane gadešće či ačhela o kotor katar o nevo gad.
³⁷ Khonik či čhol e nevi mol ande purani morčhači trasta, kaj e nevi mol pharavela e trasta, thaj e mol čhordola, a e morčhači trasta propadnila.†
³⁸ Nego e nevi mol ande nevi morčhači trasta trubul te čholpe. ³⁹ Thaj khonik ko pijel e purani mol, čikamel e nevi, kaj phenel e purani mol si majlači.”Š

6

O Čhavo o Manušesko si majbaro katar o savato

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

¹ Jek savato, kana o Isus načhelas maškar e njive, lešće učenikuriya trgonas o điv e vastenca thaj hanas.* ² A varesave katar e fariseja phendine lenđe: “Sostar ćeren okova so naj muklino te ćerelpe ande e Mojsijesko zakono savatone?”†

³ A o Isus phendas lenđe: “Zar či čitosardine ando Sveto Lil okova so ćerda o David kana bokhajlo, vo thaj okola kaj sas lesa? ⁴ Kana dija ando čher e Devlesko, thaj lijas e mangre save sas posvetime, hala thaj dija vi okolende save džanas pale leste. A khonik prema e Mojsijesko zakono či tromalas te hal e mangredar osim e rašaja.” ⁵ Thaj phendas lenđe: “Isto gajda, o Čhavo e Manušesko majbaro si vi katar o savato.”

O Isus sastarel savatone

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶ A jek aver savato o Isus dija ande sinagoga thaj sikavelas, a okote sas o manuš savesko desno vas sas šuko. ⁷ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar inćarenas pe jakha pe leste te dičhen dali sastarela ando savato te došaren les. ⁸ A vo džanglas e gndimata lenđe, thaj phendas e manušesće e šuće vastesa: “Ušti thaj ač maškaral.” A vo uštilo thaj ačhilo maškaral.

⁹ A o Isus phendas lenđe: Te phučav tumen: “So si muklino savatosa te ćerelpe, lačhipe ili bilačhipe? Te spasilpes o trajo ili te hasarelpe?” A von samo ačhenas. ¹⁰ A o Isus dikhlas pe lende savorende thaj phendas e manušesće e šuće vastesa: “Inzar čo vas.” A vo ćerda gajda thaj o vas lesko sastilo thaj sasto sago vi aver. ¹¹ Akala e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar holjajle thaj ćerdine svato maškar pende so te ćeren e Isuseja.

O Isus akharel e apostolen

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² Ande godoja vrjama o Isus đelo pe gora te molilpe. Okote ačhilo sasti rjat thaj molilas pe e Devlešće. ¹³ Thaj kana avilo o đes, akhardas pire e učenikonen, thaj losarda maškarlende e dešudujen, thaj akhardalen apostolurja a lenđe alava sas:

¹⁴ O Simon (saves o Isus dija alav Petar), thaj
 o Andrija (e Petresko phral),
 o Jakov thaj

† **5,37** Kana e drak delas vras te ćerdol e nevi mol askal buljolas e trasta, thaj pharadas e purane morčhani trasta kaj von majbut našti buljonas. Š **5,39** Akaja metafora (paramiči) značil ili sikavel razlika katar o purano sikavipe e vjerske vođengo e neve Isusešće sikavipeja. Poenta si e manuša save sićile po purano sikavipe, von čikamen e Isusesko nevo sikavipe. * **6,1** Ande godoja vrjama ande Mojsijesko zakono, ako dromesa trgosardanas vareso samo gači te has godova či značilas kaj čhores (dik 5. Mojs 23,25). † **6,2** E Fariseja smatrinas vi e majcikni buči savi ćerelas pe savatone kaj si nezakonito gajda vi akava so ćerenas e učenikuriya–morenas o điv palmenca thaj hanas.

o Jovan,
 o Filip thaj
 o Vartolomej,
¹⁵ o Matej thaj
 o Toma,
 o Jakov (savo sas čhavo e Alfejevesko) thaj
 o Simon (savo sas pobunjeniko),
¹⁶ o Juda (čhavo e Jakovesko), thaj
 o Juda (andar o gav Iskariot, savo izdaisardale).

Blago okolende save pouzdinpe ando Del
 (Mt 4,23–5,12)

¹⁷ Pale godova o Isus fuljisto lenca tele thaj ačhile po ravno than. Okote sas baro brojo lešće učenikurija thaj o silno them andar o krajo e judejako, andar o Jerusalamo, andar o Tiro thaj andar o Sidon e gava po more. ¹⁸ Von aviline te ašunenles thaj te sastarelen katar lende nasvalimata, a avenas vi okola saven mučinas e bilačhe duhurja, thaj o Isus oslobodilas len. ¹⁹ Thaj sa o them rodela te čhon pe vas pe leste, kaj andar leste inkljelas e sila thaj von sa sastonas.

²⁰ Vo dikhla pe pire učenikurija thaj phendas:
 “Blago tumende save sen čore,
 kaj si tumaro o carstvo e Devlesko.

²¹ Blago tumende save sen akana bokhale,
 kaj čaljona.

Blago tumende save akana roven,
 kaj asana.

²² Blago tumende kana e manuša mrzana tumen,
 kana odbacina tumen, kana ladžarena tumen,
 thaj kana phenena pale tumende kaj sen bilačhe,
 zbog godova kaj sledin e Čhaves e Manušesće!

²³ Aven bahtale ande godola đesa thaj čhelen, kaj dik, bari si tumari počin ando nebo. Kaj sa godova bilačhipe isto gajda amaro them čerelas amare prorokonende ande lende vrjama.

²⁴ Ali teško tumende save sen akana barvale,
 kaj već primisardine e uteha tumari.

²⁵ Teško tumende kaj sen akana čaljarde,
 kaj bokhavona.

Teško tumende kaj asan akana,
 kaj rovena thaj tuguina.

²⁶ Teško tumende kana savora lačhe mothona pale tumende,
 kaj isto gajda amaro them čerelas amare hohamne prorokonende ande lende vrjama.”

Aven bare ileja okolende save mrzan tumen
 (Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ “Ali tumende save ašunen phenav: Volin tumare dušmajen! Čeran lačhipe okolende save mrzan tumen! ²⁸ Blagoslovin okolen kaj dentumen romaja! Molin tumen e Devlešće pale okola save vredon tumen. ²⁹ Ako vareko pečel tut pe jek rig e muješći, bolde lešće vi aver rig. Ako vareko lijas čiro ogrtači, deles vi čiro gad. ³⁰ Ko mandel tutar, deles. A okolestar kaj otmil čiro na rode palpale. ³¹ Thaj askal, sar kaman te čeren e manuša tumende, gajda čeren vi tumen lende.

³² Thaj ako volin samo okolen kaj tumen volin, sošči avela tumari počin? Kaj vi e bezehale† volin samo okolen save len volin. ³³ Thaj ako čeren lačhipe samo okolende kaj tumende čeren lače, sošči avela tumari počin? Kaj vi e bezehale čeren gajda. ³⁴ Thaj te den udžile samo okolen katar save ažučaren te bolden tumende, sošči avela tumari počin? Kaj vi e bezehale den e bezehalen udžile te šaj palem dobin palpale.Š

³⁵ Volin tumare dušmajen, čeren lende lačhipe, den len udžile thaj na ažučaren khanči te bolden tumende. Ako čeren gajda, avela bari tumari počin, thaj avena čhave* e Majbarešče,† kaj si vo lačo čak vi okolende kaj si nezahvalne thaj vi e bilačhende. ³⁶ Aven dakle bare ileja sago kaj si vi tumaro nebesko Dad bare ileja.”

*O Isus sikavel te na avas licemerne
(Mt 7,1–5)*

³⁷ Na sudisaren, thaj či sudilape tumende. Na osudisaren thaj či avena osudime. Jartosaren thaj jartolape tumende. ³⁸ Den, thaj dela pe tumende. Čhordola pe tumende ande angalja‡ lači mera, nabime, čhinosardi thaj preobilno kaj sošče merava merisaren kasavijava vi tumende merilape.Š

³⁹ Thaj phendas lende akaja paramiči ande slike: “Dali šaj o koro e kore te vodil? Či li perena liduj ande hv? ⁴⁰ Naj o učeniko majbaro katar piro sikavno. Svako savo si sikado dži ko krajo, avela sago vi o sikavno lesko.*

⁴¹ Sostar dičhes e kaštešči prušuk ande jak čire phralešči, kana či hačares o baro kaš ande čiri jak? ⁴² Sar šaj phenes čire phralešče: ‘Phrala, ažučar te inkalav e kaštešči prušuk savo si ande čiri jak’, kana ni korkoro či hačares o baro kaš ande čiri jak? Licemernona! Maj sigo inkal o baro kaš andar čiri jak, thaj majlače dičheja e kaštešči prušuk te inkales andar čire phralešči jak.”

*Sova si pherdo ilo godova inkljel po muj
(Mt 7,17–20; 12,34–35)*

⁴³ Lačo kaš či bijanel bilače plodurja, thaj bilačo kaš či bijanel lače plodurja. ⁴⁴ Kaj svako kaš pe piro plodo pindžarelpe. E smokva thaj e drak či kušenpe katar e kangre. ⁴⁵ Lačo manuš, andar e lači riznica pire ilešči inkalel lačhipe, a o bilačo manuš andar o sefo bilače ilešči inkalel o bilačhipe, kaj andar o muj inkljel sova si pherdo o ilo.

† **6,32** Varekana o alav bezehale koristinas e verske vođe (e manuša sago e fariseja thaj e rašaja) pale manuša save či incarenas o zakon gajda sago kaj e fariseja gndisardine kaj trubun. Također koristilaspe pale manuša save smatrinasp e maj bare bezehale katar aver manuša. Naprimer, bezehalen smatrinasp e fariseja e poreznikonen thaj e bludnikonen. Š **6,34** E bezehale čeren usluga samo o kole manušen pale save džanenas kaj šaj boldena lende kana lende trubula.

* **6,35** avena čhave e Majbarešče značil te aveltumen e Devlešče osobine (sago kaj si: ljubav, blagost, lačhipe, vernost, krotkost, suzdržljivost; dik Gal 5,22–23) thaj o ponašanje slično sago e Devlesko. † **6,35** Majbarešče si o naziv palo Del thaj phenelpe pale e Devlešči veličina thaj lesko autoriteto. Značenje akale alavesko si slično sago o značenje “Svevišnjo” ili “Maj baro biće savo si po vrho” ili “O Del savo si majbaro katar sa”. čhave e Majbarešče značil “čhave e Devlešče savo si Majbaro”. Postoil samo jek Del. ‡ **6,38** Okova savo čidel o zrno čerdasas trjastica ili čholas ande piro keceljko thaj inđarelas les ande angalja čhere. Š **6,38** Sago o trgovco e bare ileja savo trguil e đivesa nabijil o điv ando gono thaj čhinol les thaj čhol andre gači te prelivilpes, gajda o Del velikodušno dela tumen.

* **6,40** O manuš moraš te avel oprezno kana odabirisarel pire sikavne, kaj postanila sago lesko sikavno. Ako o sikavno pogrešno sikavel (kaj si duhovno koro), avela zavedime vi o učeniko.

*O godaver si pačivalo e Isusešće alavende
(Mt 7,24–27)*

⁴⁶ “Sostar akharen man: ‘Gospode! Gospode!’ A naj sen pačivale okolešće so phenav tumende? ⁴⁷ Sikavava tumende pe kaste anel svako savo avel mande, ašunel mungre alava thaj si pačavilo mungre alavende: ⁴⁸ Slično si sago o manuš savo gajda čerel o čher: hanadas handuk thaj postavisarda o temelji pe stena. Kana avili e poplava, o paj navalisarda po čher, ali naštik haradales kaj sas lače sagradime. ⁴⁹ A kova savo ašundas mungre alava a naj pačavilo mungre alavende, vo si sago o manuš savo vazdas piro čher pe phuv bi temeljesko, pe savo navalisarda o paj, odma harada o čher, thaj katar godova čher nastanisarda bari ruševina.”

7

*E kapetanesko pačipe
(Mt 8,5–13; Jn 4,43–54)*

¹ Kana o Isus dija gata sa godola alava anglo them, dija ando o gav Kafarnaum. ² Varesavo rimsko kapetano* sasle robo savo sas nasvalo po smrto, a vo sas lešće but drago. ³ A kana o kapetano ašundas palo Isus,† bičhaldas lešće e židovske starešinen,‡ thaj molisardale te avel te sastarel lešće robo. ⁴ A von aviline ko Isus thaj počnisardine ilestar te molin les alavenca: “Zaslužisarda te čeres lešće godova ⁵ kaj volil amare them, thaj vo vazdas amende e sinagoga.”

⁶ A o Isus teljarda lenca. Thaj kana sas već paše ko čher, bičhalda o kapetano pire drugaren leste te phenen lešće: “Gospode! Na truditu, kaj najsem dostojno te des tale mungro krovo.Š ⁷ Zato vi či inčaraman dostojno te avav angla tute, nego samo phen alav thaj sastola o sluga mungro. ⁸ Vi me sem manuš tele vlast thaj siman tale mande vojnukurja. Thaj kana phenav ječešće: ‘Dža!’, vo džaltar. Thaj kana phenav averešće: ‘Av!’, vo avel. Thaj kana phenav mungre robošće: ‘Čer godova!’, vo čerel.”*

⁹ A kana godova ašundas o Isus, začudisajlo e kapetanošće thaj boldape ko them savo džalas pale leste thaj phendas: “Phenav tumende: Ke nijek Izraelco či arakhlem gači pačipe sago ke akava kapetano!”† ¹⁰ A kana okola kaj sas bičhalde katar o kapetano boldinepe čhere, arakhline e robo kaj si sasto.

O Isus vazdel andar e mule e udovicaće čhaves

¹¹ Pale godova o Isus teljarda ando gav savo akhardolas Nain.‡ Džanas pale leste e učenikurija thaj o but o them. ¹² Kana avilo paše ke gavesko vudar, dik, upravo inkalenas e mule te prahon les, e čhave jedinco pe dejaće, savi sas udovica. Lava sas o but o them andar o gav. ¹³ Kana dikhlala o Gospod, sažalisajlo pe late thaj phendas laće: “Na rov!” ¹⁴ Pale

* **7,2** O kapetano si manuš savo zapovedil pe šel vojnukurja. † **7,3** O kapetano ašundas kaj o Isus sastardas e bute theme, thaj kaj si vo paše odnosno kaj boldapes ando Kafarnaum. ‡ **7,3** O Isus sas židovo a o kapetano nas, pa o kapetano gndisardas kaj o Isus maj rado uslišila e molba ako o židovo zamolisardasas les. Uglavno, e židovurja thaj e rimske vojnukurja sas dušmaja. Š **7,6** E židovurja či dinesas andre ando čher savo nas židovsko te na aven nečiste anglo Del. * **7,8** Baš sago kaj si e kapetano autoriteto te naredil e vojskaće, gajda si e Isuses autoriteto te naredisarel e nasvalimašće te nestanil. † **7,9** O Isus očekuisardasas te e židoven avel kasavo pačipe, ali nas len. Vo či očekuisardasas katar okola save nas židovurja te avelen kasavo pačipe, a palem akale rome sas. ‡ **7,11** A kava si paše pašo than kaj o proroko Jelisej vazdas andar e mule e dejaće jedinco čhave, šelencia brša majsigo (dik 2. Car 4,8–37).

godova avilo ko mohto, Š čhuta pire vas pe leste, thaj o kola kaj inđarenas o mohto ačhiline. A vo phendas: “Čhaveja, tuće phenav: Ušti!” ¹⁵ O mulo vazdape, bešlo thaj počnisarda te ćerel svato. A o Isus dijales lešće dejaće.

¹⁶ A savora zadivisajle thaj počnisardine te hvalin e Devle alavenca: “Baro proroko avilo maškar amende!”, thaj: “O Del avilo ando pomoć pire themešće!”* ¹⁷ Thaj godova glaso pale leste buljilo pe saste Judejske krajurja thaj pe sasti okolina.

*O Isus ćerel svato palo Jovano savo bolet
(Mt 11,2–11)*

¹⁸ E Jovanošće učenikurija javisardine Jovanošće† sa so o Isus ćerdas. A vo akhardas pe dujen učenikonen ¹⁹ thaj bičhaldalen ko Gospod te phućenle: “Da li san tu okova saves obećisardas o Del kaj trubul te avel, ili te ažućaras averes?”†

²⁰ Kana akala duj manuša aresline leste, phendine: “O Jovano savo bolet bičhalda amen tute te phučas tut: ‘Da li san tu okova saves obećisardas o Del kaj trubul te avel, ili te ažućaras avres?’ ”

²¹ O Isus baš ande godova čas sastarelas e buten katar lenđe muke, razne nasvalimata thaj katar e bilačhe duhurja, thaj e bute korende boldas o vido. ²² A o Isus phendas lenđe: “Džan thaj phenen e Jovanošće so upravo dikhline thaj so ašundine: e kore dićhen, e bande phiren, e gubave saston, e kašuče ašunen, e mule ušten, a e čorendeŠ propovedilpe e bahtali nevimata.* ²³ Blago okolešće savo či uvredilpe zbog mande.”

²⁴ A kana đeletar e učenikurija e Jovanošće, o Isus počnisarda te phenel e but e themešće palo Jovano: “So inkljistine ande pustinja te dićhen? E trska, savja ljuljil e bavlal?† Na! ²⁵ So dakle inkljistine te dićhen? Manuše savo lija pe peste barvale drze? Na! E manuša save inđaren pe peste škar drze thaj trail ando raskoš si ande carošće dvorurja. ²⁶ So dakle inkljistine te dićhen? E proroko? Ej, me phenav tumende, vo si vi majbut katar o proroko. ²⁷ Kaj vo si okova pale savo o Del phendas ando Sveto lil: ‘Ake me bičhalav mungre glasniko angle ćiro muj savo lačharela ćiro drom angle tute.’

²⁸ Kaj phenav tumende: Nijek bijando katar e manušnji naj majbaro katar o Jovano, a o majcikno ando carstvo e Devlesko si majbaro lestar.”†

Š **7,14** mohto Ando godova vrjama, e mohte či izgledinas sago kaj si ađes, nego sas nosilja savensa inđarenas e mule samo džiko limori. * **7,16** E manuša verovatno gndisardine kaj sas o Isus baro proroko sago o Ilija ili o Jelisej, jedine duj manuša ando Purano Savezo save vazdine varekas andar e mule (1. Car 17,17–24; 2. Car 4,18–37). † **7,18** O Jovano savo bolelas sas ando phanglipe. ‡ **7,19** E židovurja očekuinas kaj o Mesija avela caro savo avela thaj spasila len katar e rimsko vlada. Či očekuisardine te avel samo duhovno spasitelj. O Jovano pindžarelas o proročanstvo palo Mesija sago kaj phendas o Is 42,7; 61,1–2 (dik isto gajda ando Lk 4,18–19). Gajda očekuisardas te o Isus postanisarel caro, thaj te e Jovane thaj e aver pravedne manušen oslobodisarel andar o phanglipe, thaj te sudil thaj kaznil e manušen save odbacisardine e Mesija (dik okova so phendas o Jovano ando Lk 3,9, 16–17), ali khanči katar godova još či dogodisajlo. Š **7,22** e čorende O Isus anelas e bahtali nevimata na samo e čorende, nego vi okolende save sas duhovno čorende (dik Mt 5,3).

* **7,22** Akala čudurja save o Isus ćerelas dokazisardine kaj si vo o Mesija, sago kaj o proroko Isaija predvidisarda ando Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2. † **7,24** O Jovan savo bolet naj manuš savo lako predomisilipes, sago e trska savijilpe lako pomeril e bavlal. ‡ **7,28** O Jovano savo bolelas avilo te pripremil o drom palo Isus thaj pale Isusesko carstvo. Ali nakon so o Isus uspostavil piro carstvo, godova si, nakon so o Isus mulo, vaskrsnisarda thaj sas vazdino ando nebo. Savora save paćan ando Isus silen blagoslovurja majbut katar o Jovano savo pripremisardas samo o drom majsigo nego so avilo o carstvo.

E mudre prihvatisaren e Isusesko thaj e Jovanosko sikavipe
(Mt 11,12–19)

²⁹ Kana sa o them, thaj vi e carinikurja, save sas bolde e Jovanošće boldimasa, ašundine e Isuse sar écerel svato, priznaisardine kaj si e Devlesko sikavipe ispravno. ³⁰ Naprotiv e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či kamenas te bolelen o Jovano. Von odbisardine so o Del planirisarda pale lende.

³¹ O Isus phendas: “Kasa te usparedisarav e manušen akale naraštaješće? Kašće si slične? ³² Lenca si sago čhavrenca save či džanen sokamen bešen po sokako thaj jek avrešće čhon muj:

‘Svirosardam tumenđe
a tumen či čheldine!
Dilabadam tumenđe tužaljke
a tumen či rujine!’

³³ Gajda avilo o Jovano savo bolelas. Niti halas mangro niti pijelas mol, aj tumen phenen: ‘O bilačo duho si ande leste!’ ³⁴ Avilem me, o Čhavo e Manušesko. Vi hav vi pijav, a tumen phenen: ‘Dik, o manuš halapljivo thaj matarno, drugari e carinikonengo thaj e bezehalengo.’ ³⁵ Savora save prihvatin e Develešči mudrost sikaven kaj si voj čači.”Š

O Isus šaj te jartosarel e bezeha
(Mt 26,6–13; Mk 14,3–9; Jn 12,1–8)

³⁶ Varesavo farisejo zamolisarda e Isuse te hal leste. O Isus dija ande farisejsko čher thaj lijas than pale sinija.* ³⁷ Kana ake avili varesošči manušnji savi sas bezehali ando gav. Ašunda kaj si o Isus pale sinija ande farisejsko čher, avili thaj andas† e alabasterosko čaroro ande savo sas kuč mirisno ulje. ³⁸ Ačhili pale lešće pungre. Počnisarda te rovel thaj e jasvenca te thovel lešće pungre, a pire balenca te khoselen. Čumidelas len thaj mačhelas e mirisne uljeja.

³⁹ Kana godova dikhlas o farisej savo akharda les ande piro čher, gndisardas ande peste: “Kana akava avilosas proroko, džanglasas ko si thaj sošči si akaja manušnji, savi dirile, kaj si bezehali.”

⁴⁰ O Isus phendas lešće: “Simone, siman vareso te phenav tuće.”

A vo phendas: “Phen, sikavneja.”

⁴¹ O Isus nastavisardas: “Sas varesavo manuš savo delas averenđe udžile love. Gajda sas duj džene save sas lešće udžile. Jek sas lešće udžile pandž šela rupune lovora,‡ a aver pandžvardeš. ⁴² Sar naštik te boldine e love save sas lešće udžile, vo jartosardas liduj dženende. Savo lendar majbut volilale?”

⁴³ O Simon phendas: “Gndiv kaj okova savešće si majbut jartome.” A o Isus phendas lešće: “Lačhe phenes.”

⁴⁴ Gajda boldape ke manušnji thaj phendas e Simonešće: “Dičhes akala manušnja? Dijem ande čiro čher, a tu ni paj či dijanman te thovav mungre pungre, a voj pire jasvenca thoda mungre pungre thaj pire balenca khoslalen.Š ⁴⁵ Tu či ni čumidan man, a voj, sar dija andre, či ačhili te

Š 7,35 Akava si e izreka savi o Isus primenisarda pe akaja situacija, verovatno te sikavelen te e mudre manuša razumin kaj či trubeine te odbacin e Isuse thaj e Jovane. * 7,36 O običaj sas

pe gozbe save sas sago akaja večera te e muškarcurja udobno pašljon pe rig dok han. † 7,37 Ande godoja vrjama sas o običaj te čidelpes o them vi okola save naj akharde thaj te prisustvuin e gozbaće thaj te ašunen o alav, a te na han. ‡ 7,41 rupune lovora Ande godova vrjama, jek rimsko denari sas sago ađes jek dnevnic. Š 7,44 Akava sas e osnovno odgovornost e domačinešči te pripremil o lavori e pajesja thaj o peškiri te šaj thoven pire pungre.

čumidel mungre pungre.* ⁴⁶ Uljeja mungro šoro či makhlan, a voj e mirisne kuč uljeja mungre pungre makhlas.† ⁴⁷ Zato, phenav tuće: ‘Voj sikadas but ljubav kaj si laće jartome e but e bezeha, a maj cara ljubav sikadas okova savo si maj cara svesno kaj si lešće jartome lešće bezeha.’”‡
⁴⁸ A o Isus phendas e manušnjace: “Jartome si tuće čire bezeha.”

⁴⁹ A kola save sas pale sinija počnisardine te mothon maškar pende: “Ko akava gndil kaj si kaj vi e bezeha jartosarel?”

⁵⁰ A vo phendas e manušnjace: “Zbog čiro pačipe tu san spasime. Dža ando miro e Devlesa!”

8

E manušnja sledin e Isuse

¹ Pale godova o Isus džalas andar o gav dži ko gav, thaj propovedilas thaj navestilas e bahtali nevimata katar o carstvo e Devlesko. Pale leste džanas e dešuduj apostolurja ² thaj varesošće romnja saven o Isus oslobodisardas katar e bilačhe duhurja thaj sastarda len katar e nasvalimata: e Marija andar e Magdala, andar savi tradas eфта bengа, ³ e Jovana e Huzašči romnji savo sas e Irodosko upravitelj, e Suzana, thaj but aver save pomožisardine e Isuse thaj e dešudujen apostolen pire lovenca thaj okoleja so saslena.

O Isus mothol e paramiči palo sijači

(Mt 13,1–17; Mk 4,1–12)

⁴ A kana čidape o but them thaj avenas andar sa e gava ko Isus, vo phendas lenđe ande paramiči: ⁵ “Inkljisto o sijači te sijol o seme. Dok sijolas, varesavo seme pelo po drom, thaj o them uštadale a e čiriknja aviline thaj halineles. ⁶ Aver pelo po bar, thaj tek so inkljisto, šučilo kaj nasle vlaga. ⁷ Aver palem pelo maškar e kangre, thaj e kangre tasadineles sar barjonas zajedno lesa. ⁸ Aver palem napokon pelo pe lači phuv, niknosarda thaj bijanda šeldrom majbut.” Phendas godova thaj čhuta muj: “Ašunen kana već situmen kan!”

O Isus objasnisarel e paramiči palo sijači

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)

⁹ E učenikurja phučlineles e Isuse so phenel godoja paramiči. ¹⁰ A vo phendas lenđe: “Tumen o Del dijas godi te džanen e tajne e Devlešće carstvošće, a averenđe si dino samo ande paramiča, kaj ando Sveto lil ačhel ramome:

‘te vi ako dičhen
 či primetin,
 te vi ako čhon kan
 a či hačaren.’

¹¹ A akaja paramiči phenel: O seme si sago o alav e Devlesko. ¹² Okova seme savo pelo po drom si sago e manuša save ašunen o alav ali avel o beng thaj indarel o alav e Devlesko andar lenđe ile te na paćan thaj te či spasinpe. ¹³ A okova seme savo pelo po bar godola si sago okola manuša save kana ašunen, bahtasa primin o alav, ali si sago e biljke koreno najlen. Godola varesošči vrjama paćan, a kana aven e kušnje von peren. ¹⁴ A

* ^{7,45} E manušnji čumidelas e Isusešće pungre mesto lesko muj sago znako kaj but pokaisajle thaj ponizisajli. † ^{7,46} Akava sas o običaj kana dočekinas pe e posebne gosturja. E manušnji veoma počastisardas e Isuse godolesa kaj čerdas godova. Voj sikadas e poniznost godolesa kaj pomazisardas lešće pungre umesto lesko šoro. O Isus čhutas sago primer e Simonešće bilačho gostoljubivost sago primer naspram okova so čerdas e manušlji pale leste. ‡ ^{7,47} Ando originalno teksto ramol: “Kaj cara volil okova kašće si cara jartome.”

okova seme savo pelo ande kangre si sago e manuša save ašunen o alav ali još pe lengo drom e trajošče brige tasavenlen, e barvalipeja thaj akale trajošče nasladenca thaj či anen lačo plodo. ¹⁵ Okova seme savo pelo pe lači phuv si sago e manuša save ašunen o alav thaj inčarenle ando lačo thaj plemenito ilo thaj ustraisaren dok či anen plodo.”

Ko ašunel e Isusesko sikaibe barjola lesko duhovno hačaripe

(Mk 4,21–25)

¹⁶ “Khonikal kana del jag o stenko či čholes talo čaro niti talo kreveto, nego čhonles po čirako, te dičen o svetlo okola save den andre. ¹⁷ Gajda vi sa so si garado thaj čerdo tajno avela sikado javno thaj inkljela po videlo. ¹⁸ Len sama sar ašunen, kaj kas si hačaripe delape lešče, a kas naj hačaripe, lelape lešče vi kova so gndil kaj siles.”*

Ko si e Isusešči dej thaj lešče phral

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ Ko Isus aviline lešči dej thaj lešče phral,† ali katar o but o them naštik čerdine lesa svato. ²⁰ Vareko avilo thaj javisardas lešče: “Čiri dej thaj čire phral ačhen avri. Kamen te dičentu.”

²¹ O Isus phendas lenđe: “O kolen save ašunen thaj izvršisaren o alav e Devlesko smatriv kaj si mungri dej thaj mungre phral.”

O Isus smiril e oluja

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

²² Jek đes o Isus phendas pire dešuduj učenikonenđe: “Hajde te nakhas pe koja rig e jezerošči.” O Isus thaj lešče učenikurja dine ando čamco thaj isplovisardine. ²³ Dok plovinas, e Isuse lija e lindri. Ande godova muklape e oluja po jezero. E lađica počnisarda te pherelpe e pajesa a von arakhlinepe ande bari briga pale piro trajo.

²⁴ Aviline ko Isus, džungadine les thaj čhutine muj: “Sikavneja, sikavneja, tasados!”

Vo džungadilo, thaj zapovedisarda e bavlajeće thaj e valovenđe. Thaj e valurja smirisajle thaj nastanisarda tišina. ²⁵ A o Isus phendas lenđe: “Kaj tumaro pačipe?”

A von ande dar thaj ando čudo phučenaspes: “Savo si akava te zapovedisarel e pajesće thaj e bavlajeće, a von te pokorisarenpe lešče?”

O Isus tradel andar o manuš e bilačhe duhonen

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Askal o Isus thaj lešče učenikurja otplovisardine pe obala ke Gerase, savo si pe koja rig katar o Galilejako jezero. ²⁷ Dok o Isus inkljelas pe obala, avilo angle leste o manuš saves sas bilačhe duhurja, thaj već dugo či inđarelas e drze pe peste, niti trailas ando čer nego trailas ande limorja. ²⁸ Kana o manuš ande savo sas e bilačhe duhurja dikhla e Isuse, čhudape angle leste thaj ande sasto glaso čhuta muj: “So kames mandar, Isuse, majbare Devlešče čhaveja? Molivtut na mučisarman!” ²⁹ (Kaj o Isus cara majsigo zapovedisardas e bilačhe duhošče te inkljel andar godova

* **8,18** Jasno si andar o konteksto kaj o Isus kate phenel palo razumevanje thaj palo pačipe. Akava značil: “Kas god si razumevanje avela les dino majbut razumevanje. Kas god naj razumevanje hasarela vi okova razumevanje kaj vo gndil kaj siles”, ili: “O Del omogučila okolende save pačan čače te hačaren još majbut. O Del prouzročila te okola save či pačan ando čačipe či hačaren ni okova cara so von gndin kaj hačaren.” † **8,19** Akava sas e Isusešče majterne phral–aver čhave e Marijaće thaj e Josifešče save sas bijande posle o Isus. Pošto e Isusesko dad si o Del, a lengo dad sas o Josif, von sas lešče opaš phral samo prekal e dej.

manuš. Kaj več but vrjama o bilačo duho inčarelas les. Vi ako majsigo e stražarja inčarenas les phangle ande lancurja trgolas e lancurja thaj o beng inđarelas les ando pusto than.)

³⁰ O Isus pe godova phučla les: “Sar si čiro alav?” Vo phendas: “Majbut džene sam katar jek,”[†] kaj ande leste dine e but bilače duhurja. ³¹ Thaj zamolisardine e Isuse te na naredil lende te džantar ando bezdan.[§]

³² A okote ande gora sas bari gomila bale save čarjonas. Askal e duhurja zamolisardine e Isuse te mučelen te den ande bale. Thaj vo muklalen.

³³ Askal e bilače duhurja inkljistine andar o manuš thaj dine ande bale. Thaj e bale pojurisardine niz o brego ando jezero, thaj utopisajle.

³⁴ A kana dikhline okola kaj aračhenas e balen so sas, našline thaj razglasisardine pe gava thaj okoline thana so dikhline. ³⁵ A o them inkljisto te dičhel so sas. Avile dži ko Isus thaj dikhline e manuše andar savo inkljistine e bilače duhurja sar bešel dži ke Isusešće pungre, savo lijas pe peste e drze thaj sas godaver, thaj darajle. ³⁶ A okola save godova dikhline phendine averende, sar o Isus oslobodisardas e manuše ande savo sas e bilače duhurja. ³⁷ Askal e Isuse zamolisarda sa o them andar e gerasesko krajo te džaltar lendar kaj lijalen e bari dar. O Isus dija ando čamco thaj teljarda palpale ande Galileja.

³⁸ A o manuš andar savo o Isus tradas e bilače duhonen zamolisarda e Isuse te šaj ačhel lesa, ali o Isus muklales te džaltar alavenca: ³⁹ “Boldetu čhere thaj phen sa so čerda tuće o Del.” Vo đelotar thaj razglasisarda pe sasto gav so čerda lešće o Isus.

*O Isus sastarel e manušnja thaj vazdel e mule čhora
(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)*

⁴⁰ A kana o Isus boldape palpale pe koja rig e jezerošći, maladale o them kaj željno ažučarenasle. ⁴¹ Thaj dik, avilo o manuš kasko alav sas Jair, savo sas jek katar e vođe ande sinagoga. Thaj pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj molisardale te del ando čer lesko ⁴² kaj sas po meripe lešći jedino čhej savja sas varekaj katar dešuduj brš.

Dok o Isus džalas ande Jairesko čer oko leste čicidelaspe sa o them katar sa e riga. ⁴³ A maškar o them sas jek manušnji savi sas nasvali katar o godova kaj dešuduj brš thavdelas o rat latar. Sa so sasla dija pe doktorja thaj khonik naštik te sastarelas lat. ⁴⁴ Nakhli palal leste thaj astardape e čoškostar katar e Isusešći haljina, thaj o rat odma ačhilo latar.

⁴⁵ A o Isus phendas: “Ko astardape mungre haljinatar?”

Savora počnisardine te braninpe, a o Petar phendas: “Sikavneja, o but o them čicideltut thaj spidelpa, aj tu phučes ko astardape pale mande.”

⁴⁶ A o Isus phendas: “Vareko astardape pale mande namerasa. Hačardem sar e sila inkljisti andar mande thaj vareko sastilo.” ⁴⁷ A e manušnji dikhla kaj naštik garadol, sa ande dar avili thaj čhudape pe koča angle leste thaj anglo sa o them phendas sostar astardape pale leste thaj sar odma sastili. ⁴⁸ A vo phendas laće: “Čhejo, čiro pačipe sastardatu. Dža ando miro!”

⁴⁹ Dok o Isus još čerelas svato e romnjasa, avilo vareko andar e Jairesko čer ko Jair savo sas vođa ande sinagoga e porukasa: “Muli čiri čhej. Na majbut mučisar e sikavne.”

[†] **8,30** Legija Doslovno značil “zurale but.” Legija si rimsko vojno postrojba savi đinolas varekaj katar šov milje vojnukurja. Gači sas bilače duhurja ande leste. [§] **8,31** bezdan savo si e tamnica pale bengga.

⁵⁰ Ašunda godova o Isus thaj phendas: “Na dara! Samo paća thaj voj traila!”

⁵¹ O Isus dija ando čer, a avren khonikas či mukla te den lesa andre osim e Petre, e Jovane, e Jakove thaj e čhoraće dade thaj laće deja. ⁵² A savora save sas ando čer rovenas thaj žalinas pale čori. A o Isus phendas lenđe: “Naroven! Či muli, nego samo sovel!”*

⁵³ A von asanas lestar kaj džangline kaj muli. ⁵⁴ O Isus astardala palo vas thaj čhuta muj: “Čori je, ušti!” ⁵⁵ Thaj lako duho boldape ande late thaj voj odma uštili, a vo naredisardas te denla te hal. ⁵⁶ A lako dad thaj laći dej čudisajle, a vo zapovedisarda lenđe te na phenen khonikašće so sas.

9

O Isus bičhalel e dešuduj apostolen

(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

¹ O Isus akhardas e dešuduj apostolen thaj dijalen moć thaj vlast pe sa e bilače duhurja thaj te sastaren e nasvalimata. ² Bičhaldala len te navestin o carstvo e Devlesko thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj phendas lenđe: “Na te aveltumen tumenca po drom ni rovlji, ni trasta ni so hana, ni love thaj na te aveltumen tumenca po duj haljine! ⁴ Kana boravin ande varesko gav, ačhen ande jek čer thaj na načhen andar o čer ando čer dok či džan ande aver gav.* ⁵ Ande savo gav či primintumen, inkljen andar godova gav, thaj čhinon o praho katar tumare pungre.† Godova avela znako kaj mukline les lešće sudošće.”

⁶ Thaj e učenikurja teljardine majdur: obilarzinas e gava, navestinas e bahtali nevimata thaj sastarenas e nasvalen.

O Irod si zbunime

(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)

⁷ Kana ašunda o vladiri Irod so dogodisajlo, sas zbunime, kaj varesave phenenas kaj o Jovano savo bolelas uštilo andar e mule. ⁸ Aver phenenas pojavisajlo pe phuv o Ilija, a aver palem phendine: “Uštilo andar e mule varesavo proroko andar e purani vrjama.”

⁹ A o Irod phendas: “Me čhindem e Jovanosko šoro. Ko si askal akava pale kaste gaći ašunav?” Thaj rodelas prilika te dičhel e Isuse.

O Isus pravarel e but theme

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Jn 6,1–13)

¹⁰ Kana e apostolurja boldinepe katar e okolne krajurja, phendine e Isusešće sa so čerdine. Askal o Isus inčarda len pesa te avel lenca korkoro, paše pašo gav akhardo Vitsaida. ¹¹ Ali kana godova ašunda o them, teljarda pale leste. Vo primisarda len thaj phenelas lenđe andar o carstvo e Devlesko thaj sastardas savoren ko trubuja sastipe. ¹² Kana avilo maj paše o krajo e đeseko kasno mismere avile ko Isus maj paše e dešuduj učenikurja thaj phendine e Isusešće: “Te mukas e theme te džal pe okolne

* **8,52** O Isus džanglas kaj si e čori muli. Phendas kaj sovel kaj džanglas kaj uskoro uskrsnila lat katar e mule. O Isus isto upotrebisardas o alav “sovel” sar čerdasas svato pale Lazaresko smrto (Jov 11,11–14), aver osobaće savja uskrsnisardas katar e mule. * **9,4** Trubul te aven zadovoljne e habeja thaj e čhereja ande savo o domačino nudil lenđe; Či troman te roden majlačho smeštaj. Ali naravno šaj posetisaren aver čera te kote propovedisaren e Bahtali Nevimata. † **9,5** čhinon o praho katar tumare pungre sas o izraz savo zurale odbinas ande godoja kultura. Godolesa sikavenas kaj čikamen te ni o praho andar godova gav ačhel lenca.

gava te arachen kaj racarena thaj so hana kaj sam akate ando samotno krajo?”

¹³ A o Isus phendas lende: “Tumen den len te han!”

A von phendine, “Najamen majbut katar pandž mangre thaj duj mače, osim te džas te činas hamasko pale sa o them.” ¹⁴ A sas varekaj katar pandž milje manuša (či đinavenas pe e manušnja thaj e čavra).

O Isus phendas pe učenikonende: “Phenen lende te bešen ande skupine po pandžvardeš džene.” ¹⁵ Thaj savora bešline. ¹⁶ A o Isus lija e pandž mangre thaj e duj mače, dikhla ando nebo, blagoslovisardalen thaj phagla o mangro pa dija pire učenikonende te podelisaren e themešće. ¹⁷ Savora haline dok či čaljile. Thaj katar okova so ačhilo e themešće čidine dešuduj pherde korpe kotora mangre thaj mače.

O Petar spoznaisarda kaj si o Isus o Hristo

(Mt 16,13–16; Mk 8,27–29)

¹⁸ Jekhvar dok o Isus crdape po korkoro than te molilpe, lesa sas samo lešće dešuduj učenikurija. Pale godova phučlalen: “So phenel o them, ko sem me?”

¹⁹ Von phendine: “Varesave phenen kaj san o Jovano savo bolelas, aver kaj san o proroko Ilija, a trite palem kaj uštalo andar e mule varesavo katar aver purane prorokurja.”

²⁰ A vo phučla len: “A tumen, so tumen phenen, ko sem me?”

A o Petar phendas: “Hristo Pomazaniko e Devlesko!”

O Isus phenel pale piro smrto

(Mt 16,1–23; Mk 8,31–33)

²¹ A o Isus zapovedisardas lende te na phenen khonikašće kaj si vo o Mesija. ²² Thaj phendas: “Kaj me, o Čhavo e Manušesko, trubul but te trpisarav. E starešine, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar odbacinaman. Mudarena man aj me o trito đes uštava andar e mule.”

So o manuš trubul te čerel te avel e Isusesko učeniko

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ Pale godova o Isus phendas savorende: “Ako vareko kamel te avel mungro sledbeniko, neka odreknilpes korkoro pestar, nek svako đes lel piro trušul† thaj nek džal pale mande. ²⁴ Kaj svako ko kamel te spasisarel piro trajo, hasarelales; a ko hasarel piro trajo zbog mande, godova spasilales. ²⁵ Kaj savi korist si e manušesće ako zadobisarel sa o them, a korkoro pes hasarel ili pešće naudil?” ²⁶ Ko ladžal mandar thaj mungre alavendar, lestar vi me, o Čhavo e Manušesko, ladžava kana avava ande slava mungri thaj e slava mungre Dadešći thaj e svete anđelendi.

²⁷ “Čačes phenav tumende: ‘Varesave save si akate tumendar či merena dok či dičhena e Devlesko carstvo.’”

O Del phenel e trin učenikonende kaj si o Isus pomazaniko

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

† **9,23** O zločinco savo već sas osudime te merel gajda te razapnles, indjarelas e oprano deo e gredako katar o trušul džiko than kaj avela mudardo: 1. Akale govoresa, o Isus kamlas te phenel te ako kamas te avas lešće učenikurja, moraš korkoro amen te smatris mulen prema amare vlastite želje thaj amare voljaće, thaj moraš te avas spremne potpuno poslušne e Isusešće. 2. Trubul te svako đes avas spremne te trpisaras thaj vi te meras ako trubul zbog o Isus kaj sam lešće učenikurja. 3. Moguće si liduj opcije.

²⁸ A kana nakhla varekaj katar ohto đes katar godola alava o Isus lijas pesa e Petre, e Jovano thaj e Jakove ande gora te pomolilpe. ²⁹ Dok molilaspe, lesko muj promenisaŝlo, a e drže pe leste postanisardine parne thaj sjajne. ³⁰ Ande godova pojavisaŝle duj manuša thaj ćerenas svato e Isuseja. Sas godova o Mojsija thaj o Ilija. ³¹ Pojavisaŝle ande slava thaj ćerenas lesa svato pale lesko smrto savo trubuja te podnesil ando Jerusalam te pherdol o Lil.

³² E Petre thaj lešće drugaren lija e lindri. Kana džungadile, dikhline lešći slava thaj duj manušen save aćenas lesa. ³³ Thaj dok godola duj džene džanastar lestar, o Petar phendas e Isusešće: “Sikavneja, laće kaj sam kate. Te ćeras trin senice: jek tuće, jek e Mojsijašće, thaj jek e Ilijašće.” Či džangla so phenel. ³⁴ Dok vo godova još motholas, pojavisaŝlo o oblako thaj zasinisarda len. Kana o oblako učardalen lija len e bari dar.

³⁵ A o glaso ašundilo andar godova oblako: “Akava si mungro Čhavo saves odabirisardem! Leste čhon kan.” ³⁶ Baš kana ašundilo o glaso, o Isus aćhilo korkoro. E ućenikurja aćenas thaj askal još khonikašće khanči či phendine pale okova so dikhline.

*O Isus sastarel e čhave jedinco ande savo sas o bilačo duho
(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)*

³⁷ A kana thejara o đes o Isus thaj lešće ućenikurja fuljistine katar e gora, avilo angle leste o but o them. ³⁸ Askal varesosko manuš savo sas maškar o them čhuta muj: “Sikavneja, moliv tut dik mungre čhave, kaj si mande jedinco. ³⁹ Inćarel les o bilačo duho. Andar jekhvar počnil te čhol muj; čudel pes thaj e spuma del lešće po muj. Gata nikada či mućel les thaj uništil les. ⁴⁰ Molisardem ćire ućenikonen te traden e bilaće duho andar leste avri ali von naštik tradine les.”

⁴¹ A o Isus phendas lenđe: “O bilaće thaj bi paćako manušalen! Š Kozom semasa tumenca a tuman či paćan. Phućaman kozom još trpiva tumen! An akaring ćire čhave!” ⁴² Dok o čhavro avelas paše, o bilačo duho harada les pe phuv thaj čhinosarda les. A o Isus zapovedisardas e bilaće duhošće thaj odma sastarda e čhave thaj dijale lešće dadešće. ⁴³ Savora divisajle e Devlešće veličinaće.

Thaj dok savora čudinaspe okolešće so ćerelas o Isus, o Isus phendas pire ućenikonenđe: ⁴⁴ “Laće zapamtisaren so phenav tumende: Me, o Čhavo e Manušesko, avava dino ande vas e manušenđe.” ⁴⁵ A von či haćardine so phenel lenđe kaj nas lenđe dino te haćaren; o znaćenje sas lendar garado a daranas te phućen les te objasnil lenđe.

*Ko si majbaro ando carstvo e Devlesko?
(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)*

⁴⁶ E ućenikurja počnisardine te raspravinpes ko maškar lende šaj avilosas majbaro. ⁴⁷ O Isus džangla so si ande lenđe ile, thaj lija e cikne čhavre, čhutale paše peste ⁴⁸ thaj phendas lenđe: “Ko god primil akale cikne čhavre zbog mande, man primil. A ko man primil, primil e Devles savo man bićhalda. O Del smatril kaj si majvažno okova savo si maj ponizno maškar tumende!”

*Ko naj protiv tumende tumenca si
(Mk 9,38–40)*

Š 9,41 manušalen Ando original ramol: “naraštajona”

⁴⁹ Askal o Jovano phendas: “Sikavneja, dikhlam ječe kaj ande čiro alav tradel e bilače duhonen. Amen phendam lešće te na čerel godova, kaj či džal pale tute.”

⁵⁰ A o Isus phendas lešće: “Na branin lešće! Kaj ko naj protiv tumende, pale tumende si!”

O Isus po drom palo Jerusolim kroz e Samarija

⁵¹ Kana avili maj paše e vrjama te o Isus boldelpes ando nebo, vo zurale odlučisarda te džan ando Jerusalamo. ⁵² Thaj bičhalda e glasnikonen angle peste. Von đe le thaj dine ande varesosko Samarijsko gav te pripremin lešće than kaj račarela. ⁵³ No okote o them či kamlas te primin les kaj sas po drom palo Jerusolim.* ⁵⁴ Kana godova dikhline lešće učenikurja o Jakov thaj o Jovano, phučline les: “Gospode! Kames te amen phenas te delen jag o oganj andar o nebo thaj te uništil len?”† ⁵⁵ A o Isus boldape lende thaj phendas lende kaj či gndin lače.‡ ⁵⁶ Thaj deletar ande aver gav.

O Isus kamel te mukas sa thaj te teljaras pale leste

(Mt 8,19–22)

⁵⁷ Dok džanas dromesa, varesosko manuš phendas e Isusešće: “Džava pale tute kaj god tu te džas.”

⁵⁸ A o Isus phendas lešće: “E lisicen si lende hvja, thaj e čirikljen lende gnezdurja, a man e Čhave e Manušesće naj kaj mungro šoro te čhav.”§

⁵⁹ Varesave avrešće phenda o Isus: “Sledi man!”

A vo phendas lešće: “Gospode, muk man prvo te džav te prahov mungre dade.”*

⁶⁰ O Isus phendas lešće: “Muk e mulen te prahon pire mulen,† aj tu dža thaj navestisar o carstvo e Devlesko.”

⁶¹ Još vareko phendas: “Me džava pale tute Gospode, ali muk man te džav prvo te jartoman katar mungri familija.”

⁶² A o Isus phendas lešće: “Ni jek savo lel o plugo ande pire vas te oril thaj askal dičhel palpale,‡ naj dostojno palo carstvo e Devlesko.”§

10

E učenikurja buljaren o carstvo e Devlesko

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

* **9,53** E Samarijancurja thaj e Židovurja mrzanas pes maškar pende. Zato e Samarijancurja čikamline te pomožisaren e Isuse pe lesko drom ando Jerusolim, e židovengo glavno gav. † **9,54** O Jakovo thaj o Jovano preložisardine akaja metoda osude kaj džangline kaj e prorokurja save sas sago o Ilija osudinas e theme save odbacisardine e Devles (2. Car 1,10–12). ‡ **9,55** phendas lende kaj či gndin lače Ando original ramol: “kaj ukorisardalen” § **9,58** O Isus odgovoril e izlikava te poučil e manuše sar te avel lesko učeniko. O Isus podrazumil te ako godova manuš sledisardasas e Isuse, ni godole manuše či avilosas čer. * **9,59** Naj jasno dali o dad godole manušesko mulo thaj vo odma prahola les, ili o manuš kamlas te ačhel jek lungo vrjama dok lesko dad či merel pa te šaj askal te praholes. Poanta si godova kaj godova manuš kamel prvo te čerel vareso majsigo nego so teljarel te sledil e Isus. † **9,60** O Isus či gndil doslovno kaj e mule prahona aver mulen. Moguće značenje pale “mule”: 1. godova si metafora pale okola save uskoro merena. ili 2. godova si metafora pale okola save či sledin e Isuse thaj si duhovno mule. Poanta si pale godova kaj o učeniko či tromal te dopustil khančešće te zadržil les katar godova te sledil e Isuse. ‡ **9,62** Khonikal ko dičhel palpale dok oril naštik vodil o plugo kaj trubul te džal anglal. Godoja osoba trubul te usrodočilpes te dičhel angle peste te šaj lače te oril. § **9,62** Svako manuš savo postanisardas e Isusesko učeniko thaj askal kamel te boldelpes palpale ande piro purano trajo, naj korisno sago sluga ande Devlesko carstvo.

¹ Pale godova o Gospod odredisardas aver eftavardeš thaj duj učenikonen thaj bičhaldalen po dujen angle peste ande svako gav thaj ande svako than kaj kamlas te džal. ² Majsigo so bičhaldalen phendas lende: “E žetva si bari, a radnikurja si cara. Molisaren e Gospodare e žetvaće te bičhalel e radnikonen ande piri žetva.”* ³ Džan! Ake, bičhalav tumen sago e bakhroren maškar e ruva. ⁴ Na inđaren tumenca ni love, ni trasta, ni so pođina. Dromesa na te hasaren tumari vrjama gajda kaj pozdravina e theme thaj čerena svato lenca.

⁵ Ande savo god čher den, prvo phenen: ‘Miro akale čherešće!’ ⁶ Te avilo okote vareko dostojno palo miro tumaro miro fuljela pe leste. A ako naj khonik dostojno tumaro miro boldelape tumende. ⁷ Kana aven ande varesosko čher, na načhen andar o čher ande aver čher, ačhen pe jek than han thaj pijen sa so inkalen angle tumende.† Kaj o radniko zaslužisarel piri poćin.”

⁸ Kana den ande savo gav thaj primin tumen, han so ponudin tumen. ⁹ Sastaren e nasvalen save si ande godova gav thaj phenen lende: Akaleja pašilo tumende o carstvo e Devlesko! ¹⁰ A kana den ande varesavo gav thaj či primintumen, inkljen pe lešće sokača thaj phenen: ¹¹ Čak vi o praho andar tumaro gav, savo astardape pale amare pungre, khosas amendar sago o znako kaj o Del sudila tumende.‡ Ali kava džanen: Pašilo tumende o carstvo e Devlesko! ¹² Phenav tumende: Ando đes e sudosko maj loće avela e themešće andar e Sodoma§ nego e themešće andar akava gav.

O Isus upozoril e manušen andar e neposlušne gava (Mt 11,20–24)

¹³ Teško tumende manušalen andar o gav Horazin! Teško tumende manušalen andar o gav Vitsaida! Kaj te e čudurja save dogodisajle tumende dogodisajle sas ando rumome gava o Tiro thaj o Sidon, e manuša andar godola gava već dumut obratisajlesas thaj bešlinesas ande hrapavo thaj neudobne drze ando praho sago znako palo pokajanje.* ¹⁴ Ali e manušenje andar o gav Tiros thaj andar o Sidon po sudo avela maj loće nego tumende. ¹⁵ Vi tumen manušalen andar o Kafarnaum! Zar dži ko nebo avena vazdine? Dži ko than kaj si e mule† haradona kaj si o tunjariko thaj e jag.

¹⁶ Pale godova phendas e učenikonende: “Ko tumende čhol kan, mande čhol kan. Ko tumen odbacil man odbacil, a ko man odbacil, odbacil okoles savo bičhaldaman.”

O Isus sikavel e učenikonen so si majvažno

* **10,2** O Isus podrazumil kaj si but them save si spremne te den ando carstvo e Devlesko, ali kaj naj dosta učenikurja te sikaven thaj te pomožisaren e themešće. † **10,7** O Isus či phenelas kaj von trubul te ačhen ande godova čher sasto đes, nego kaj trubun te račaren ando isto čher svako rjat dok si okote; aver alavenca, “Na te soven svako rjat ande aver čher”. ‡ **10,11** Akava si simbolično radnja savjava sikaven kaj odbacin e manušen godole gavešće; aver alavenca: “Baš sago kaj tumen odbacisardine amen, o Del ande potpuno odbacil tumen.” § **10,12** O Del uništisarda e ognjeno sumporosa e manušen andar o gav e Sodoma kaj sas zurale bilače (dik 1. Mojs 19,24–28). * **10,13** Ande godoja kultura o them lelas pe peste e drze save čerdinesas katar o kostret, savo si hrapavo thaj nas udobno, thaj bešlinesas ando praho, gajda sikadinesas kaj si lende žao kaj grešisardine protiv o Del. † **10,15** than kaj si e mule Ando original ramol: “Had” (dik ando rečniko).

¹⁷ Kana e eftavardeš thaj duj učenikurja boldine pes bahtale phendine: “Gospode, čak vi e bilačhe duhurja pokorinpes angle amende ande čiro alav!”†

¹⁸ A o Isus phendas lende: “Dikhlem e bendende poglavica sar perel sar e munja andar o nebo.Š ¹⁹ Ake dijemtumen vlast te uštaven pe sapa thaj pe škorpionurja* thaj pe sa e sila e dušmaješči† thaj khanči či naškodila tumende. ²⁰ Ali na raduintumen kaj e bilačhe duhurja pokorinpe tumende, Ali raduintumen zbog godova kaj si tumare alava ramome ande Devlešči knjiga ando nebo.”†

O Isus objavisarel kaj o Dad sa predaisardas lešće ande vas

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹ Ande godova časo o Isus pherdo bah ando Sveto Duho phendas: “Slaviv tut, Dade, tut savo san Gospodari e nebosko thaj e phuvjako, kaj garadan čiro čačipe katar okola save smatrin pes mudre thaj umne, a objavisardan e ciknende.Š Ej Dade! Gajda tuće sviđosajlo.

²² Mungro Dad sa dijas man* thaj khonik či džanel ko si o Čhavo, nego samo o Dad; niti ko si o Dad osim o Čhavo osim okova kašće o Čhavo godova kamel te objavisarel.”

²³ Askal boldape ke učenikurja kana sas korkoro lenca thaj phendas lende: “Blago e manušende save dičhen okova so tumare jakha dičhen!

²⁴ Phenav tumende: But prorokurja thaj e carurja kamline te dičhen man thaj te ašunen man, ali či dikhline man thaj či ašundine man!”

O Isus sikavel sar te zadobis večno trajo

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ Jekhvar uštalo jek sikavno e Mojsiješće zakonestar te probil e Isuse thaj phučlas: “Sikavneja, so trubul te čerav te dobiv večno trajo?”

²⁶ A vo phendas lešće: “So ramol ando Mojsijesko zakono? So okote čitosardan?”

²⁷ Askal o manuš phendas “Čumide e Gospode Devle čire saste ileja, čire saste dušava, čire saste snagasa čire saste gođasa, thaj volisar čire pašutne sago kaj volis korkoro tut!”

²⁸ Pe godova phendas lešće o Isus: “Lačhe phendan. Godova čer thaj avelatu večno trajo.”

²⁹ Ali vo lija te sikavelpe pravedno, thaj phučla e Isuse: “A ko si mungro pašutno?”†

³⁰ A o Isus phendas: “Varesosko manuš fuljelas andar o Jerusolim ando gav savo akhardolas Jerihon. Thaj astardine les e razbojnikurja. Von čhudine lestar e drze, mardineles thaj đeletar. O manuš ačhilo te pašljol opaš mulo.

† **10,17** Akate o “alav” odnosilpe pe Isusešči moć thaj lesko autoriteto. § **10,18** O Isus koristisarel e usporedba te usporedil sar o Del pobedila e benđe dok lešće 72 učenikurja propovedinas ande gava. Odnosno, o beng pelo sar kana andar o nebo e munja pećel tele pe phuv. * **10,19** Verovatno e sapa thaj e škorpionurja sas metafora pale bilačhe duhurja. † **10,19** Dušmano si o beng.

† **10,20** O Del ramosardas lende alava po popiso e građanengo ando nebo, thaj godova značil kaj silen večno trajo. § **10,21** Akava odnosilpes pale okola saven možda naj but škole, ali si spremne te prihvatisaren e Isusesko sikaibe pe isto načino sago e cikne čhavra spremno čhon kan ke okola save paćan. * **10,22** Akava stiho kana phenel kaj o dad dijales “sa značil vlast, sila, autoriteto ...” † **10,29** Akava manuš kamlas te džanel kas vo trubul te volil, aver alavenca: “Kas trubujasas te smatril kaj si lesko pašutno thaj te volil les sago korkoro pes?”

³¹ Slučajno godole dromesa načelas varesosko židovsko rašaj, dikhlale thaj nakhlo gajda kaj zaobiđisarda les. ³² A gajda vi o levito e rašajesko pomočniko: nakhlo kotar, dikhlale thaj nakhlo paše leste.

³³ Varesosko putniko Samarijanco† areslo dži leste, dikhla les, thaj sažalisajlo pe leste. ³⁴ Avilo dži leste thaj thoda e rane lešće e uljesa thaj e molasaš thaj pačardalen. Thaj čhutale pe piro magarič, Inđardale ande gostijonica thaj pobrinisajlo pale leste. ³⁵ Dethara o đes inkalda duj rupune lovora,* dijalen e gostijoničarešće thaj phendas: 'Le sama pe leste. Ako so majbut potrošisarel, počinava tuće kana boldavaman.'

³⁶ Askal o Isus phučla les: "So phenes, savo katar akala ponašisajlo sago pašutno prema okova saves astardine e razbojnikurja?"

³⁷ A vo phendas: "Okova savo pomognisarda lešće."

Pe godova o Isus phendalešće: "Dža thaj vi tu čer gajda!"

Maj važno si te ašunas e Isusesko alav

³⁸ Dok o Isus thaj lešće učenikurja gajda putuinas majdur prema o Jerusolim, dine ande varesosko gav. Okote sas varesavi manušnji savi akhardolas Marta, primisarda len ande piro čer. ³⁹ A sas lat phen savi akhardolas Marija. Voj bešelasi dži ke Gospodešće pungre thaj ašunelas o alav lesko. ⁴⁰ A e Marta sas but zauzmime godolesa kaj poslužilas. Voj avili leste thaj phendas: "Gospode! Zar či maris kaj mungri phen muklaman korkoro te posluživ? Phen laće te pomožil man."

⁴¹ A o Gospod phendas laće: "Marta, Marta! Na ha holji thaj uznemiritu pale but godova, ⁴² a samo jek si važno te ašunel mungro o alav. A e Marija godova svatisardas thaj godova či lava latar."

11

O učeniko phučel e Isuse te sikavel len sar te molin pes

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

¹ Kana o Isus jekhvar završisardas e molitvava, nakhlo leste jek katar e učenikurja thaj phendas lešće: "Gospode, sikavamen te molimen sago kaj o Jovano savo bolelas sikada pire učenikonen."

² O Isus phendas lenđe: "Kana molintumen, phenen:

'Dade amareja ando nebo! Neka svetilpe čiro alav*!

Te avel o carstvo čiro†!

³ Mangro amaro deamen svako đes!

⁴ Thaj jartosar amende e bezeha amare,

sago kaj amen jartosaras svakonešće ko sagrešisarel protiv amende† thaj na de te peras ande kušnja!'

⁵ Thaj o Isus phendas lenđe: "Zamisliti te džan ke tumaro drugari ande opaš e rjat thaj phenen lešće: 'Drugarina, deman udžile trin mangre. ⁶ Kaj avilo mungro drugari dromestar, a naj man so te čhav angleleste te hal!'

⁷ A okova andral phenel lešće: 'Na dosadisar mande! O vudar si već phandado, a e čavrora si manca ando kreveto thaj soven. Naštik uštav

† **10,33** E samaritancurja sa strancurja saven mrzanas e židovurja. § **10,34** Ande godoja vrjama e mol koristilas pes te šilavl pe e rane sago ađes e račija, a o ulje verovatno koristilas pes te sprečil e dezinfekcija. * **10,35** Ande godoja vrjama duj rupune lovora sas duj dnevnice. * **11,2** Akava

teksto phenel te e Devlesko alav uzvisilpes. Kaj e Devlesko alav si uzvisime † **11,2** Akava značil te buljol thaj te barjol e Devlešči vladavina pe phuv † **11,4** Akava teksto phenel te jartol sago kaj o Del jartosarel amende e bezeha amare ili te jartosaras sago vo kaj jartosarel

te davtut.⁸ Phenav tumende: Ako či ni uštel te deles kaj si lesko drugari, uštela te deles zbog godova kaj lešće drugare naj ladžavo te avel uporno.⁸

⁹ Isto gajda phenav tumende: Manden thaj delape tumende! Roden thaj aračhena! Maren po vudar thaj putrelape tumende! ¹⁰ Kaj kogod mandel, primisarel. Ko rodel, aračhel. Ko marel po vudar, putrelapes lešće.

¹¹ Savo si maškar tumende dad: Kana o čavro lesko mandel lestar mačo, te deles umesto mačo sap? ¹² Ili kana mandel angro, zar delales škorpijono? ¹³ Ako tumen, vi ako sen bilače, džanen te den lače darurja tumare čavrende, kozom majbut tumaro nebesko Dad dela Sveto Duho okolen save manden lestar!”

*E Isusešči sila avel katar o Del
(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)*

¹⁴ Jekhvar o Isus trada e bilače duho andar o manuš savo sas nemo. Kana inkljisto o bilačo duho, o nemo manuš počnisardas te čerel svato. Thaj o but o them divisajlo. ¹⁵ A varesave lendar phendine: “Vo tradel e bilače duhonen e Veelzevulešće silava,^{*} savo si e bendengo knezo.” ¹⁶ A aver iskušisardine e Isuses gajda kaj rodenas lestar varesosko znako andar o nebo kaj o Del bičhaldales.[†]

¹⁷ Ali o Isus džangla lenđe gndimata thaj phendas lenđe: “Ako e manuša andar isto carstvo borin pes maškar peste von uniština piro carstvo. Vi ako e familijače članurja borinpes maškar pende, uniština piri familija. ¹⁸ Ako si o beng ‡ ande peste podelime, sar ačhela o carstvo lesko? A tumen phenen kaj me e Veelzevulešće silava tradav e bilače duhonen andar e manuša. ¹⁹ Ako me e Veelzevulešće silava tradav e bilače duhonen andar e manuša, kašće silava askal tumare učenikurja traden lenš? Gajda von korkoro dokažina kaj najsen ando pravo. ²⁰ Ali ako me e Devlešće silava^{*} tradav e bilače duhonen, čačes avilo tumende e Devlesko carstvo.”

O Isus si majzuralo katar o Beng

²¹ O Isus još phendas: “Džikaj god o zuralo manuš, lače naoružime, aračhel piro čher, lesko barvalipe si sigurno. ²² Ali te avel o majzuralo lestar, svladilale thaj otmil lešće sa lesko oružije ande savo uzdilasse, a o pleno razdelila.”[†]

²³ Zato ko naj manca protiv mande si. Thaj ko manca či čidel, rspil.[‡]

*Ako o manuš či ačhel e Devlesa o bilačo duho boldel pes ande leste
(Mt 12,43–45)*

§ **11,8** O Isus mothol akaja paramiči sar sikadasas kroz e slike sar o drugari či odbisardasas te pomožil tumende ako situmen bari potreba thaj zamolin les majbut drom palo pomoć. Pe isto način o Del či dobila te del tumen okova so si tumende potrebno ako uporno phučen les. Ako čak vi o drugari savo či volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustrajno molis les, kozom majbut o Del, savo si lačo dad thaj savo volil tut, delatut okova so trubul tut kana ustrajno molis les. ^{*} **11,15** e Veelzevulešće Veelzevul si aver alav palo Sotona ili beng. Varekana ramolpes vi “Vaal-Zevuv”. Akava alav doslovno značil “gospodari e mačhengo”, so značil “vladari pe demonurja”. Akava si alav povezime e hohamne devlesa “Vaal-Zevuva” andar o Ekron (dik 2. Car 1,2, 3, 6). [†] **11,16** Gajda kamline te o Isus dokažil kaj si lesko autoriteto katar o Del. [‡] **11,18** o beng Ando original ramol: “Sotona”. Ako o Sotona thaj e članurja lešće carstvošće borin pes maškar pende lengo carstvo propadnila. § **11,19** Čak vi e farisejende učeniko isto tradenas e bilače duhonen.

^{*} **11,20** Ando original ramol: “e Devlešće najesa”. Dik 2. Mojs 8,19. [†] **11,22** Akava phenel palo Isus savo pobedil e bendes (Satanes) thaj lešće demone sago kaj si o Isus maj zuralo manuš savo lel savo len so pripadil e zurale manušesće. [‡] **11,23** či čidel, rspil o Isus phenel kana čiden pes e učenikurja save sledin les: “Kogot či navodil e themes te aven thaj sledin man, navodil len te džan majdur mandar.”

²⁴ Askal o Isus phendas: “Kana o bilačo duho inkljel andar o manuš, lutil pe puste thanaš thaj rodel pešće than kaj šaj te odmorilpes. A kana či aracheles, phenel: ‘Boldavaman ande mungro čer, ando manuš andar savo inkljistem.’ ²⁵ Thaj kana areslo o bilačo duho arakhlas e manuše savo si sago o čučo čer, šlado thaj lačhardo. ²⁶ Askal džal thaj lel pesa eŧta aver duhurja, majgore lestar, thaj del andre thaj okote nastanilpe. Po krajo godole manušešće avela majgore nego kaj sas lešće po početko.”

Blagoslovime si okova savo si pačivalo e Devlešće

²⁷ Dok o Isus godova phenelas, varesošći manušnjji kaj sas maškar o but o them čhutas muj: “Blagoslovime o di čire dejako savo inđardatu thaj e čuča save pilan!”

²⁸ O Isus phendas: “Još maj blagoslovime si okova savo ašunel o alav e Devlesko thaj ačhel pačivalo!”

O Isus si majbaro katar o Solomon thaj katar o Jona a o them či ašuneles (Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Sar o them sa majbut čidelaspe o Isus počnisarda te mothol lende: “Tumen manušalen save train ande akaja vrjama sen bilačhe manuša. Tumen roden znako.* Ali aver znako či delape tumenđe osim e čudurja save o Del čerdas palo Jona.† ³⁰ Kaj okova so sas e Jonasa sas znako e manušenđe save trainas ando gav savo akhardolas Niniva‡ kaj o Del bičhaldales. Gajda okova so manca dogodilape avela znako kaj man, e Čhave e Manušešće, o Del bičhaldas akale themešće.§

³¹ Po đes kana avela e Devlesko sudo, e carica savi dumut vladilas e južno phujava, savi akhardolas Saba,* uštela thaj osudila e manušen save si ađes džude. Kaj dadural avili te ašunel e care Solomone savo sas zurale mudro, a akate si vareko maj baro vi katar o Solomon, a tu men čikamen te čhon kan leste! ³² E manuša save majsigo trainas ando gav savo akhardolas Niniva, uštena po đes kana avela e Devlesko sudo thaj osudina e manušen save akana train. Kaj von pokaisajle kana o Jona propovedilas, a ake, akate si vareko majbaro katar o Jona a tumen još či pokaisajle!”

E Isusesko sikavipe si svetlost e manušenđe (Mt 6,22–23)

³³ O Isus majdur sikavelas: “Khonik či del jag o stenko te čholes po garado than, niti tale korpa, nego po čirako te okola kaj den andre dičhen o svetlo.†

³⁴ Čiri jak si stenko čire telošće. Kana si čiri jak sasti, sasto čiro telo si ando

§ **11,24** puste thana Ando original ramol: “bi paješće than” savo phenel pale “opustošime thana” kaj lutin e bilačhe duhurja. * **11,29** Aver alavenca: “Kamen mandar te čerav čudo sago dokazo kaj avilem katar o Del.” † **11,29** O Jona sas proroko ando Purano savezo (dik Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin đes inkljisto džudo andar o di e bare mačhesko, sago kaj o Isus nakon trin đes inkljela andar o limori. ‡ **11,30** E manuša savende o Jona propovedilas sas zurale bilačhe. Trainas ando gav savo bučholas Niniva, savo sas glavno gav ande Asirija, thaj sas bare dušmaja e Izraelconende (dik Jona 3). § **11,30** Ando original ramol: “Kaj sago kaj sas o Jona znako e Ninivljanende, gajda o Čhavo e Manušeško avava znako akale naraštajošč.” * **11,31** E carica katar e Saba (ande ađes akhardo Jemen) putuillas prekal 1500 kilometrja te ašunel e Solomonešći mudrost. Trailas 1.000 brš majsigo katar o Hristo (dik 1. Car 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12). † **11,33** Retkurja 33–36 si metafora savjava o Isus phenel pale piro sikaibe sago palo “svetlo” pale savo kamel te lešće učenikurja čhon kan thaj delin averenca. Vo phenel pale manuša save či džanen ili či prihvatisaren lesko sikaibe sago kaj si ando “tunjariko”.

svetlost. Ali, ako si čiri jak nasvali, čiro telo si ande tama.[†] ³⁵ Zato lesama te okova so gndis kaj si ande tute svetlost naj li tama. ³⁶ Ako si sasto čiro telo osvetlime, thaj ni cara tama naj ande tute, askal sasto aveja prosvetlime, sago kana o stenko pire svetlosa osvetlil tut.” §

O Isus opomenil e vođen save si pobožne samo avrjal
(Mt 23,1–36)

³⁷ Kana o Isus dija gata o svato, avilo leste varesavo farisejo thaj akharda les ande piro čer te hal. Vo dija andre thaj lijas than pale sinija. ³⁸ Kana godova dikhlas o farisejo, začudisajlo kaj o Isus bešlo pale sinija majsigo nego so thodas pire vas sago kaj trubujas prema e židovengo običajo.* ³⁹ A o Gospod phendas lešće: “Tumen e fariseja gadiči trudintumen te thoven tumare tahtaja thaj e čare avrjal, a pherdine len e pohlepava thaj e bilačipeja. ⁴⁰ Bi godavalen! Naj li o Del okova kaj stvorisardas e manušes thaj pindžarel les andral sago vi avrjal?[†] ⁴¹ Zato den okova so si andral, andar e tahtaja thaj andar e čare so handžvale inčaren samo pale tumende, okolende savende si maj potrebno sago milostinja thaj saste avena čiste andral thaj vi avrjal.

⁴² Ali jao tumende, farisejalen! Kaj den deš posto e Devlešće katar sa e začinurja thaj katar o povrće[†] a či marin pale pravda e manušendi thaj pale ljubav e Devlešći so si maj važno. Trubun te den deš posto ali či troman te zanemarin akava so si maj važno.

⁴³ Jao tumende farisejalen! Kaj volin te bešen pe počasne thana ande sinagoge, thaj te e manuša pozdravin tumen pherde poštupe prema tumende pe javne thana. ⁴⁴ Jao tumende farisejalen kaj sen sago e limorja, save naj obeležime, pe save e manuša phirena a či džanen kaj si okote o limori thaj postain duhovno melale!”§

⁴⁵ Askal varesosko katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar phendas e Isusešće: “Sikavneja, dok gajda phenes, vi amen vredos.”

⁴⁶ A o Isus phendas: “Jao vi tumende, sikavnalen e Mojsiješće zakonestar! Kaj čhon pe manuša o pharipe gajda kaj den len pravilo save naštik te inčaren a tumen korkoro ni e najesa či kamen te mrdnon te pomožin lende te inčaren godova pharipe. ⁴⁷ Jao tumende! Kaj vazden e prorokonende spomenikurja, a tumare pradada mudardinelen. ⁴⁸ Godolesa kaj či train so e prorokurja sikavenas svedočin kaj odobrin okova so čerdine tumare pradada: von mudardinelen, a tumen spomenikurja vazden lende!”*

[†] **11,34** Ando original ramol: “Stoga, ako si čiri jak sasti, sasto čiro telo avela osvetlime e svetlosa. No ako čiri jak naj sasti, sasto aveja ande tama.” O grčki pridjev akate si prevedime palo “sasto” ujedno značil potpuno odanost e Devlešće thaj naj opteretime e brigenca palo matrijalno. Aver alavenca: “E jak si sago e svetiljka e telošće. Te či previše vodim briga pale matrijalno, jasno dičhena ando trajo, ali ako previše vodim briga pale lende tumaro vido avela zasenime thaj e tama pherela tumaro trajo.” § **11,36** O Isus phenel isto čačipe sago usporedba. Vo phenel pale manuša save si pherde čačipe sago kaj si von svetiljka savi zurale sijal. * **11,38** E Jevreja sas pravilo te e manuša thoven pire vas di ke khuvja te aven obredno čiste anglo Del. [†] **11,40** O Isus koristil te phučel akava te ukoril e farisejen kaj či hačaren kaj si okova so si ande lende ile zurale važno. [†] **11,42** e začinurja thaj katar o povrće Ando original ramol: “E nana thaj katar e ruta thaj katar svako vrstako povrće.” § **11,44** Kana e Židovurja phirenas prekal e limorja, postanisardinesas obredno nečiste ili aver alavenca či avilinesas majbut svete. Akala limorja save nas označime prouzročinas te von godova slučajno postanin. * **11,48** O Isus koril e farisejen thaj e sikavnen e Mojsiješće zakonestar. Von džanen palo mudaripe e prorokonon, ali či osudin pire pradada godova kaj mudarenas len. Aver alavenca: “Gajda kaj umesto te osudin len, tumen potvrdisaren thaj slažintumen lenca”.

⁴⁹ Zato vi o Del mudro phendas: 'Bičhalava lende e prorokonon thaj e apostolen. Varesaven mudarena a varesaven progonina.'

⁵⁰ Zato tumaro naraštaj smatrilapes došalo palo rat kaj sas čhordo e prorokonengo katar o postanko e themesko, ⁵¹ katar o rat e prvo dži ke paluno prorokosko, e Aveljesko dži ko rat e Zaharijasko,[†] savo sas mudardo maškar o žrtveniko thaj o svetište. Ej phenav tumenđe, kaj rodelape o računo katar akaja generacija tumaro naraštaj avela odgovorno pale godova rat savo sas čhordo![‡]

⁵² Jao tumenđe, sikavna len e Mojsiješće zakonestar! Kaj line e čija o džanglipe pale Devlesko carstvo thaj garadine katar e manuša.Š Korkoro či den andre ando carstvo, a či mučen te den andre okola kaj kamen te den."

⁵³ Kana o Isus inkljisto okotar, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e fariseja počnisardine zurale te holjavon pe leste thaj navalisardine pe leste te phučen les but vareso. ⁵⁴ Von dičhenas te astaren les ande varesavo pogrešno alav sar optužisardinesas les.

12

O Isus sikavel pire učenikonon te na aven dvolične (Mt 10,26–27)

¹ Askal čida pes majbut milje manuša, gajda kaj jek avrešće uštavenas e pungre. Ali o Isus prvo phendas pire učenikonenđe: "Len tumen sama kaj o farisejsko licemerje buljol sago o kvasco savo šukljarel sasto humer. ² Kaj avel e vrjama kana sa so si garado avela arakhado thaj sa so si tajno ašundola angle savorende.* ³ Zato, sa so phendine ande tama ašundola po svetlo thaj sa so phendine varekašće po kan ande sobe katar e krovurja propovedilape."

Na daran kaj sen dragoceno e Devlešće (Mt 10,28–33; 12,31–32; Mk 3,28–29)

⁴ O Isus nastavisardas: "Phenav tumenđe mungre drugarenđe: na daran katar okola save šaj te mudaren samo o telo, a pale godova naštik čeren tumenđe khanči. ⁵ Ali phenava tumenđe kastar trubun te daran: daran katar o Del savo, šaj lel o trajo thaj askal čhudel les ando pakao. Lestar daran!

⁶ Pa či li bičinenpe pandž čiriklja pale samo duj lovora? Pa palem ni ječe lendar o Del či bistrel. ⁷ A tumenđe si svako bal po šoro đinado.[†] Zato na daran! Kaj sen e Devlešće maj vredne nego but e čiriklja!"

[†] **11,51** O Avelj sas prvo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija sas zadnjo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (2. Dnev 24,20–22). [‡] **11,51** Jedine prorokurja saven poštuin si e mule prorokurja! Baš sago lende pradada či čhonas kan ke prorokurja ando purano Zaveto, gajda vi akala fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či čhon kan ko Isus thaj čikamen te čhon kan ke apostolja saven o Isus bičhalel. E Devlesko strpljenje okončila pes thaj vo konačno sudila e Izraelošće pa le sa e brša save odbacisardine lešči poruka. **§ 11,52** O Isus phenel pale Devlesko čačipe sago kaj si ando čer ande savo e učenikurja čikamen te den andre, ali či mučen ni averenđe te avelen e čija te den andre. Akava značil kaj e sikavne či pindžaren čačes e Devles, ali sprečin vi averenđe te pindžaren les. ^{*} **12,2** Aver alavenca: "Na aven sago kaj si von, kaj anglo Del avela sa putardo so akana e manuša garaven. E manuša po krajo džanena sa so ko garadas." [†] **12,7** Šaj te pouzdimen ando Del. Kaj vo džanel majbut nego so amen džanas. Či džanas ni kozom bal po šoro siamen, ali o Del džanel još vi majbut katar godova.

Trubul te priznaisaras e Isuses anglo them
(Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

⁸ “Ko akate pe phuv anglo them priznajil kaj pripadil mande, pale leste me o Čhavo e Manušesko phenava, angle anđelurja e Devlešće kaj pripadil mande. ⁹ Ali okova savo odreknilpe mandar angle manuša akate pe phuv, gajda vi me odreknivaman lestar angle anđelurja e Devlešće. ¹⁰ Ali phenav tumende ko god mothol alav protiv mande o Čhavo e Manušesko, jartolape lešće. Ali okolešće ko vredo† po Sveto Duho, či jartolape lešće.

¹¹ A kana anena tumen po sudo thaj ande sinagoge, angle poglavarja thaj angle vlast, na vodin briga so phenena te branin tumen! ¹² Kaj o Sveto Duho ande godova čas o sika vela tumen so te phenen.”

O Isus sikavel te či avas pohlepne

¹³ Vareko maškar o them phendas lešće: “Sikavneja, phen mungre phralešće te podelil manca so muklas amende amaro dad.”

¹⁴ Pe godova o Isus phendas lešće: “Manuša, ko čuta man te avav tumaro sudco ili deliv maškar tumende?” ¹⁵ Askal phendas savorende: “Lentumen majdur katar svako pohlepa, kaj o čačo trajo či avel katar okova so situmen.”

¹⁶ Askal o Isus phendas lende akaja usporedba: “Varesave barvale manušeće but bijanda e phuv ¹⁷ thaj ačhilo te gndil ande peste: ‘So te ćerav? Kaj najman kaj te čhav sa akava so bijanda mande e phuv.’ ¹⁸ Thaj phendas: ‘Ake so ćerava! Haravava mungre žitnice thaj vazdava majbare thaj okote čhava sa mungro điv thaj mungro lačhipe. ¹⁹ Askal phenava korkoro mande ake situ ande zalihe but lačhipe pale but e brš kaj aven. Dušo mungrije, akana odmoritu, ha, pi thaj veselitu!’

²⁰ Ali o Del phendas lešće: ‘Bigođavereja! Već arjat mereja!§ A sa so ćidan, kasko avela?’

²¹ Gajda avela okoleja kaj ćidel pešće barvalipe, a či ćidel barvalipe savo si vredno ande Devlešće jakha.”

O Del del okolende save paćan okova so si lende potrebno
(Mt 6,25–34)

²² Askal o Isus phendas pire učenikonende: “Zato phenav tumende: na han holji palo trajo: so hana; ni palo telo so dena pe tumende. ²³ Kaj o trajo si maj vredno katar o habe, a o telo katar e drze.* ²⁴ Dičen pe gavranurja!† Či sadin niti ćiden, najlen spremište ni žitnice, a palem o Del pravarelen. Kozom sen tumen majvredne nego e čiriklja! ²⁵ A ko tumendar šaj e brigenca te lundarel piro trajo samo pale jek đes? ²⁶ Dakle, ako tumen naštik ćeren ni okova so si maj cara, sostar askal stalno han holji pale sa aver?

²⁷ Dičen e poljske luluda sar barjon! Niti trudinpe, niti štrikon pešće drze. A palem, phenav tumende: Kaj ni o caro Solomon ande pire kuć e drze nas maj lačardo katar ni jek lendar. ²⁸ Ako o Del del pe poljsko čar gajda šukar drze, savi ađes si, a već thejara čhudelpes ando bov te phabol, kozom majbut dela pe tumen šukar drze. Tumen cara paćivalen! ²⁹ Zato

† **12,10** vredo po Sveto Duho ili “hulil po Sveto Duho”. Sago primer, dik ando Mt 12,31–32; Lk 11,15. § **12,20** Ando original ramol: “Već arjat ćiri duša mandelpe tutar” a duša odnosilpes pe manuško trajo. Aver alavenca: “Arjat merja!” * **12,23** Budući kaj o Del dijatumen tumaro trajo thaj vi tumaro telo, sigurno šaj paćan lešće kaj dela tumen vi okova so si tumende potrebno palo trajo. † **12,24** Okola save čhonas kan ko Isus smatrinas kaj si e gavranurja beskorisne pošto e Židovurja naštik hanas akaja vrsta čirikljen.

vi tumen: na samo gndisaren pe godova dali situmen dosta te han thaj te pijen. Na uznemirin tumen zbog godova! ³⁰ Sa godova roden e manuša save či pindžaren e Devles. Tumaro nebesko Dad džanel kaj sa godova trubul tumen. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesko,[†] a godova sa nadodaila pe tumende!

³² Na dara mungro cikno stado!§ Kaj si e volja tumare Dadešći te del tumen o carstvo.

³³ Bićinen okova so si tumen thaj e love den e čorende! Gajda ćidena tumende trjaste save či phurjon thaj barvalipe savo či propadnila, večno blago savo si ando nebo kaj o čor či avel thaj kaj o moljco či halales. ³⁴ Kaj phenav tumende, kaj si tumaro barvalipe, okote avela vi tumaro ilo.”

*O Isus mothol pale godova kaj palem boldelapes pe phuv
(Mt 24,45–51)*

³⁵ O Isus phendas lende vi akava: “Aven spremne te služin* thaj tumare stenkurja neka phabon. ³⁶ Aven sago okola kaj ažućaren pire gospodare kana boldelpes andar e svaturja te odma putren lešće čim aresel thaj marel po vudar, ³⁷ Blago o kole slugonende saven o gospodari, kana avela, aračhel džungade! Čačes phenav tumende, kaj korkoro o gospodari čholalen pale sinija te bešen, thaj čhola pe peste o keceljko, te poslužil len. ³⁸ O gospodari šaj te boldel pes ande opaš e rjat ili ande zora a blago e slugende saven o gospodari aračhela kaj si još džungade thaj ažućaren les.

³⁹ Ali akava džanen: kana džanglasas o domaćino ande savi vrjama avela o čor, či muklasas te del ande lesko čer. ⁴⁰ Vi tumen uvek aven spremne kaj me o Čhavo e Manušesko avava kana či nadina tumen.”

Okola save paćan trubun te ćeren e Devlešći volja

⁴¹ Pe godova o Petar phendas: “Gospode, phenes li godoja usporedba samo pale amende ili vi pale savorende?”

⁴² A o Gospod Isus phendas: “Ko si okova verno thaj razumno upravniko saves o Gospod čhola te vladil pe lešće sluge thaj te delen habe ande pravo vrjama? ⁴³ Blago okole slugašće saves o gospodari kana boldelape, aračhel kaj gajda ćerel. ⁴⁴ Čačes, phenav tumende, o gospodari čhola godole slugone te upravljil lešće saste barvalipeja. ⁴⁵ Ali ako godova sluga phenel ande piro ilo: ‘Mungro gospodari či avela gajda sigo’ thaj ačhel te marel e slugonen thaj e sluškinjen, te hal, te pijel thaj te matol, ⁴⁶ avela o gospodari godole slugasko ando đes savo či nadilapes thaj ando časo savo či ni slutil; strogo kaznilales gajda kaj činela les pe kotora te delil e sudbina okolenca save či paćan.

⁴⁷ O sluga savo pindžarel e volja pire gospodarišći, a khanči či ćerdas te pripremil pes pale vrjama kana boldela pes lesko gospodari, avela strogo kaznime. ⁴⁸ A okova sluga kaj či džanglas e gospodarešći volja, a ćerda

[†] **12,31** roden o carstvo e Devlesko Akava značil “usredotočin tumen pe lesko carstvo” ili “zurales čeznin pale lesko carstvo”. § **12,32** cikno stado O Isus pire učenikonen akharel stado. Stado si grupa ili čopori bakhre ili buznja pale save e čobanurja vodin e briga. Sago kaj e čobanurja vodil e briga pale pire bakhre, gajda o Del vodil briga pale e Isusešće učenikurja. Aver alavenca, “Na vodin briga. Vi ako najtumen but džene thaj sen slabe, sago o cikno stado bakhro, tumare nebešće Dadešće sviđosajlo te mućel tumen te train ande lesko carstvo.” * **12,35** Ando original ramol: “Neka tumare lundže drže aven zategnime pale tumari haravlji.” E manuša indarenas pe peste lundže haljine. Thaj phandenas pes len e haravljenca te e haljine či smeton lende dok ćerenas bući. Aver alavenca: “phanden tumare haljine e haravljenca gajda te aven spremne te služin”, ili “aven lačharde thaj spremne te služin.”

vareso kaj zaslužisarel e kazna, cara avela mardo. A katar okola kašće but dijas lendar majbut vi rodela. Okolestar kašće si but poverime lestar but vi rodelapes.”

Zbog o pačipe ando Isus avela razdor

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Askal o Isus phendas: “Me avilem te čhudav e jag e sudošći pe phuv! Sar volisardemas te već počnisardas te phabol! ⁵⁰ Ali majsigo trubul te pretrpiv e muke thaj o smrto, zuralessi mande pharo dok godova či avel gata!† ⁵¹ Gndisaren kaj me avilem te anav miro pe phuv maškar o them? Nisar. Avilem te anav razdor. ⁵² Kaj katar akana e familija rspilapes: trin džene avena pe mungri rig, a aver duj protiv ili duj pe mungri rig a trin protiv mande. ⁵³ O čhavo avela protiv o dad thaj o dad protiv o čhavo, e dej protiv e čhej, thaj e čhej protiv e dej, e sokra protiv piri bori thaj e bori protiv e sokra.”

O Isus sikavel kaj trubun te pindžaren lešće znakurja

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴ A e bute themešće o Isus phendas: “Kana dičhen kaj o kalo oblako lelpes katar o more po zapado, odma phenen: ‘Dela o bršnd!’ Thaj gajda si. ⁵⁵ Kana dičhen kaj phurdel e bavlal katar e pustinja po jugo, phenen: ‘Avela tati vrjama’, thaj gajda avela. ⁵⁶ Licemerja!‡ Džanen te prosudisaren o izgled e nebosko thaj e phuvjako. Sar askal či pindžaren mungre znakurja save trubuinesas te pindžaren!§

⁵⁷ Tumen korkoro trubuinesas te pindžaren so si ispravno! ⁵⁸ Sago vi ako vareko prl tumen zbog o dugo savo či počindine thaj kamel te inđarel tumen po sudo, još dromesa den sa tumendar te e nagodbasa rešin tumen lestar, te či inkalel tut anglo sudo. O sudco delatut ko stražari, a o stražari čhudelatu ande tamnica. ⁵⁹ Phenav tuće: ‘Či inkljeja okotar dok či počines dži ke posljedno lovoru.’ ” *

13

O Isus sikavel kaj trubul te pokaimen pale amare bezeha

¹ Askal aviline varesave manuša thaj phendine e Isusešće kaj o Pilato savo sas rimsko upravniko dijas naredba te mudarenpes varesave manuša andar e Galileja. Thaj sas mudarde ando jerusalimsko Hramo dok anenas e žrtve. ² O Isus phendas lenđe: “Dali si godova dokaz kaj godola Galilejcurja save nastradisardine sas majbut bezehale katar aver Galilejcurja? ³ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratintumen ko Del! ⁴ Ili gndin kaj okola dešuohto, pe save haradili e Siloamsko kula thaj mudardalen sas majbut bezehale katar sa e manuša save trainas ando Jerusaleim? ⁵ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratin tumen ko Del.”

† **12,50** Ando original ramol: “E boldimasa trubul te bolaman.” Akate o boldipe značil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sago kaj o paj učharel e manušes kana bolel pes, gajda e patnja učharela e Isuse. ‡ **12,56** Licemerja Godola manuša sas dovoljno godaver te pindžaren e znakurja kaj avel o bršnd ili e tati vrjama. Ali odbisardine te priznain kaj si e Isusešće čudurja znakurja save sikaven kaj si vo okova saves o Del bičhaldas te spasil e themes. § **12,56** Aver alavenca: “Dakle, sigurno trubuinesas te hačaren so značil okova so o Del čerdas kroz mande akala đesa!” * **12,59** O Isus e themešće phendas akaja prispodoba te upozoril len kaj moraš te pomirinpes e Devlesa majsigo nego so avel e vrjama te osudilen.

O Isus kroz e usporedba sikavel kaj si amen još cara vrjama te pokaime

⁶ Askal o Isus phendas lenđe akaja usporedba: “Varesošće manuše sas zasadime smokva ande lesko vinograd. Avilo o manuš te dičhel dali bijandas plodo, ali či arakhlales pe smokva plodo. ⁷ Zato phendas e vinogradarešće: ‘Ake već trin brš avav thaj rodav plodo pe akaja smokva thaj či arakhav les. Čhin lat. Sostar te crpil e phuv?’

⁸ A o vinogradari phendas lešće: ‘Gospodarina, mukla još akava brš, a me hanavava oko late thaj čhava oko late o štalsko gunoj. ⁹ Možda ipak pe okova brš bijanel. A ako či bijanel askal čhinejalat.’”

O Isus sastarel ando savato

¹⁰ Jek savato dok o Isus sikavelas ande jek sinagoga. ¹¹ Okote sas varesavi manušnji savi dešuohto brš sas grbavo thaj naštik uspravilas pes. Ande late sas o bilačo duho savo ćerelas te avel nasvali ¹² Kana o Isus dikhlala, akhardala peste thaj phendas: “Manušnjije, oslobodime san katar čiro nasvalipe!” ¹³ Thaj čhuta pire vas pe late, a voj odma ispravisajli thaj počnisarda te slavil e Devle.

¹⁴ A okova savo sas vođa ande sinagoga holjajlo kaj o Isus sastardas ando savato, thaj phendas e themešće: “Šov si đes ando kurko kana trubul te ćerpel pes bući! Ande godola đesa aven thaj saston, a na ande savatosko đes!”

¹⁵ O Gospod askal phendas lešće: “Licemerne! Vi tumen ćeren bući savatone. Žar či svako tumendar savatone odrešil pire guruve ili magarco katar e jasle, thaj indareles po paj te napoiles? ¹⁶ Naj li vi voj čhej andar e Avraamesko plemeno, savja o Sotona phangla već dešuohto brš, či li trubujasas vi lat o Del te odrešil katar godova nasvalipe savo si laće okurja ande savatosko đes?” ¹⁷ Pe godova sa lešće protivnikurja ladžajle, a sa aver raduisajle e šukar delenđe save o Isus ćerdas.

E Devlesko carstvo barjol sago e gorušicako zrno thaj buljol sago o kvasco

(Mt 13,31–33; Mk 4,30–32)

¹⁸ Pale godova o Isus phendas: “Sova si slično o carstvo e Devlesko? Sova te usporedisarav les? ¹⁹ Slično si e gorušicaće zrnosa savo si zurale cikno, kana o manuš lel les thaj čhudeles ande piri bar. Barjol thaj ćerdol ando kaš thaj e čiriklja čiden pes thaj ćeren gnezdurja ande lešće ranja.”

²⁰ Thaj palem phučlalen: “Sova te usporediv o Carstvo e Devlesko? ²¹ Vo si sago kana e manušnji lel o kvasco thaj šukljarel les ande bari količina * aro dok sa či šukljol.”

O Isus sikavel kaj si phare te den ando carstvo e Devlesko

²² Gajda o Isus načhelas kroz e gava thaj e varošice, sikavelas thaj putuilas ando Jerusolim. ²³ Askal vareko phendas lešće: “Gospode, dali si cara okola kaj spasinpe?”

A o Isus phendas lenđe: ²⁴ “O vudar e nebosko si usko. Trudintumen te den andre kroz leste, kaj phenav tumenđe, but rodna te den kroz leste, ali naštik dena. ²⁵ Kana o gospodari e ćheresko zaključil o vudar avela prekasno. Askal ačhena avri marena po vudar thaj phenena: ‘Gospode, putar amende!’ Vo phenela tumenđe: ‘Či džanav tumen ko sen.’

²⁶ Askal počnina te phenen: ‘Pa amen tusa halam thaj pilam, a tu sikavejas pe amere sokača!’

* **13,21** Ando original ramol “trin mere” save si varekaj katar 40 kile.

²⁷ A vo phenela tumende: 'Phenav tumende: či džanav ko sen.† Džantar mandar savora save nepravda čeren!'

²⁸ Okote rovena thaj škripina e dandencja kaj avena gajda holjarike kana dičhena e Avraame, e Isako, e Jakove thaj sa e prorokonon ando carstvo e Devlesko, a tumen avena čhudine avri. ²⁹ Askal avela o but o them katar o istok thaj katar o zapad, katar o severo thaj katar o jugo thaj bešena pale sinija ando carstvo e Devlesko.‡ ³⁰ Thaj dik, okola save si akana prve askal avena pe poslednjo than, a okolen save akate smatrin kaj si poslednje avena majbare.”§

E Isusešće si phare palo Jerusalem

(Mt 23,37–39)

³¹ Ande godova časo aviline varesave fariseja thaj phendine e Isusešće: “Inklji thaj džatar akatar, kaj o caro Irod kamel te mudarel tut.”

³² A o Isus phendas lende: “Džan thaj phenen godole lisicaće:* ‘Ake, tradav e bilače duhonen thaj sastarav ađes thaj thejara, thaj trito đes avava gata.’ ³³ Ali ađes, thejara thaj overthara moraš te nastaviv o drom kaj valda e prorokurja naštik aven mudarde avrjal o Jerusalem.

³⁴ Manušalen andar o Jerusalem, tumen save mudaren e prorokonon thaj barenca čhuden tumen ande okola saven o Del bičhaldas! Kozom drom lijem te štitiv e čhavren tumaren sago kaj e khanji pire pujoren tale pire phaka a tumen či kamline! ³⁵ Ake akana, tumaro čer avela pusto!† Thaj phenav tumende, či dičhena man dok či avel o časo kana phenena: ‘Blagoslovime o kova savo avel ando alav e Gospodesko!’”‡

14

O Isus palem sastarel ando savato

¹ Jek savato avilo o Isus ando čer ke jek vođa e farisejengo te hal lesa. Okola save sas okote lače lenas sama pe leste so čerela. ² Kaj pojavisajlo anglo Isus varesavo manuš savo sas nasvalo gajda kaj sas les paj thaj šuljolas lestar. ³ Pe godova o Isus phučla e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e farisejen: “Dali si muklino prema e Mojsijesko zakono te savatone sastarelpes o manuš ili naj?” ⁴ A von khanči či phendine. Askal o Isus čhuta pire vas po nasvalo manuš, sastardale thaj phendas lešće kaj šaj džaltar. ⁵ A o Isus phendas: “Ko tumendar savatone či čerel bući? Ako varekašće tumendar o čhavro ili o guruv perel ande haing, zar či odma inkalena les?” ⁶ Pe godova naslen so te phenen.

O Isus sikavel te avas ponizne

⁷ Kana o Isus dikhlas sar okola kaj si akharde pe gozba len pešće prve thana te bešen, phendas lende e usporedba: ⁸ “Kana vareko akharel tut pe svaturja, na beš po prvo than kaj so ako si akhardo vareko ko si majvažno

† **13,27** či džanav ko sen Aver alavenca: “Najsen mungre drugarja niti mungri familija thaj najsen akharde pe mungri gozba.” ‡ **13,29** But e židovurja save pretpostavin kaj si deo e Devlešće carstvosko či avena ande leste. A but okola save naj židovurja andar sa e krajurja e themešće avena uključime ande Devlesko carstvo § **13,30** Ando original ramol: “Okola save si prve avena palune, a e palune avena prve.” Te aves “prvo” prestavil važnost ili čast. Aver alavenca: “Avela majvažno ... avela majcara važno”, ili: “O Del počastila ... o Del ladžarela”. * **13,32** lisicaće: Sago e lisice, o Irod sas lukavo thaj štetočina, ali vi kukavica thaj beznačajno. † **13,35** O Jerusalimsko them odbacisardas e Isuse sago e Mesija. O Del akana odbacil len thaj majbut či štitila len. Maj posle e rimsko vojska uništisardas o Jerusalem (70 brš palo Hristo.) ‡ **13,35** O Isus palem boldela pes pe pevuv. Askal o them andar o Jerusalem pindžarena kaj si vo o Mesija.

tutar? ⁹ Te či o domačino savo akhardas tut thaj vi les phenela tuće: ‘Ušti thaj de o than okole manušesće.’ Askal ladžavoja, ušteja thaj bešeja po paluno than.

¹⁰ Nego kana vareko akhareltut dža thaj beš pe paluno than, thaj kana avela okova kaj akhardatut, phenel tuće: ‘Drugarina pripremisardem tuće majlačho than!’ Askal aveja počastime angle sa save si akharde. ¹¹ Kaj svako ko korkoro pes uzvisisarel, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime.”

¹² A askal o Isus boldapes ko domačino thaj phendas lešće: “Kana ćeres habe ili večera, na akhar ćire drugaren, ni ćire phralen, ni ćire familija, ni ćire barvale komšijen, te či vi von možda tut akhardinesas thaj pe akava način boldinesas tuće. ¹³ Nego kana ćeres gozba akhar e ćoren, sakaten, banden, thaj koren. ¹⁴ Kaj len naj sova te bolden tuće. Gajda aveja blagoslovime kaj o Del pale godova nagradila tut kana vo vaskrsnila e pravedne manušen andar e mule.”

O Isus phenel pale bari gozba ande Devlesko carstvo

(Mt 22,1–14)

¹⁵ Kana godova ašunda jek katar e manuša pale sinija, phendas e Isusešće: “Blago okolešće savo hala ando carstvo e Devlesko!”

¹⁶ A o Isus phendas lešće: “Varesosko manuš ćerda bari večera thaj akhardas e but e themes. ¹⁷ Kana e večera sas gata, bičhalda e sluga te phenel e gostonende: ‘Sa si gata. Aven!’ ¹⁸ A von jek pale avreste phendine kaj naštik te aven. O prvo phendas lešće: ‘Ćindem njiva thaj trubul te džav te dikhavla. Molivtu, jartosar man ke godova manuš.’ ¹⁹ Aver phendas: ‘Ćindem deš guruva, thaj trubul te džav te isprobiv len dali si lače. Molivtu, jartosar man ke godova manuš.’ ²⁰ O trito phendas: ‘Upravo ženisajlem thaj zato naštik te avav.’*

²¹ O sluga boldape thaj javisarda godole domačinešće. Askal o domačino holjajlo, thaj phendas e slugašće: ‘Inklji brzo pe sokača e gavešće thaj an akaring e ćoren, sakaten, koren thaj e banden.’ ²² Kana o sluga gajda ćerdas, javisardas e Gospodarešće: ‘Gospodarina, ćerdo si so phendan thaj još si than.’ ²³ O gospodari phendas e slugašće: ‘Inklji pe droma avrajl o gav thaj trade len te aven te pherdol mungro ćhere themesa. ²⁴ Kaj phenav tumende: Ni jek katar okola manuša save sas majsigo akharde či hana ni zalogajo katar e gozba savi ćerdem.’ ”

E manuša trubun te aven potpuno predaime e Isusešće

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ E Isuseja putuillas o silno them. O Isus boldape thaj phendas lende: ²⁶ “Ako vareko kamel te avel mungro učeniko, moraš te volil man majbut† nego pire dade, deja, romnja, čhavren, phralen, phejen, pa majbut vi katar piro trajo. Inače naštik avel mungro učeniko! ²⁷ Ko či lel piro trušul thaj

* **14,20** Godola manuša save sas akharde pe gozba uvredisardine e caro. Pale gozba sas već dumut obavestime, a akana kana avili e vrjama te aven, von izmišljlin hohamne thaj smešne razlogurja. Sostar vareko ćindasas e njiva savi nikada či ni dikhlas ili ćindasas e guruven save či pregledisardas, ili trubujasas sasti vrjama te ačhel ćhere te avel pire romnjasa? Incären piro imetko thaj piri familija sago kaj si majvažno katar o gospodari. O Isus upozorisardas kaj e love, imanje, familija nikada či trubuinesas te aven maj važne katar o Del (dik o retko 25-33 tele). † **14,26** Ando original ramol: “Ako vareko avel mande thaj či mrzal pire dades ... naštik avel mungro učeniko”. Akate si “mrzal” preuveličime pale majcikni ljubav savi e manuša trubun te sikaven e manušenće osim e Isusešće.

či džal pale mande thaj naj spremno te merel pale mande, naštik avel mungro učeniko!†

²⁸ Kaj khonik tumendar, kana kamel te sagrađil e kula, či prvo bešel thaj proračunil e troškurja te dičhel dali sile sova te završil.Š ²⁹ Inače šaj dogodisajlo sas lešće te uspil samo te čhol o temelji thaj naj les dosta love te završil, a askal savora save godova dikhlinesas mardinesas muj lestar ³⁰ thaj phenena: ‘Akava manuš počnisarda te gradisarel a naštik završil!’

³¹ Ili savo caro teljardasas ando rato aver caronenca a te majsigo či bešel thaj gndil dali šaj pire deš milje vojniconenca te svladil okoles savo avel pe leste pire biš milje vojniconenca? ³² Ako procenil kaj naštik te svladilen, bičhalela pire manušen te roden miro dok si lenđe protivnikurja još dur po drom. ³³ Zato khonikal naštik postanil mungro učeniko savo či mućel sa so siles zbog mande.”*

*E Isusešće učenikurja si korisne sago o lon
(Mt 5,13; Mk 9,50)*

³⁴ Askal o Isus još phendas lenđe: “O lon si lačho. Ali ako o lon naj london, sova askal londarelape? ³⁵ O bilondo lon naj lačho ni pale phuv, ni palo gnoište, nego samo te čhudelpes. Ašunen kana već situmen kan!”

15

*Prispodoba pale hasardi bakhre
(Mt 18,12–14)*

¹ Oko o Isus čidapes o but e carinikurja thaj e bare bezehale manuša te ašunen les sar sikavel. ² Zato e fariseja thaj sikavne e Mojsiješće zakonestar mrmljinas: “Družilpes e bezehalenca thaj još čak vi hal lenca!”*

³ Pe godova o Isus phendas lenđe akaja usporedba: ⁴ “Ko tumendar, ako siles šel bakhre thaj hasarel ječhe či mućela okolen injavardeš thaj inja ande divljina,† thaj či đelosas te rodel godole ječhe dok či aračhel les? ⁵ A kana aračhel les, pherdo bah čhol les pe dume ⁶ thaj boldel les čhere thaj čim aresel čhere akharel pire komšijen thaj pe drugaren thaj phenel lenđe: ‘Raduintumen manca! Arakhlem mungre hasarde bakhres.’ ⁷ Phenav tumenđe, gajda savora ando nebo avena maj bahtale pale jek

† **14,27** Akaja metafora značil kaj moraš te pokorinpes e Devlešće thaj te aven spremne te patin pe bilo savo način te avilinesas e Isusešće učenikurja. Sago kaj e manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te inđaren pire trušula maj sigo nego so sas čače razapnime sago znako kaj pokaisajle. O Isus či gndil kaj svako hrišćanino trubul te avel razapnime. E manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te inđaren pire vlastite trušula maj sigo nego so razapnisardine len sago o znako kaj pokorisajle ando Rimo. Š **14,28** Aver alavenca: “na teljaren pale mande dok či utvrđin kozom mola tumen”. * **14,33** Lačhe si kana vareko želil te avel e Isusesko učeniko, ali ako vareko pokušil te sledil e Isuse a te či inđarel piro trušul thaj odreknilpes katar sa so siles, postanil beskorisno sago okova savo kamlas te gradil a nas les love te završil ili sago o caro savo đelo ande bitka savi naštik pobedisardas. * **15,2** thaj još čak vi hal lenca. E fariseja či hanas ande čhere e manušenđe save či poštuinas lenđe stroge zakonurja oko o thoipe e vastengo, deš posto thaj te halpes o odredime habe, kaj daranas kaj godova čerela e farisejen te aven nečiste thaj kaj zbog godova o Del či prihvatila len. † **15,4** Godova sas verovatno o pašnjako pe savo e bakhre bezopasno čarjonas. Paše sas verovatno vi e aver čobanurja save aračhenas pire bakhre thaj šaj pomožin lenđe te len sama pe lende.

bezehalo manuŝ savo obratilpe e Devleŝće nego pale injavardeŝ thajinja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del.”†

E usporredba pale manuŝnji savi hasardas e love

8 O Isus phendas lende: “Savi godoja manuŝnji ako sila deŝ rupa,§ thaj jek hasarel, či del jag o stenko, thaj laĉhe ŝlavel o ĉher rodel dok či araĉhel les? 9 A kana araĉhel les, akharel pire komŝinicen thaj pire drugaricen thaj phenel lende: ‘Raduin tumen manca! Arakhlem o rup savo hasardem.’ 10 Phenav tumende, kaj gajda e Devleŝće anĉelurja raduina pes pele jek bezehalo savo obratil pes.”

Prispodoba palo hasardo ĉhavo

11 Thaj o Isus nastavisarda te ĉerel svato: “Varesave manuŝe sas duj ĉhave. 12 O maj terno phenda pire dadeŝće: ‘Dade, deman akana mungro naslestvo savo pripadil mande.’ Thaj o dad podelisarda o barvalipe.

13 Kana nakhline varesave ĉesa o majterno ĉhavo ĉidas sa piro, thaj otputuisarda ande dur e phuv thaj okote potroŝisarda sa piro barvalipe pire bilaĉhe trajosa. 14 Kana potroŝisarda sa, dija e bari bok ande godoja phuv, thaj nas les so te hal. 15 Askal ĉelo thaj zaposlisajlo sago sluga ke jek manuŝ ande godoja phuv thaj ĉarjarelas leŝće balen.* 16 O ĉhavo sas gajda bokhalo kaj rado halasas vi e ljuŝke katar e maune save† hanas e bale, ali khonikal či delas len leŝće.

17 Kana napokon avilo peste, phendas: Ke mungro dad e najamnikonen si habe gaĉi kaj uvek vi aĉhel, a me akate merav bokhatar! 18 Uŝtava, teljarava ke mungro dad thaj phenava leŝće: ‘Dade, sagreŝisardem protiv tute thaj protiv o Del ando nebo! 19 Najsem majbut dostojno te akharama ĉire ĉhavesa. Primima sago jeĉhe katar ĉire najamnikurja.’

20 Uŝtilo thaj teljarda ke piro dad. Dok sas joŝ dur katar piro ĉher, lesko dad dikhla les dok sas joŝ po drom thaj saĉalisajlo pe leste thaj prastajas angle leste, dijales mrtiko thaj ĉumida les. 21 A o ĉhavo phendas leŝće: ‘Dade, sagreŝisardem protiv tute thaj protiv o Del! Najsem majbut dostojno te akharama ĉire ĉhavesa.’

22 A o dad phenda e slugende: ‘Brzo inkalen e majŝukar haljina thaj den pe leste! Ĉon leŝće e angruŝi† po naj thaj e sandale pe leŝće pungre!§

23 Anen e maj thule guruve thaj denle ĉhurjasa, pa te pogostime thaj te veselime 24 Kaj akava mungro ĉhavo sas mulo thaj akana boldapes ando trajo, hasardo sas thaj akana arakhadilo!’ Thaj počnisardine te veselinpe.

25 Pale godoja vrjama lesko majpurano ĉhavo ĉerelas buĉi ande njive. A kana boldape thaj sas veĉ paŝe, andar o ĉher aŝundolas e muzika thaj o ĉhelipe. 26 Pa akhardas jeĉhe slugo te phuĉel so si godova. 27 A o sluga phendas: ‘Boldapes ĉiro phral thaj ĉiro dad dija ĉhurjasa e thule guruve kaj te proslavil kaj lesko ĉhavo boldapes džudo thaj sasto.’

† 15,7 injavardeŝ thajinja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del O Isus koristil o sarkazam sar phendasas kaj e fariseja naj ando pravo zato kaj gndin kaj von či trubun te pokain pes. Aver alavenca: “Injavardeŝ thajinja manuŝa sago tumen, save gndin kaj si pravedne thaj kaj gndin kaj či trubun te pokain pes.” § 15,8 deŝ rupa Ando grĉko originalno ramol: “deŝ drakmi”. Askal sas jek rup proseĉno poĉin pale jek ĉes.

* 15,15 O židovsko zakono phendas kaj si e bale neĉiste životinje. Prema akava zakono, e židovurja či tromaŝine te han balano. Dik 2. Mojs 11,7. Dakle, o židovsko them mrzalas e balen thaj e manuŝen save vodinas e briga pale bale. † 15,16 e ljuŝke katar e maune Kava sas e ljuŝke maunurja save barjon pe rogaĉengo

kaŝ. † 15,22 e angruŝi E angruŝi sas znako palo ĉasto thaj autoriteto. § 15,22 e sandale pe leŝće pungre Kana vareko inĉarelas e sandale godova sikavelas kaj si godova manuŝ slobodno, a naj robo.

²⁸ O maj purano phral holjajlo thaj či kamla te del andre. Askal o dad inkljisto thaj počnisarda te molil les te del andre. ²⁹ A vo phendas pire dadešće: ‘Me ake gači brš služiv sago robo tuće thaj nikada či obisardem te ćerav so phendan mande, a tu nikada ni jarco či dijanman te proveseliman mungre drugarenca. ³⁰ A kana avilo kava ćiro čhavo savo e kurvenca haljarda sa ćiro barvalipe, tu dijan lešće čhurjasa maj thule guruve.’

³¹ Pe godova o dad lesko phendas lešće: ‘Čhaveja, tu san uvek manca thaj sa mungro vi ćiro si. ³² Ali trubul te radujimen thaj veselimen kaj akava ćiro phral sas mulo thaj akana boldapes ando trajo, hasardo thaj arakhadilo!’”

16

Koristin akale themesko barvalipe te steknin tumenđe barvalipe ando nebo

¹ O Isus askal phenda pire učenikonende e usporedba: “Sas varesavo barvalo manuš saves sas baro sluga saves e manuša prnas kaj rspil o barvalipe pire gospodaresko. ² O barvalo manuš akharda pire bare sluga thaj phendas lešće: ‘So godova ašunav pale tute? Sikav mande o računo kaj ramosardan sar vodijas e briga pale mungro barvalipe zato kaj majbut naštik aves mungro baro sluga!’

³ Pe godova o baro sluga phendas ande peste: ‘So te ćerav kana mungro gospodari či del više te ćerav bući pale leste? Te džav te hanavav najman snaga. Te prosiv? Ladžavo si mande. ⁴ Džanav so ćerava! Thaj kana gajda ćerava e manuša lače primina man ande pire čhera,* kana majbut či avava e gospodaresko baro sluga.’

⁵ Askal akhardas ječe po ječe katar o kola save sas udžile lešće gospodarešće. Thaj phučlas e prvo manuše savo sas udžile: ‘Kozom san udžile mungre gospodarešće?’ ⁶ ‘Šel bačve† maslinsko zetino’, phendas o kova savo sas udžile. A o baro sluga phendas lešće: ‘Le ćiro računo beš thaj odma ramosar pandžvardeš.’

⁷ Pale godova phendas e averešće: ‘A tu, kozom san tu udžile?’ ‘Šel mere‡ div.’ Phendas vi lešće: ‘Le ćiro računo thaj ramosar pe ohtovardeš.’

⁸ Thaj o gospodari pohvalisarda e bilače bare slugas kaj sas snalažljivo. Kaj e manuša akale themešćeŠ maj snalažljivo postupin prema okola save si lende slične nego e manuša katar o svetlost.* ⁹ A me phenav tumenđe, steknin tumenđe drugarja gajda kaj ispravno koristin akale themesko barvalipe thaj kana o barvalipe majbut či avela korisno o Del primila tumen ande večne stanurja ando nebo.†

¹⁰ Ako šaj pačas e manušesće ande cikne buća, askal šaj pačas lešće vi ande bare buća thaj ako naštik pačas e manušesće ande cikne buća askal naštik pačas lešće ni ande bare buća. ¹¹ Ako najsenas paćivale ande

* **16,4** e manuša lače primina man ande pire čheraNadisajlo kaj šaj trailas godole manušenca thaj kaj von vodina e briga pale leste. † **16,6** Šel bačve Ando original ramol: “Šel bata”.

Godova sas varekaj katar 3.000 litre. ‡ **16,7** Šel mere Ando original ramol: “Šel kôrova”. Sas varekaj katar 20.000 kile. § **16,8** e manuša akale themešće Akava odnosil pes pale okola save si sago o nepravedno upraviteljo savo či pindžarel e Devles ili či maril pale leste. Aver alavenca: “E manuša akale themešće”. * **16,8** e manuša katar o svetlost “Svetlo” akate phenel palo Del ili palo pravedno ponašanje. Aver alavenca: “E Devlešće manuša”, ili “e manuša save train ando svetlo”.

† **16,9** primila tumen ande večne stanurja ando nebo. Akava značil kaj o Del, savo si zadovoljno kaj koristin e love gajda te pomožin averenđe, ili Drugarja, savende pomožinas tumare lovenca, ažućarena tumen ando nebo.

e themesko barvalipe, sar o Del poverila tumende duhovno barvalipe te upravin lesa? ¹² Thaj ako ande averesko barvalipe najsenas pačivale, sar o Del delatumen tumaro?

¹³ Ni jek sluga naštik služil duje gospodaren ande isto vrjama. Kaj ječe mrzala, a avere volila; ili ječešće avela pačivalo a avre prezirila. Naštik služin e Devlešće thaj e barvalipešće ande isto vrjama.”

¹⁴ Sa gadava ašundine okola save sas pohlepne pale love e fariseja, thaj marenas muj katar o Isus. ¹⁵ A o Isus phendas lende: “Tumen čeren tumen kaj sen pravedne anglo them, ali džanel o Del tumare ile. Kaj so e manuša smatrisaren vredno, e Devlešće grjacolpe.”

*E Devlesko zakon važil zauvek
(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)*

¹⁶ Askal o Isus phenda lende: “E Mojsijesko zakono thaj e knjige save ramosardine e purane prorokurja sikavenas pe sa dok či avilo o Jovano savo bolelas, a katar askal navestilaspe e bahtali nevimata palo carstvo e Devlesko. Thaj katar askal nagovorisarar savoren te den ando carstvo e Devlesko. ¹⁷ Ali godova či značil kaj e Mojsijesko zakon majbut či vredil kaj maj loće nestanila o nebo thaj e phuv, nego te propadnil jek tačkica andar o zakono.

¹⁸ Sago kaj ramol ando zakon: svako ko rastanilpe katar piri romnji thaj lel avrja, čerel preljub; thaj ko oženilpe e romnjasa savi si rastanime, preljub čerel.”

O čoro Lazar thaj o barvalo manuš savo či incarelas o zakon

¹⁹ Askal o Isus nastavisarda: “Sas varesosko barvalo manuš, savo lelas pe peste majšukar thaj maj kuč drze, trailas svako đes raikane thaj veselilaspe. ²⁰ A angle lesko vudar pašljolas varesavo čoro manuš savo sas sa ande čirurja. Lesko alav sas Lazar, ²¹ thaj čeznilas samo te čaljol e prušukenca save perenas katar e barvalešći sinija. Dok gajda pašljolas avenas e džučhela thaj čarnas e čirurja pe leste. ²² A kana mulo o čoro, e anđelurja inđardinele ande Avraamešće angalja.† Pale godova mulo vi o barvalo manuš, thaj prahosardine les. ²³ A lešći duša đeli po than kaj si e mule, Š thaj dok sas ande bare muke vazda pire jakha thaj dadural dikhlas e Lazare ande Avraamešće angalja.

²⁴ Thaj čutas muj: ‘Dade Avraame, smiluitu mande thaj bičhal e Lazare te umočil piro naj ando paj thaj šudrjarel mungri čhib kaj zurales mučiman ande kava plameno.’

²⁵ Pe godova phendas o Avraam: ‘Detut godi, čhaveja, kaj tu pale čiro trajo primisardan čiro lačhipe, a gajda vi o Lazar piro bilačhipe. Akana vo akate tešilpe, a tu mučistu. ²⁶ Osim godova, maškar amende thaj tumende si bari provalija, thaj vi okola save kamlinesas naštik načnen okotar akaring, niti akatar okoring.’

²⁷ Pe godova o barvalo manuš phendas: ‘Molivtu askal, dade, bičhal e Lazare ando čher mungre dadesko. ²⁸ Kaj siman pandž phral pa neka džal thaj upozoril len te na vi von aven akaring ande kava than e mukengo.’

† **16,22** ande Avraamešće angalja Ando original ramol: “Po kolin e Avraamesko” ili “ande angalja e Avraamešće”. Akava podrazumilpe o Avraam thaj o Lazar pašljonas jek paše avreste sago kaj halaspe pe grčke gozbe. E bah ando nebo si često sikadi ando alav e Devlesko ande slike e gozbaće.

Š **16,23** Ando original ramol: “Had”. Nazivi “Had” thaj “Šeol” koristilpe ande Bibliji ando odnos po smrto thaj po than kaj džan e manušende duše kana o manuš merel

²⁹ A o Avraam phendas lešće: ‘Opominlen o Mojsija thaj e prorokurja ande prire zapisurja. Neka čiton len thaj čhon kan lende.’

³⁰ A vo phendas: ‘O na, dade Avraame! Nego te avilo lende vareko andar e mule, obratinape.’

³¹ A vo phendas lešće: ‘Ako či ašunen e Mojsija thaj e prorokonon, či pačana sa vi te uštel thaj avel lenđe vareko andar e mule.’”

17

*O Isus sikavel e učenikon te aven poslušne e Devlešće
(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)*

¹ O Isus phendas pire učenikonende: “O iskušenje moraš te avel, ali teško e manušeće kroz savo avel o iskušenje. ² Kasave manušeće avilosas majlače te unglaven lešće o mlinsko bar oko e kor thaj te čhuden les ando more, nego te crdel po bezah ječe katar akala manuša saven si cara paćipe. ³ Upozoriv tumen! Ako čiro phral savo si verniko pogrešil, ukori les thaj jartosar lešće ako pokailpes. ⁴ Pa ako vi ehta drom po đes sagrešil protiv tute thaj ehta drom po đes avel thaj phenel tuće: ‘Jartosar mande. Pogrešisardem!’, jartosar lešće.”

⁵ E apostolja phendine e Gospodešće: “Trubulamen majbut paćipe. Phen amende sar te dobis!”

⁶ O Gospod phendas lenđe: “Te aveltumen paćipe gajda cara sago kaj si e gorušicako zrno, phendinesas akale dudošće: ‘Inkaltu e korenosa thaj presaditut ando more!’, thaj vo presadisajlosas.

⁷ Ko tumendar phenela pire slugašće savo oril ili lel sama pe stoka, kana boldela pes andar o polje thaj del ando čher: ‘Av brzo thaj beš pale šinija?’

⁸ Či umesto godova phenena lešće gajda: ‘Čer mande večera! Čhov e kecelja pe tute thaj služisar man dok hav thaj pijav, pale godova tu haja thaj pijeja?’ ⁹ E slugašće pale godova či zahvalilpe kaj vo samo čerel piri bući. ¹⁰ Gajda vi tumen: kana sen poslušne e Devlešće, phenen: ‘Sluge sam save či zaslužisaras pohvala! Čerdam samo so samas udžile te čeras!’ ”

O Isus sastarel e deš manušen saven sas morčhako nasvalipe

¹¹ Gajda dok putuilas majdur prema o Jerusolim, o Isus načhelas maškar e Samarijači thaj e Galilejači regija. ¹² Kana delas ande varesosko gav, angle leste avile deš gubavcurja. Ačhiline cara maj dur ¹³ thaj počnisardine te čhon muj: “Isuse, Sikavneja, smiluitu amende!”

¹⁴ Kana o Isus dikhla len, phendas lenđe: “Džantar, thaj sikaven tumen e rašajende te dičhen tumen thaj phenen dali sen saste!”, thaj dok džanas dromesa sastile katar e guba.

¹⁵ Jek lendar dikhla kaj sastilo, boldape thaj slavisarda e Devle andar sasto glaso. ¹⁶ Čhudape pe koča angle Isusešće pungre thaj zahvalisarda lešće. A sas godova varesavo manuš andar e Samarija.

¹⁷ O Isus phučla: “Či li sastile deš džene? Kaj si okolainja? ¹⁸ Dali nijek lendar či boldape te del slava e Devlešće osim akava tuđinco?” ¹⁹ Askal phenda e manušeće savo sastilo: “Ušti thaj dža. Čiro paćipe ande mande spasisarda tut!”

*O Isus phenel kaj avel o carstvo e Devlesko ande vrjama kana či nadimen
(Mt 24,23–28, 37–41)*

²⁰ E fariseja phučline e Isuse: “Kana avela o carstvo e Devlesko?”

A vo phenda lende: "O carstvo e Devlesko či avela e znakonenca save e manuša šaj promatrin gajda te šaj dičhelpes. ²¹ Naštik phenela pes: 'Aketalo akate!,' ili: 'Eketalo okote!' Ake o carstvo e Devlesko si maškar tumende!"

²² Pale godova phendas e učenikonende: "Avela e vrjama kana kamena te dičen jek katar e đesa kana me, o Čhavo e Manušesko, vladiva sago o caro, ali či dičhena godova đes. ²³ Askal phenena tumende: 'Eketalo okote, aketalo akate!' Ali na džan thaj na prasten inča! ²⁴ Kaj sago e munja kaj sevil pe jek krajo e nebosko thaj rasvetlil sa dži ke aver krajo, gajda avela vi manca, e Manušesće Čhavesa, ando mungro đes. ²⁵ Ali majsigo trubuv but te pretrpisarav thaj akava naraštaj trubula te odbacilman."

²⁶ "Thaj sago kaj sas dumut kana trailas o Noje, gajda avela vi ando đes kana avava me o Čhavo e Manušesko: ²⁷ e manuša hanas, pijenas, ženinas pes thaj udainas pes dži ko đes dok o Noje či dijas ando baro brodo, thaj avilo o potop thaj uništisardas sa so nas ando baro brodo.

²⁸ Askal avela sago kaj sas dumut kana trailas o Lot: Kana e manuša ando gav savo akhardolas Sodoma, hanas thaj pijenas, činenas thaj bičinenas, sadinas thaj gradinas, ²⁹ sa dži ke detharin kana o Lot inkljisto andar o gav Sodoma, a askal andar o nebo zapljuštisarda e jag thaj o sumpor thaj uništisardas sa okolen save ačhiline ando gav. ³⁰ Isto gajda iznenada avela ando đes kana boldava man me o Čhavo e Manušesko. ³¹ Gajda ande okova đes, ko avela po krovo, a lešće stvarja si ando čher, neka na fuljel te lel len. Thaj ko si ande njive, neka či boldel pes palpale te lel vareso pesa.*

³² Dentumen gođi sar muli e Lotošće romnji!† ³³ Kaj ko lela sama pe piro trajo te aračheles, hasarela les; a ko hasarel piro trajo zadobila les palo večnost." ³⁴ Phenav tumende, ande koja rjat kana me boldava man avena duj džene ande jek kreveto. Jek lelape, aver mućelapes. ³⁵ Duj džene meljina zajedno. Jek lelape, a aver mućelapes. ³⁶ ‡ Duj džene avena ando polje, jek avela lino a aver ačhela.

³⁷ Pe godova e učenikurja phučlineles: "A kaj godova Gospode?"

A o Isus phenda lende: "Avela očito sago vi akaja poslovica: 'Kaj si e mule telurja, kote vi e lešinarja čidenape.' "§

18

O Isus sikavel kaj ustrajno trubul te molimen

¹ Askal o Isus phenda e učenikonende e usporedba te sikavel len sar uvek trubun te molinpe, thaj sar nikada či trubun te odustanin. ² Thaj phendas: "Ande jek gav sas jek sudija savo či daralas e Devlestar a e themestar či ladžalas. ³ A ande godova gav sas vi jek udovica savi stalno avelas leste thaj molilas les: 'Deman pravda angle mungro protivniko.' ⁴ O sudija varesavi vrjama či marilas pale godova, ali napokon phenda: 'Vi ako či darav katar o Del thaj či mariv pale manuša, ⁵ ali dava pravda akale udovica, kaj ako či dav lat pravda, dosadila mande dok či dobil piro pravo, kaj stalno dosadil man!' "

* **17,31** Lende krovurja sas ravne thaj e manuša šaj phirenas ili bešenas pe lende. † **17,32** Voj dikhlas palapeste palpale karingal e Sodoma thaj o Del kaznisardala zajedno e manušenca andar e Sodoma. ‡ **17,36** Varesave grčke rukopisurja silen akava stiho: "Duj avena ande njiva. Jek lelape, a aver mućelapes." § **17,37** Kana e manuša dičen e lešinaren sar čiden pes, džanen kaj si okote o mulo telo. Po isto način, savorende avela očito kaj avel e Devlesko sudo.

⁶ Askal phendas o Gospod Isus: "Dičhen sar ispravno postupisarda o nepravredno sudija. ⁷ Kaj o Del strpljivo čhola kan ke lende molitve thaj pobrinila pe te dobin pravda okola save pripadin lešće thaj vapin lešće o đes thaj e rjat. ⁸ Phenav tumende kaj brzo dela len pravda. Ali kana me, o Čhavo e Manušesko, boldavaman pe phuv, dali arakhava kasavo paćipe?"

O Del opravdil e poniznen

⁹ Askal o Isus phendas još akaja usporedba varesavende save sas uverime ande piri vlastito pravednost, a averen prezirisarenas: ¹⁰ "Duj manuša đele ando Hramo te molinpe. Jek sas farisejo a aver cariniko. ¹¹ O farisejo ačhelas thaj molilas pes pale peste: 'Devla, nais tuće kaj najsem sago aver manuša, grabežljivo, nepravredno, preljubnikurjo, ili sago akava cariniko. ¹² Me postiv duvar ando kurko; dav deš posto katar sa so siman.'

¹³ A o cariniko, ačhelas majdur, thaj či usudilaspe ni pe jakha te vazdel prema o nebo, nego pećelaspe ando koliin te sikavel piri tuga thaj phenelas: 'Devla av milostivo mande bezehalešće!' ¹⁴ Phenav tumende: vo boldape čhere pravedno anglo Del, a na o farisejo! Kaj svako ko korkoro pes uzvisisarel, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime."

E Devlesko carstvo pripadil okolende save si ponizne sago čhavra

¹⁵ A e Isusešće anenas vi e majcikne čhavroren te čhol pire vas pe lende thaj blagoslovilas len. Kana godova dikhline e učenikurja, počnisardine te ačhaven len alavenca te na čeren godova. ¹⁶ A o Isus akharda len thaj phendas: "Mućen e čhavroren te aven mande thaj na branin lende, kaj kasavende pripadil o carstvo e Devlesko." ¹⁷ "Čačes, phenav tumende, savo či primil o carstvo e Devlesko sago cikno čhavro, či dela ande leste."*

Khanči či tromal te avel maj bitno katar godova te služisaras e Devlešće (Mt 19,1–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ Varesavo židovsko vođa phučlas e Isuse: "Lačhe sikavneja, so trubul te čerav te dobiv o večno trajo?"

¹⁹ A o Isus phendas lešće: "Sostar man akhares lačheja?† Khonikal naj lačho, nego li samo o jedino Del. ²⁰ A e zapovedi andar o Mojsijesko zakon džanes: 'Na čer preljub', 'Na mudar', 'Na čor', 'Na svedočisar hohamne', 'Poštuisar čire dades thaj čire deja'."

²¹ A vo phendas: "Sa gadava čerav katar mungri ternipe."

²² Kana godova ašunda o Isus, phendas lešće: "Još jek ačhilo tut: sa so si tut bićin thaj podelisar e čorende thaj avela tu barvalipe ando nebo. A askal av thaj dža pale mande." ²³ Kana vo godova ašundas, ražalostisajlo kaj sas zurale barvalo thaj či kamlas te bićinel sa so sasle.

²⁴ O Isus dikhla pe leste thaj phendas: "Sar si phare e barvalešće te del ando carstvo e Devlesko! ²⁵ Maj loće si e kamilaće te načhel kroz e suvjaće kan nego o barvalo te del ando carstvo e Devlesko."

* **18,17** O Del kamel katar e manuša te prihvatim lešći vlast pe lende ponizno thaj te potpuno pouzdinpe ande leste. Aver alavenca: "Kogod kamel te del ando carstvo e Devlesko moraš te primil les ando pouzdanje thaj ponizno sago cikno čhavro." † **18,19** lačheja O Isus phučel akava te dičhel dali e manuše si pravo razumevanje palo e Isusesko identiteto, odnosno, kaj si o Isus Del. Ako o manuš prihvatil les sago e Devles, vo askal prihvatila e Isusesko poziv te bićinel sa so siles thaj te teljarel pale leste.

²⁶ Okola save godova ašundine, phendine: “Pa ko askal šaj spasilpes?”†

²⁷ A o Isus phendas: “So si nemoguće e manušenđe, moguće si e Devlešće.”

²⁸ Askal o Petar phendas: “Ake, amen muklam sa amaro thaj teljardam pale tute te sledisarastut.”

²⁹ A o Isus phendas lenđe: “Čačes, phenav tumenđe, naj godova savo muklasas piro čher, ili pire romnja, ili pire phralen, ili pire dade thaj pire deja, ili pire čhavren zbog o carstvo e Devlesko, ³⁰ a te či već pe akava them primila but maj but nego so muklas, a pe okova them si večno trajo.”

O Isus po trito drom spominjil piro smrto thaj o vaskrsenje

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ O Isus čidas oko peste e dešuduj apostolen, thaj phendas lenđe: “Ake das ando Jerusolim, a okote dogodilape sa so e prorokurja ramosardine ando Sveto lil, pale mande e Manušesće Čhavešće. ³² Von predaina man ande vas e nevernikonenđe, save marena muj mandar, ladžarena man, vređona man, ³³ bičuina man thaj mudarena man, ali me o trito đes uštava andar e mule.”

³⁴ A e učenikurja khanči katar godova so o Isus phendas či hačardine. O značenje godole alavengo sas lendar garado thaj naštik hačardine so o Isus phenelas lenđe.

O Isus sastarel e kore manuše

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ A kana o Isus avilo paše dži ko gav o Jerihon, varesavo koro manuš bešelaso po drom thaj prosilas. ³⁶ A kana o koro manuš ašunda kaj načel okotar o but o them, phučlas so si godova. ³⁷ Phendine lešće: “Načel o Isus andar o Nazaret.” ³⁸ A vo pe godova čhutas muj: “Isuse e Davidešće Čhaveja, š smiluitu mande!” ³⁹ A okola kaj džanas anglal o Isus ačhavenas e kore manuše te na čhol muj, ali vo još maj zurale čholas muj: “E Davidešće Čhaveja, smiluitu mande!”

⁴⁰ Kana o Isus ašundales ačhilo thaj phendas te anenle leste. Kana e kore manuše andine maj paše o Isus phučlales: ⁴¹ “So kames te čerav tuće?” A vo phendas:

“Gospode, te šaj dikhav.”

⁴² A o Isus phendas lešće: “Akana šaj te dičes! Čiro pačipe sastarda tut.” ⁴³ E kore manušesće jakha odma putajle thaj počnisardas te dičel, uputisajlo dromesa palo Isus thaj počnisarda te slavil e Devles. Sa o them savo godova dikhla dija slava e Devlešće.

19

O Isus thaj o Zakej

¹ O Isus dijas ando Jerihon. Dok načelas kroz o gav, ² angla leste avilo o manuš savo akhardolas Zakej. Vo sas glavno cariniko thaj sas zurale barvalo. ³ Probilas te dičel e Isuse, ali sas zurale cikno manuš thaj naštik dikhlas les katar o but o them savo sas oko leste. ⁴ Vo zato prastaja

† **18,26** e Jevreja gndisardine kaj o manuš postanisardas barvalo zato kaj o Del blagoslovisardales zato kaj si godova manuš pravedno. Gndisardine kaj e čore manuša verovatno naj pravedne. Askal kana e manuša save čhonas kan ko Isus phendine kaj si nemoguće te o barvalo manuš del ando carstvo e Devlesko, pretpostavinas kaj e čore manuša naštik nadin pes kaj o Del spasila len katar sudo. § **18,38** O Isus sas e Davidesko potomko, a o David sas majvažno e Izraelosko caro. “Čhavo e Davidesko” sas titula ili naziv palo Mesija.

anglal, thaj lijape opre pe smokva paše savi o Isus trubujas te načel te šaj dičheles.

⁵ Kana o Isus areslo pe godova than, dikhlas opre thaj phendas lešće: “Zakej, brzo fulji tele! Ađes trubul te avav gosto ande čiro čher.”

⁶ O Zakej brzo fuljisto tele katar e smokva thaj pherdo bah ugostisarda les ande piro čher. ⁷ A sa save godova dikhline počnisardine te mrmljan: “Đelo ando čher e bezehalesko!”*

⁸ A o Zakej ačhilo thaj phendas e Gospodešće: “Gospode ake, opaš mungro barvalipe dava e čorende! Thaj ako varekas hohadem, boldav štar drom majbut.”

⁹ Pe godova o Isus phendas lešće: “Ađes ande akava čher avilo o spasenje† kaj si vi akava manuš e Avraamesko čhavo!‡ ¹⁰ Me o Čhavo e Manušesko avilem te rodav thaj spasiv okova so si hasardo!”§

O manuš trubul te avel verno dok ažučarel o carstvo e Devlesko (Mt 25,14–30)

¹¹ O but o them sa godova ašunenas, a o Isus phendas lende još jek usporedba zato kaj sas o Isus paše pašo Jerusolim thaj gndinas kaj odma pojavilape o carstvo e Devlesko.* ¹² Thaj phendas: “Sas varesavo ugledno manuš savo trubuja te oputuil ande dur e phuv te okote okrunin les sago caros,† a askal te boldelpes. ¹³ Zato akhardas pire deš slugonen, dijalen svakones po opaš e kila rup so sas štar čhonendi počin,‡ thaj phendas lende: ‘Trguin akale rupesa dok či boldaman.’ ¹⁴ A e manuša andar lešči phuv mrzanas les thaj bičhaldine pale leste e poslaniko te phenen e majbare carošće: ‘Či kamas te akava caruisarel pe amende.’

¹⁵ Kana vo primisarda piro carstvo thaj boldape palpale, naredisarda te anen lešće okolen slugen savende dijas o rup te ašunel kozom zaradisardine. ¹⁶ O prvo sluga avilo thaj phendas: ‘Gospodarina, o iznos savo dijanman čerdem te avel deš drom majbut.’ ¹⁷ Phendas lešće: ‘Odlično! Lačo san sluga, zato kaj sanas verno ande cikno, dava tut te vladis pe deš gava!’

¹⁸ Aver sluga avilo thaj phendas: ‘Gospodarina o iznos savo dijan man čerdem te avel pandž drom majbut.’ ¹⁹ Phenda lešće: ‘Lače! Vladi pe pandž gava!’

²⁰ A o trito sluga avilo bi zaradako thaj phenda: ‘Gospodarina, ale tuće čiro rup, savo dijan man. Arakhavas les garado ando dikhloro. ²¹ Daravas tutar kaj san strogo manuš. Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan.’§

* **19,7** E židovurja mrzanas e carenikon thaj gndisardine kaj nijek lačo manuš či trubul te družilpe lenca. † **19,9** ande akava čher avilo o spasenje Aver alavenca: “O Del spasisardas e manušen save train ande godova čher.” ‡ **19,9** manuš e Avraamesko čhavo! Aver alavenca: “o manuš saves si pačipe sago kaj sas e Avraam.” § **19,10** so si hasardo Akava značil: “e manušen save odlutisardine katar o Del godolesa kaj čerdine bezah”. * **19,11** odma pojavilape o carstvo e Devlesko E židovurja paćanas kaj o Mesija uspostavila piro carstvo čim avela ando Jerusolim. Aver alavenca: “Kaj o Isus odmah započnila te vladil pe Devlesko carstvo”. † **19,12** okrunin les sago caros Akava si e slika pale o majcikno caro savo džal e majbare carošće. O majbaro caro dela e majcikne caro pravo thaj autoriteto te vladil pe piri vlastito phuv. ‡ **19,13** Jek mina sas 600 gramurja, verovatno rup. Svako mina sas sago e počin katar 100 denarja, ađes okova so e manušenje avilosas e počin pale štar čhon, pa deš mine sas e počin varekaj pale trinbrš. § **19,21** Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan Akava sas verovatno izreka. O manuš savo lel andar o spremište ili andar e banka o lačhipe savo ande lende či čhutine, ili save žanjin o habe savo či sadisardine si metafora pale okova ko okoristilpe katar e phari bući aver manušendi.

²² Phendas lešće: ‘Pe ćire alava aveja osudime, bilačheja slugo! Džanglan kaj sem strogo manuš, kaj lav so či uložisardem thaj kaj ćidav kaj či sadisardem? ²³ Sostar askal či uložisardan mungre love ande banka? Gajda barem dobisardemas e kamate.’ ²⁴ Pe godova o caro phendas kolende save sas kote ćidine: ‘Len lestar o rup thaj den okolešće saves si deš.’

²⁵ Phendine lešće: ‘Ali gospodarina, pa les već si pandž kile rup!’*

²⁶ Phenav tumende phenda lende o caro: ‘Okoles kas si, delape lešće još majbut, a okoles save naj lelape lestar vi okova cara so siles.† ²⁷ A mungre dušmajen kola save čikamline man te me avav caro, anen len akaring thaj mudaren len angle mande.’”

*O Isus del ando Jerusalem sago caro
(Mt 21,1–11; Mk 11,1–11; Jn 12,12–19)*

²⁸ Nakon so phendas lende godova, o Isus teljarda majdur karingal o Jerusalem. ²⁹ Kana avilo paše džike gava e Vitfaga thaj e Vitanija save sas pe Maslinsko gor, anglal bičhalda pire duj učenikonon ³⁰ thaj phendas lende: “Džan ando gav savo si angle tumende. Čim den ande leste, aračhena phangle terne magarco saves još khonik či jašisarda.‡ Putren les thaj anenles. ³¹ Ako vareko phučel tumen: ‘Sostar putren e magare?’ Gajda phenen: ‘E Gospodešće trubul.’”

³² Von ċele thaj arakhline e magarco sago kaj o Isus phenda lende ³³ Thaj dok e učenikurja putrenas e magare, e magaresko gospodari phendas lende: “Sostar putren e magare?”

³⁴ A von phendine: “Trubul e Gospodešće.” ³⁵ Andine e magare ko Isus thaj čhutine pire haljine po magarco thaj bešlo o Isus pe leste.

³⁶ Thaj dok vo gajda džalas po magarco, e manuša buljarenas pire haljine po drom angle leste te sikaven čast e Isusešće. ³⁷ A kana već avilo paše te fuljel katar e Maslinsko gora, e but e manuša save džanas pale leste počnisardine pe sa o glaso te zahvalin e Devlešće pale sa e čudurja save dikhline. ³⁸ Phenenas:

“Blagoslovime o Caro,
savo avel ando alav e Gospodesko!

Po nebo miro
thaj slava e Devlešće ande visine!”

³⁹ Pe godova varesave fariseja save sas maškar o them phenenas e Isusešće: “Sikamneja, phen ćire učenikonende te na phenen godova.”

⁴⁰ O Isus phendas: “Phenav tumende, ako von ačhen, e bara slavina!”

E Isusešće si pharo pale manuša andar o Jerusalem

⁴¹ Kana o Isus avilo paše dži ko Jerusalem thaj dikhla o gav, o Isus rujas pale manuša andar leste. ⁴² Thaj phendas: “Sar volisardemas te ađes arakhlinessas o drom e mirosko!Š Ali akana si kasno, thaj o miro si garado tumendar. ⁴³ Avena e đesa kana o dušmano zauzmila ćire zidurja, okolina tut thaj ćićidela tu katar sa e riga. ⁴⁴ O Jeruslime sravnina tut e phuvjasa

* **19,25** Ando original ramol: “deš mine” † **19,26** Aver alavenca: “Svako ko lačhe koristil okova so si lešće dino, delape lešće još ... katar o manuš savo či koristil lačhe okova so si lešće dino lelape lestar...”. ‡ **19,30** saves još khonik či jašisarda Samo e životinja savja khonikal nikada či jašisarda ili koristime pale bući avilosas prikladno e Devlešće ili e carošće (dik 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). Š **19,42** O Isus sikavel piri tuga kaj e manuša andar o Jerusalem mukline piri prilika te aven pomirime e Devlesa.

thaj vi čire čhavren ande tute. Či ačhela tutar ni bar pe bareste kaj či pindžardan kaj o Del avilo ande tute.” *

O Isus či mućel te trguin ando Hramo
(Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Jn 2,13–22)

⁴⁵ Kana o Isus dijas ando Hramo, počnisarda te tradel andar leste e trgovcen. ⁴⁶ Thaj phenda lenđe: “Ando Sveto lil ramol: ‘Mungro Hramo trubul te avel o čher pale molitva’, a tumen pretvorisardine les ande razbojničko špilja!” †

⁴⁷ Pale godova o Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar zajedno e gavešće šorvalenca smišljinas sar te mudaren les, ⁴⁸ ali či arakhline o način sar te čeren godova kaj o them pažljivo čholas kan ke lesko sikavipe.

20

E židovske vođe či priznain e Isuse sago autoriteto
(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

¹ Jek đes dok o Isus sikavelas e theme ando Hramo thaj navestilas e bahtali nevimata, aviline leste e šorvale rašaja, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj vi aver e židovske starešine ² thaj phućline les: “Phen amende ko dijatut vlast te čeres godova? Ko ovlasitisarda tut pale godova?”

³ A o Isus phendas: “Phučava me tumen. Phenen mande: ⁴ Dali o Del phenda e Jovanošće te bolel e manušen, ili e manuša phendine lešće te čerel godova?”

⁵ A von počnisardine te raspravin pes maškar peste: “Te phendam katar o Del, phenela amende sostar askal či paćaine lešće? ⁶ A te phendam katar o manuš, sa o them čhudelape barenca pe amende dok či mudaren men. Kaj o them paćal kaj sas o Jovano proroko.” ⁷ Zato phendine e Isusešće kaj či džanen kastar avilo e Jovanesko autoriteto te bolel.

⁸ A o Isus phendas lenđe: “Askal ni me tumende či phenava katar man vlast!”

O Isus usporidil e židovske vođen e bilačhe vinogradarenca
(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Pale godova o Isus phendas e themešće akaja usporidba: “Varesavo manuš zasadisardas o vinograd, thaj iznajmisarda les e vinogradarenđe. A askal otputuisarda pe lungo vrjama. ¹⁰ Kana avili e vrjama pale berba, bičhaldas pire slugo ke vinogradarja te kušen lesko deo savo bijandas e drak. Ali e vinogradarja mardineles, thaj bičhaldinele palpale čuće vastenca. ¹¹ Pe godova vo bičhalda lenđe aver slugo. Ali von vi godole mardine, mardine muj lestar thaj bičhaldinele palpale čuće vastenca. ¹² Bičhaldas lenđe vi e trito. A von vi les izranisardine thaj tradineles.

¹³ Pe godova o gospodari e vinogradesko phendas: ‘So te čerav? Bičhalava lenđe mungre voljeno čhaves. Les valda poštuina kaj si mungro čhavo.’

* **19,44** Akava opisil e opsada, kaj e vojska okružil o gav saves si zidurja oko leste. Kana e vojska okolina o gav e manuša naštik inkljena andar leste thaj khonik naštik pomognila lenđe. O Isus predvidisarda kaj godova avela ando Jerusolim, thaj dogodisajlo. Ande 70. brš posle o Hristo, e rimsko vojska opkolisarda o Jerusolim thaj kote mudardas e bute manušen. † **19,46** O Isus ukorisarda e trgovcen kaj uništinas e svrha pale savi sas e Devlesko Hramo. O Del kamla te o them molilpe ande lesko Hramo, ali e trgovcurja godova koristinas sago pijaco. Von isto gajda hohavenas e manušen thaj kaj naplatinas lenđe majbut nego so molas e stvarja save terubunas pale žrtva.

¹⁴ Ali kana e vinogradarja dikhline e čhaves, počnisardine te ćeren svato maškar pende: 'Akava si o nasledniko. Ajde te mudaras les thaj o naslestvo avela amaro.' ¹⁵ Tradineles avri andar o vinogrado thaj mudardine les.

So gndin so ćerela lenca o gospodari e vinogradesko kana ašunela so sas? ¹⁶ Avela thaj mudarela godole vinogradaren a o vinograd dela aver vinogradarendē ando najam."

A okola save ašunenas e Isuse phendine: "Amen vareso gajda nikad či ćerdamas!"

¹⁷ A o Isus lačhe dikhlas pe lende thaj phendas: "A so askal značil okova odlomko savo ramol ando sveto lil:
'O bar saves čhudine e graditeljurja
postanisardas o bar zaglavno?"

¹⁸ Te pelo vareko pe godova bar, avela smrskome, thaj te pelo o bar pe varekaste, zgnječila les."

¹⁹ E sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e šorvale rašaja kamline odma te astaren les kaj lačhe džangline kaj godoja usporedba odnosilpes pe lende, ali daranas katar o them.

E rašaja probin te iskušin e Isuse gajda kaj phučen les palo porezo

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ Katar askal počnisardine te vrebini les thaj bičhaldine e špijunen save ćerenas pe kaj si iskrene te šaj optužin e Isuse kaj phenda vareso bilačhe, thaj te predain les e rimske upravitelješće. ²¹ Thaj phučline e Isuse: "Sikavneja! Džanas kaj phenes čačipe thaj sikaves ispravno, thaj či dičhes ko si ko, nego čačes sikaves e Devlesko drom. ²² Phen amende dali trubul te anen e židovurja das e carošće o porez ili te či das?"*

²³ A o Isus dikhlas kaj kamen te astaren les ande klopka thaj phendas lende: ²⁴ "Sikaven mande jek lovoru savjava počinelpe o porez.† Kašći si akaja slika thaj potpis pe leste?"

A von phendine: "E carošći."

²⁵ "Askal den e carošće so si e carosko, a e Devlešće so si e Devlesko."

²⁶ Gajda naštik arakhline doš ande okova so o Isus phenda anglo them, nego ačhiline zadivime lešće naukava thaj ačhiline bi alavesko.

O Isus sikavel kaj si čače vaskrsenje andar e mule

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Askal aviline leste varesave saduceja,‡ save phenen kaj khonik či uštela andar e mule. Thaj phučline e Isuse: ²⁸ "Sikavneja, o Mojsije dijamen o zakon prema savo, ako mulo varekasko phral saves sas romnji a nas les čhavra, neka lesko phral lel lešće romnja sar voj bijandas lešće čhavo savo nasledila e imovina okolešći savo mulo thaj te inđarel lesko prezime.§ ²⁹ Gajda sas eŧta phral. Prvo phral oženisajlo thaj mulo a nas les čhava. ³⁰ Aver phral oženisajlo lešće romnjasa ali vi vo mulo, ³¹ Askal o trito thaj gajda vi sa eŧta muline a či mukline čhavra. ³² Po krajo muli vi e romnji. ³³ Kašći romnji askal voj avela kana e manuša uštena andar e mule kana sas romnji sa eŧta phralendi?"

* **20,22** Nadisajle kajo Isus phenela ili "ej" ili "na". Ako phenel "ej," askal e židovurja avilinasas holjarike pe leste kaj phenel lende te počinen o porez e aver vlastende. Ako phenel "na," askal e rimske vođe šaj phendine e Rimnjanende kaj o Isus sikavel e manušen te prekršin o rimsko zakon.

† **20,24** Ando original ramol: "denar". ‡ **20,27** saduceja Vodečo židovsko versko thaj političko skupina. Prihvaisardine samo prve pandž knjiga andar o Purano zavjet thaj či paćanas ando trajo posle o smrto. § **20,28** Ando original ramol: "thaj vazdel potomstvo pire phralešće."

³⁴ O Isus phendas lende: “E manuša akale themešće udainpes thaj ženinpes. ³⁵ Ali okola saven o Del dičhel kaj si dostojne te ušten andar e mule thaj traina ande okova them savo avela či ženinape niti udainapes. ³⁶ Von majbut naštik ni merena, kaj avena slične sar e anđelurja. Von si čhave e Devlešće kaj vo boldalen palpale andar e mule. ³⁷ A kaj e mule uštena, godova čak vi o Mojsije potvrdisardas ando odlomko po than kaj phabolas o grmo kaj e Gospode akhardas e Avraamešće Devles, e Isakošće Devles thaj e Jakovešće Devles dumut nakon so von muline. ³⁸ A o Del naj Del e mulengo nego o Del e džudengo, kaj si savora ande leste džude.”*

³⁹ Pe godova phendine lešće varesave sikavne e Mojsiješće zakonestar: “Sikavneja! Lačhe phendan!” ⁴⁰ Thaj majbut či usudisajle khanči te phučenles.

O Mesija si majbaro katar o caro David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Askal o Isus phučla len: “Sostar phenelpe kaj si o Hristo samo potomko e caresko Davidesko? ⁴² Pa korkoro o David phenel ande knjige e psalmurja:

‘Phenel o Gospod mungre Gospodešće:

Beš po počasno than paše mande†

⁴³ dok či položiv e dušmajen čiren tale čire pungre!’

⁴⁴ Korkoro o David akhardas les pire Gospodeja. Sar askal avilosas samo lesko potomko?”‡

O Isus upozoril pire učenikonen te lenpe sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Askal anglo sa o them, o Isus phendas pire učenikonende: ⁴⁶ “Lentumen sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar, save volin te phiravenpes ande lundže haljine, volin te e manuša pozdravin len pe javne thana, thaj te bešen pe prve thana ande sinagoge, thaj e počelja pe gozbe. ⁴⁷ Bi ladžavesko trošin e udovicači imovina, thaj hohamne molinpe dugo e Devlešće. Von avena maj strogo osudime.”

21

E udovica del e Devlešće sa so saslat

(Mk 12,41–44)

¹ O Isus ando Hramo dikhlas e barvalen sar čhon ande riznica love sago daro e Devlešće. ² A dikhla vi varesošće čore udovica savi čhutas okote samo duj majcikne kovanice. ³ Thaj phendas: “Čačes, phenav tumende akaja čori udovice čhutas maj but savorendar. ⁴ Kaj savora von dine katar piro viško, a voj katar piro čorpe dijas sa so silat.”

O Isus sikavel save znakurja avena po krajo e themesko

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Dok varesave učenikurja čerenas svato pale godova sar si o Hramo šukar ukasime e barenca thaj e ukrasenca save e manuša andine e

* **20,38** Pošto akala manuša fizički muline, von moraš te aven još uvek duhovno džude. Aver alavenca: “nego o Del okolen kasko si duho još džudo, vi ako si lende telurja možda mule kaj lengo duho još trail ande Devlešći prisutnosti.” † **20,42** Ando original ramol: “pe mungri desno rig”.

‡ **20,44** Pošto o David phendas kaj si o Mesija lesko “Gospod”, godova značil kaj si o Hristo majbaro katar o David, thaj naj samo e Davidosko potomko.

Devlešće, o Isus phendas: ⁶ “Avela e vrjama kana katar akava so dičhen či ačhela ni bar pe bareste. Svako avela harado.”

⁷ E učenikurja phučlineles: “Sikavneja, a kana godova avela? Thaj sar džanasa kaj godova uskoro avela?”

⁸ A vo phendas lenđe: “Len sama te na aven hohade kaj but džene avena ande mungro alav thaj phenena korkoro pale peste kaj si von o Mesija thaj phenena avili e vrjama! Na džan pale lende. ⁹ Kana ašunena pale raturja thaj pale pobune, na daran. Kaj sa godova trubul te avel, ali godova još naj odma o krajo.” ¹⁰ Askal još phendas lenđe: “O them borilape protiv aver them, thaj e carurja protiv aver carurja. ¹¹ Pe sa e riga e themešće avena e potresurja, bokhalipe thaj nasvalipe. Po nebo avena čudesne znakurja savendar dela e dar pe sa o them.

¹² Ali majsigo katar sa akava astarena tumen thaj tradena tumen. Predaina tumen e manušenje ande sinagoge te sudin tumende. Inđarena tumen angle carurja thaj angle upravitelja zato kaj sledin man. ¹³ Godova avela tumari prilika te den svedočanstvo. ¹⁴ Zato zapamtin na maj anglal te gndin so phenena ande tumari obrana! ¹⁵ Me dava tumen alava thaj kasavi mudrost savjaće naštik proturečila niti te oduprilpe ni jek tumaro protivniko. ¹⁶ A izdaina tumen čak vi tumare dada, deja, phrala, drugarja thaj tumari familija. Varesaven tumendar vi mudarena. ¹⁷ Savora mrzana tumen zato kaj sledin man. ¹⁸ Ali či perela ni jek bal* katar tumaro šoro. ¹⁹ Tumare duše spasina pes zbog godova ako či odustanin.”

O Isus phenel kaj o Jerusolim avela uništine

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus nastavisarda te phenel lenđe: “A kana dičhena kaj e vojska opkolisardas o Jerusolim, askal džanen kaj avili paše e vrjama kaj avela opustošime. ²¹ Okola save aračhen pes ande Judejsko regija neka našen ande gore, thaj save si ando gav neka inkljen andar leste; a ni o kola save si ando polje neka či bolden pes ando gav. ²² Kaj ande godola đesa avela e Devlešći kazna te pherdol sa so ramol ando Sveto lil. ²³ Jao e khamne manušnjende thaj okolende save den čuči ande kola đesa! Kaj avena e bare nevolje pe phuv, thaj e Devlesko gnjevo pe akala manuša. ²⁴ Avena mudarde katar o oštro mačo, thaj avena inđarde ando ropstvo pe sasto them. A o Jerusolim uštavena okola save či džanen palo Del dok či isteknil e vrjama okolendi save či džanen palo Del.”

O Isus ćerel svato kaj boldela pes pe phuv

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenda: “Pojavina pes e znakurja po kham thaj po čhonut thaj pe čereja. A e theme pe phuv astarela o očaj zbog e huka thaj e talasurja andar o more. ²⁶ O them merela e daratar thaj katar godova kaj ažučarena so avela pe akava them, kaj vi e sile e nebošće uzdrmina pes. ²⁷ Askal dičhena man, e Manušesće Čhaves, sar avav pe oblakurja ande bari sila thaj ande bari slava. ²⁸ Kana počnila sa godova te avel, ušten thaj vazden tumare šore kaj o Del uskoro oslobodila tumen.”

²⁹ Pale godova o Isus phendas lenđe e usporedba: “Dičhen e smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Kana dičhen kaj mučen e patrja, korkoro već džanen kaj si o milaj paše. ³¹ Gajda vi tumen kana dičhen kaj sa godova avel pale

* **21,18** ni jek bal O Isus phenel pale jek majcikno deo pe manušesko telo. Vo naglasil kaj či propadnila sasto manuš. O Isus već phendas kaj varesave lendar avena mudarde, pa varesave gndin kaj akava značil kaj lenđe či avela duhovno naudime.

soste phenavas tumenđe, šaj aven sigurne kaj si paše o carstvo e Devlesko. ³² Čačes, phenav tumenđe, kaj akava naraštaj† sigurno či načhela dok sa akava či avel. ³³ E phuv thaj o nebo načhena, ali mungre alava ačhena zauvek.”

O Isus sikavel te avas uvek spremne pale leste
(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ O Isus phenda lenđe: “Len sama te či zuravol tumaro ilo ando handžvalipe palo habe thaj ando matipe ili ande trajošće brige, thaj te či iznenadil tumen godova đes, ³⁵ savo avela sago zamka, pe sa e manuša save train pe sasti phuv. ³⁶ Zato stražarin thaj molintumen e Devlešće te šaj načhen sa kava so trubul te avel thaj te ačhen sago pobednikurja angle mande, e Manušesće Čhaveste.”

³⁷ O Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a račasa inkljelas thaj račarelas pe maslinsko gora. ³⁸ A so o them već katar e rano detharin avenas leste ando Hramo te ašunenles.

22

O Juda ugovoril e Isusešći izdaja
(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

¹ Avili paše e Pasha savi sas prvo đes katar o prazniko bikvascošće mangrengo. ² E šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar rodenas sar te mudaren e Isuse. Ali daranas katar o them.

³ Askal o beng dijas ando Juda andar o gav Iskariot, jek katar e dešuduj e Isusešće apostolja. ⁴ Vo đelo thaj dogovorisa jlo e šorvale rašajenca thaj e Hramske stražarenca sar te predail lenđe e Isuses. ⁵ Von raduisajle thaj obečisardine lešće kaj denas les love. ⁶ O Juda pristanisardas. Katar askal o Juda rodelas prilika te predail e Isuses lenđe a te na dičhel o them.

Priprema e pashalno večera
(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Kana avilo o prvo đes katar o prazniko e bikvascošće mangrengo, ande savo trubujasas te žrtvuil pes o bakhro palo prazniko e pasha. ⁸ O Isus bičhalda e Petre thaj e Jovano thaj phendas lenđe: “Hajde džan thaj pripremin amende te has e pasha.”

⁹ A e učenikurja phučline les: “Kaj kames te pripremis lat?”

¹⁰ A vo phenda lenđe: “Ake, čim den ando gav malavela tumen o manuš savo inđarel paj ando bokali. Teljaren pale leste ando čher savo vo del ¹¹ thaj roden e domačine ande godova čher thaj phenen lešće: ‘O sikavno phučel ande savi soba šaj hal e pashalno večera pire učenikonenca?’

¹² Vo sikavela tumenđe e bari soba po sprato. Okote pripremin.” ¹³ E učenikurja đele ando gav thaj arakhline sa sar o Isus phendas lenđe thaj okote pripremisardine e pashalno večera.

† **21,32** akava naraštaj Postojin različite načinurja te hačarelpes akava redko: 1. akaja generacija značil okola save sas džude ande vrjama dok o Isus čerelas svato, a godova značil kaj uništilape o Jerusolim thaj e aver znakurja save anena dži ke Hristosko povratko počnila te dogodinpe dok si von džude dik; 2. akaja generacija značil vrsta manuša save si bilačhe thaj suprotinpe e Isusešće, a godova značil kaj uvek avela bipačale save suprotivina pe e Isusešće sa dži ko trenutko kana vo boldelape pe phuv; 3. akaja generacija značil “akaja rasa” thaj odnosil pe pe židovurja, so značil kaj e židovsko rasa či načhela majsigo nego so o Isus boldela pes, ili 4. akaja generacija značil e manuša save traina ande vrjama e carošči, thaj godova značil, kana dogodina pes e događaja save si spomenime ande stihurja 25–26, o Isus boldelape pe phuv palo trajo godole generacijako.

O Isus del Nevo Savezo

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ Kana avili e vrjama pale večera, o Isus lija than pale sinija e apostolenca. ¹⁵ Askal phendas lenđe: “Saste ilesa čeznisardem te hava tumenca akaja pashalno večera maj sigo nego so aven mungre muke. ¹⁶ Kaj phenav tumende, či majbut hava e pashalno večera dok či pherdol lači svrha ando carstvo e Devlesko.”*

¹⁷ Lijas o tahtaj e molava, zahvalisardas e Devlešće thaj phendas: “Len thaj razdelin maškar tumende. ¹⁸ Kaj phenav tumende, katar akana majbut či pijava e mol dok či avel o carstvo e Devlesko.”

¹⁹ Askal o Isus lijas o mangro, zahvalisardas e Devlešće pale leste, phagla les thaj dijas pire učenikonende e alavenca: “Akava si mungro telo savo delpes pale tumende. Akava ćeren te dentumen gođi mande.” ²⁰ Gajda vi pale večera lija o tahtaj thaj phendas: “Akava tahtaj si mungro rat, rate Neve Savezosko savo čhordol pale tumende.”

²¹ “Ali ake, mungro izdajniko bešel manca pale sinija. ²² Me o Čhavo e Manušesko, moraš te merav sar si odredime, ali jao okolešće savo izdaila man!” ²³ A e učenikurja pe godova počnisardine te phučen pes ko maškar lende šaj avilosas godova.

Ko kamel te avel vođa e Devlešće manušengo trubul te služil averende

(Mt 20,25–28; 19,28; Mk 10,42–45)

²⁴ Askal e učenikurja počnisardine te prepirinpe maškar pende ko si majbaro lendar. ²⁵ A o Isus phendas lenđe: “E carurja akale themešće gospodarin pe pire thema thaj okola saven si vlast pe thema kamen te o them phenel pale lende kaj si lače. ²⁶ Ali tumen na ćeren gajda! Naprotiv, okova savo si majbaro maškar tumende, neka avel majcikno; a o vođa sago kova kaj služil. ²⁷ Kaj ko si majbaro? Okova savo bešel pale sinija ili okova savo služil les? Dali naj okova savo si pale sinija? A me ake služiv maškar tumende. ²⁸ Ačhiline mande verne ande mungre kušnje. ²⁹ Zato davtumen ando naslestvo e carosko čast kaj man dija lat mungro Dad ³⁰ te han thaj te pijen pale mungri sinija ande mungro Carstvo thaj te bešen pe prestolja te sudin e dešuduj plemenurja e Izraelošće.”

O Isus phenel kaj o Petar izdaila les

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Jn 13,36–38)

³¹ A o Isus phenda: “Simone! Simone! Ake o sotona rodel katar o Del te probil tumaro paćipe ande mande. Zato rešetila tumen sago o điv kroz o sito.† ³² Ali me molisajlem pale tute te ćiro paćipe ande mande ačhel. A kana palem boldejatu mande, učvrsti ćire phralen.”

³³ O Petar phendas lešće: “Gospode, spremno sem tusa te džav vi ande tamnica vi ando smrto.”

³⁴ A o Isus phendas lešće: “Phenav tuće Petre, ađes ni o bašno či oglašila pes a tu trin drom hohaveja kaj či pindžares man.”

³⁵ Thaj phendas: “Kana bičhaldem tumen po drom bi lovengo, bi trastako thaj bi sandalengo, dal nedostailas tumende vareso?”

A von phendine: “Khanči či nedostailas amende.”

* **22,16** E Pasha dija gođi e Izraelošće theme pe godova sar o Del izbavisarda len andar o ropstvo andar o Egipat kana žrtvuinas e bakhre thaj čhutine lesko rat po vudar pire čherengo. Po isto način, o Isus sas e Devlesko bakhro thaj e Isusešće ratesa oslobodil pire theme katar o ropstvo e bezehengo. O Isus palem avela thaj vladila sago o caro, a askal e vernikurja ćerena e gozba thaj slavina kaj o Del izbavisarda len. † **22,31** O beng kamla te odvoil len katar o Isus sago kaj o manuš odvoil o điv katar e ljuska.

³⁶ Akana phendas lenđe: “Kas si love, neka lenen pesa! Isto gajda vi e trasta! A kas naj mačo, neka bićinel pire gada thaj nek ćinel pešće mačo.†

³⁷ Kaj phenav tumenđe, moraš te pherdol pe mande okova so si ramome ando Sveto lil: ‘E manuša ubrojinas man maškar e zloćincurja,’ kaj sa so e prorokurja ramosardine pale mande pherdola pes.”

³⁸ Von phendine lešće: “Gospode, ake akate siamen duj maćurja!”

A o Isus phendas lenđe: “Dosta si!”§

*O Isus molil e Devle te zaobiđil les e patnja ali te avel e Devlešći volja
(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)*

³⁹ Askal inkljisto okotar thaj po običaj uputisajlo pe maslinsko gora. Pale leste teljardine vi lešće ućenikurija. ⁴⁰ Kana areslo okote phendas lenđe: “Molin tume te na peren ande kušnja!”

⁴¹ Pale godova đelo maj dur lendar kozom šaj čhudelpes o bar thaj pelo pe pire koča thaj molisajlo: ⁴² “Dade! Ako kames, le mandar akava tahtaj patnje. Ali na te avel mungri nego ćiri volja nek!” ⁴³ A askal sikadilo lešće o anđeo andar o nebo te ohrabril les. ⁴⁴ A o Isus sa maj žarko molilas pe, ande smrtno muka, a o znojo pe leste postanisardas sago kapljice e ratešće save perenas pe phuv.* ⁴⁵ Uštilo katar e molitva, boldape ke ućenikurija thaj arakhlalen sar soven, iscrpime katar e žalosti. ⁴⁶ Pa phendas lenđe: “Sostar soven? Ušten! Molin tumen te na peren ande kušnje!”

*O Juda izdail e Isuse
(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)*

⁴⁷ Dok o Isus još ćerelas svato, avilo o them, thaj angle lende o Juda jek katar e dešuduj ućenikurja. Vo avilo paše ko Isus thaj kamla te ćumidel les. ⁴⁸ A o Isus phendas lešće: “Juda, zar e poljupceja kames te izdais man, e Manušesće Čhaves?”

⁴⁹ A kana e ostale ućenikurja dikhline so si, phućline: “Gospode, te napadis len e maćesa?” ⁵⁰ A jek lendar zamahnisardas e maćosa po sluga e šorvale rašaješće thaj čindas lesko desno kan.

⁵¹ A o Isus phendas: “Mućen len te ćeren godova! Na oduprin tumen majbut!” Askal čhutas o vas pe lesko kan thaj sastarda les. ⁵² Askal o Isus phenda e manušenđe save aviline te astaren les, e šorvale rašajenđe, e Hramske stražarenca thaj e židovske starešinenđe: “Sago po pobunjeniko aviline pe mande e maćonenca thaj e rovljenca! ⁵³ Sostar či astardine man ando Hramo? Svako đes semas okote tumenca. Ali akava si tumaro čas o thaj vladil e tama.” †

*O Petar odrićil pes katar o Isus
(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Jn 18,15–18, 25–27)*

⁵⁴ Astardine e Isuse thaj inđardine les ando ćher e šorvale rašajesko. A o Petar dadural džalas pale lete. ⁵⁵ A e stražarja maškare ande avlija

† **22,36** kana e ućenikurja maj sigo teljardine thaj propovedinas, o Isus sas zurale popularno thaj e manuša rado ugostinas okolen save propovedinas e Isusešći poruka. E stvarja promenisajle akana thaj e but e manuša suprostavina pes e Isusešće thaj lešće porukaće, thaj e ućenikurja moraš te lenapes sama thaj te aven spremne te osigurinpe okolesa so trubul len thaj zaštitinpe. § **22,38** Dosta si Moguće značenja si: 1. Len si dovoljno maćurja, aver alavenca: “Akana siamen dosta maćurja” ili 2. O Isus kamel te von či ćeren svato kaj silen maćurja. “Dosta si kava svato pale maćurja”. Kana o Isus phenda kaj trubun te ćinen maćurja, vo uglavno phenelas lenđe palo o Opasnost saveja suoćina pes. Vo možda či kamlas čaće te von ćinen maćurja thaj te borin pes.

* **22,44** Ande varesavo purano grčko rukopiso naj o 43, thaj o 44. retko. † **22,53** vladil e tama značil “e vrjama te o beng deluil”.

astardine e jag thaj bešline okolo late. A o Petar bešlo maškar lende.
⁵⁶ Varesavi sluškinja dikhla les kaj bešel paše jag, ostro dikhla pe leste thaj phendas: “Vi akava sas e lesa!”

⁵⁷ A o Petar hohadas: “Manušnije pa me či pindžarav les.”

⁵⁸ Nedugo pale godova još vareko lija les sama thaj phendas: “Vi tu san jek lendar!”

A o Petar phendas: “Najsem, manušeja!”

⁵⁹ Kana nakhlo varekaj katar jek sato, vareko aver odlučno phenda: “Vi akava sas čačes lesa! Pa Galilejco si!”

⁶⁰ A o Petar phendas: “Manuša, či džanav so phenes!” Isto časo dok još motholas, ogłasisajlo o bašno. ⁶¹ Askal o Gospod boldape thaj dikhlas po Petar, a o Petar dijape gođi ke alava e Gosodešće, save phendas lešće: “Phenav tuće još akaja rjat majsigo nego so o bašno ašundol, trin drom hohaveja kaj či pindžares man.” ⁶² O Petar inkljisto andar e avlija thaj zurales rujas.

⁶³ A e čuvarja počnisardine te maren e Isuse thaj te maren muj lestar

⁶⁴ Učhardine lešće jakha thaj phenenas lešće: “Prorokuisar ko dijatu dab!”

⁶⁵ Thaj but aver podrugljive alava phenenas lešće.

O Isus po sudo angle židovske vođe

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ A kana svanosardas o đes, čidape o starešinstvo e themesko, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj andine e Isuse anglo baro židovsko veće. ⁶⁷ Von phendine lešće: “Ako san tu o Hristo, phen amende godova!”

A Isus phendas lende: “Ako phenav tumende, či paćana mande. ⁶⁸ Ako phučav tumen dali sem me o Hristo, či odgovorina mande. ⁶⁹ Ali katar akana me, o Čhavo e Manušesko, bešava po časno than pašo svemogućo Del.”

⁷⁰ Pe godova savora phendine: “Tu dakle tvrdis kaj san o Čhavo e Devlesko!”

Vo phendas lende: “Tumen korkoro pravo phenen! Me sem!”

⁷¹ Pe godova phendine von: “Či trubul amen majbut dokaz. Korkoro ašundam andar lesko muj!”

23

E Isuse hohamne prrn anglo Pilato thaj anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

¹ Askal sa e manuša save sas ando židovsko baro veće uštiline thaj inđardine e Isuses ko Pilato savo sas rimsko upraviteljo ² thaj optužisardine les: “Astardam les sar zavodil e theme thaj phenel lende te na počinen o porez e carošće, a pale peste phenel kaj si vo o Hristo, amaro caro.”

³ O Pilato phučlales: “Dali san tu o caro e židovengo?”

A o Isus phendas lešće: “Gajda si sago kaj tu phenes!”

⁴ Askal o Pilato phendas e šorvale rašajende thaj e themešće: “Nisošći doš či arakhav pe akava manuš!”

⁵ Ali von počnisardine još majbut te navalisaren: “Bunil e theme pire naukava ande sasti phuv e jevrejendi. Počnisarda ande regija e Galilejači thaj avilo sa dži akaring ando Jerusalam!”

⁶ Kana godova ašundas o Pilato, phučlas dali si godova manuš Galilejco.

⁷ Kana potvrdisardine godova, o Pilato bičhaldas e Isuse ko Irod, savo

vladilas ande Galilejači regija. A o Irod baš askal arakhadilo ando Jerusolim.

⁸ A kana o Irod dikhla e Isuse, zurale raduisajlo kaj dumut već lija te dičheles zbog okova kaj ašundas pale leste, thaj nadisajlo kaj lestar dičhela varesosko čudo. ⁹ Thaj but phučlas e Isuse, ali vo khanči či phendas lešće. ¹⁰ A e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar ačhenas, thaj žestoko prnas les. ¹¹ O Irod zajedno pire vojniconenca marda muj lestar. Dijas pe leste e carske haljine thaj bičhalda le palpale ko Pilato. ¹² Godova đes o Irod thaj o Pilato pomirisajle kaj sas majsigo dušmaja.

E Isuse osudin po smrto

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ O Pilato akhardas e šorvale rašajen, e vođen thaj e themes ¹⁴ thaj phendas lende: “Andine mande akale manušes e optužbava kaj vo vazdel e themes pe buna. Me ake phučav les angle tumende thaj či arakhlem ni jek doš pe leste pale savi prrn les. ¹⁵ A či arakhla e doš pe leste, ni o Irod thaj zato bičhalda les palpale amende. Ake, vo či ćerda khanči sova zaslužisardas smrto. ¹⁶ Zato dava naredba te bićuin les thaj askal mukavales.” ¹⁷*

¹⁸ A sa o them ande jek glaso čhutas muj alavenca: “Mudar les a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varava sas ande tamnica kaj mudardas, thaj kaj vazdas e buna ando Jerusolim.) ²⁰ O Pilato probisarda te odgovoril len kaj kamelas te mućel e Isuses. ²¹ Ali o them čholas muj: “Razapniles! Razapniles!”

²² Phućla len o Pilato trin drom: “Ali savo zloćino vo ćerdas? Me khanči či arakhav pe leste sova zaslužisardas smrto. Zato dava te bićuin les thaj mukava les.”

²³ A o them čholas muj thaj navalinas te razapnin e Isuse. Thaj čhonas muj sa majzurale thaj majzurale. ²⁴ O Pilato presudisarda te udovoljil lende. ²⁵ Thaj muklas o kole savo sas čhudino ando phanglipe zbog e pobuna thaj zbog o mudaripe, a e Isuse dijas ande vojniconende vas te ćeren lesa okova so o them kamlas.

E Isuse razapnin po trušul

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Dok indarenas e Isuse, astardine varesave Simone andar o gav e Kirinija, savo boldelas pes andar o polje thaj čhutine pe leste o trušul te indarel palo o Isus. ²⁷ Palo Isus džalas o but them, thaj e manušnja save rovenas thaj kukinas pale leste. ²⁸ O Isus boldape lende thaj phendas lende: “Manušnjalen andar o Jerusolim, na roven pe mande, nego roven pe tumende thaj pe tumare čhavra. ²⁹ Kaj ake aven e đesa† kana phenelape: ‘Blago e nerotkinjende, blago e điješće savo či bijanda thaj blago e ćučende save či pravardine.’‡ ³⁰ Askal e manuša kamena te e goren peren pe lende

* **23,17** Ande varesave purane grćke rukopisurja aćhel ramome: “A svako brš kana sas o prazniko Pasha, mućenas lende po jećhe phangles.” Dik Mt 27,15; Mk 15,6. † **23,29** Gajda avili e vrjama 70 brš posle o Hristo. E Rimsko vojska opkolisarda thaj uništisarda o Jerusolim thaj mudarda e but e židoven. ‡ **23,29** Ande godoja buduće vrjama e čhavra ando Jeruslimo trpina pe strašne načinurja. Askal o them gndila kaj si majlaće pale manuša saven naj čhavra. Thaj len či avela tuga kana dićhena sar lende čhavra patin ili meren.

thaj e bregonen te učaren len. ³¹ Kaj ako gajda ćerelpe e zelene kaštenca, so tek avela e šuće kaštenca?”Š

³² E Isuseja po mudaripe inđarenas vi aver duj zločinconen. ³³ Kana aviline po than savo akhardolas Lubanja, okote razapnisardine e Isuse a paše leste vi godole zločinconen, jeće pe lešći desno rig, a avre pe lešći levo rig.

³⁴ A o Isus phenelas: “Jartosar lenđe, Dade Devla, kaj či džanen so ćeren!”* Pale godova e vojnukurja čhudine e kocka thaj gajda podelisardine maškar peste lešće drže.

³⁵ O them aćhelas okote thaj dićhelas, a e verske vođe marenas lestar muj alavenca: “Averen spasisardas, neka akana spasisarel korkoro pes ako si vo ćačas o Hristo e Devlesko, izabraniko!” ³⁶ Vi e vojnukurja marenas muj lestar, avenas paše leste thaj nudinas les e mol savi sas hamime e šuteja†† ³⁷ thaj phenenas: “Ako san tu o caro e židovengo, spasi korkoro tut!” ³⁸ A opral lesko šoro čhutine vi natpiso pe savo ramolas: “Akava si o caro e židovengo.”

³⁹ Jek katar o razapnime zločinco vređolas e Isuse thaj phenelas: “Najsan li tu o Hristo? Pa spasi tut thaj vi amen!”

⁴⁰ Askal aver phendas: “Zar či daras e Devlestar? Trpis isto kazna sago vi vo? ⁴¹ Ali pravedno si te amen trpis kaj primisardam so zaslužisardam amare trajosa, a akava manuš khanči bilaće či ćerdas.” ⁴² Askal phendas: “Isuse, kana počnija te vladis sago caro, detut gođi pe mande thaj av mande milostivo.”

⁴³ A o Isus phendas lešće: “Ćačas phenav tuće: ađes aveja manca ando rajo!”

E Isusesko smrto (Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ Kana već avilo o mismeri, pe sasti phuv nastanisarda o tunjariko thaj sas džike o trito sato mismere, ⁴⁵ kaj o kham pomračisajlo, a e firanglje ando Hramo Š pharadile pe opaš. ⁴⁶ A o Isus još jekhvar čutas muj andar sasto glaso: “Dade Devla, ande ćire vas predaiv mungro duho!” Godova phendas, thaj izdahnisarda.

⁴⁷ Kana o rimsko stotniko dikhlas so dogodisajlo, aćhilo te slavil e Devle thaj phenda: “Akava manuš sas ćačas pravedniko!” ⁴⁸ Nakon godova sa o them savo ćidape te dićhel godova prizor dikhline so sas, boldenaspe ćhere thaj marenaspe katar e tuga ando kolin. ⁴⁹ Maj đur aćhenas sa okola kaj pindžarenas e Isuse thaj e manušnja save džanas pale leste andar e Galileja thaj promatrinās.

E Isusesko prahope (Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Jn 19,38–42)

Š **23,31** O šuko kaš phabol maj brzo katar o zeleno kaš. Izgaranje si podrazumno metafora pale patnja ili kazna. O Isus sas sago o zeleno kaš kaj či zaslužisarda te phabol (trpil). E manuša save odbacisardine les sas sago o šuko kaš. Zaslužisardine te phabon (patin) zbog pire bezeha.

* **23,34** A o Isus phenelas: “Jartosar lenđe, Dade Devla, kaj či džanen so ćeren!” Ande varesave grčke rukopisurja či arakhadilo akava alav. † **23,36** e mol savi sas hamime e šutejaO šut sas jeftino pipe savo obično pijenas. E vojnukurja marenas muj katar o Isus gajda kaj denas te pel jeftino pipe varekas ko phenel kaj si caro. †† **23,36** Den man o žuč te palo habe, thaj ande mungri truš den man šut te pijav. Š **23,45** e firanglje ando Hramo Akaja firanglja sas majbut katar 25 meterja vuči thaj odvoilas o majsvelo than katar o sasto Hramo.

⁵⁰ Sas varesavo manuš savo akhardolas Josif. Vo sas versko večniko. Thaj sas lačo thaj pravedno manuš ⁵¹ andar e Arimateja, gav savo si ande Judeja. Vo či složisajlo e odlukava thaj e postupkosa so ćerdine e Isusešće, nego ažučarelas te avel e Devlesko carstvo. ⁵² Vo đelo ko Pilato thaj rodas lestar e Isusesko telo. ⁵³ Pale godova fuljardineles katar o trušul, paćardinele ande pohtan thaj čhutineles ando isklesime limori ande savo još khonik nas čhutino. ⁵⁴ Godova sas đes kana o them pripremilas pe palo savato, savo skoro započnila.

⁵⁵ A godova sa pratinas e manušnja save aviline e Isuseja andar e Galileja. Thaj dičhenas sar položinas lesko telo ando limori. ⁵⁶ Pale godova boldinepe čhere te pripremine e mio mirisurja thaj o pomast savo koristilaspe palo prahope. A kana godova završisardine, već sas o savato pa sasto đes naštik khanči ćerdine kaj poštuinas e odredba andar o zakon.

24

E manušnja arakhline e Isusesko limori čučo

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

¹ Prvo đes ando kurko, detharinako rano, e manušnja aviline po limori e mio mirisenca save von korkoro pripremisardine. ² A kana aresline dži ko limori arakhline o bar* crdino katar o limori. ³ Dine andre, ali či arakhline o telo e Gospode Isusesko. ⁴ Thaj dok ačhenas gajda zbunime, angle lende pojavisajle duj manuša ande blistavo parne haljine. ⁵ E manušnja darajle thaj poklonisajle e mujesa dži ke phuv, a e duj manuša phendine lenđe: “Sostar roden e džude maškar e mule? ⁶ Naj akate, nego uskrnsisarda! Dentumen gođi sar phendas tumenđe dok još sas ande Galileja: ⁷ ‘Me o Čhavo e Manušesko moraš te avava dino ande vas e bezehalende, thaj razapnina man, ali me o trito đes uskrsniva.’”

⁸ Askal e manušnja dinepe gođi kaj o Isus phendas godova. ⁹ Thaj boldinepe katar o limori thaj sa godova javisardine e dešujek apostolende thaj savorende averende. ¹⁰ A godova sas e Marija andar e Magdala, e Jovana, Marija dej e Jakovešći, thaj još varesošće manušnja. Von sa godova so sas phendine e apostolende. ¹¹ A e apostolende sa gadava činisajlo sago kaj umislisardine, thaj či paćaine e manušnjende. ¹² A o Petar ipak, uštilo thaj prastaja karingal o limori. Kana areslo, provirisarda andre thaj dikhla samo e povojurja save sas katar e lanenosko pohtan. Pale godova boldapes čhere ando čudo savo dogodisajlo.

O Isus sikadol e duje učenikonende po drom palo Emaus

(Mk 16,12–13)

¹³ Godova đes e Isusešće duj sledbenikurja putuinas ando gav savo akhardolas Emaus, savo sas majdur katar o Jerusolim dešujek kilometrja.

¹⁴ Dromesa ćerenas svato maškar pende pale sa so sas. ¹⁵ Thaj dok gajda ćerenas svato thaj raspravinas, avilo dži lende o Isus thaj džalas lenca.

¹⁶ Ali nas dino lenđe jakhende te pindžaren les.

¹⁷ O Isus phučlalen: “So godova raspravin dromesa?”

Von ačhiline phađe katar e tuga. ¹⁸ Jek lendar, savo akhardolas Kleopa, phendas lešće: “Zar san tu jedino stranco ando Jerusolim savo či džanel so sas ando Jerusolim akala đesa?”

¹⁹ A o Isus phučla: “So sas godova?”

* **24,2** o bar Akava sas baro, isklesime okruglo bar dovoljno baro te potpuno phandavel o ulaz po limori. Sas potrebno varekozom manuša te len les majdur.

A von phendine lešće: “Pa okova so dogodisajlo e Isuseja andar o Nazaret. Vo sas proroko, silno pe dela thaj ande alava anglo Del thaj angle sa o them: ²⁰ Ali amare šorvale rašaja thaj e vladarja predaisardinele te avel osudime po smrto thaj te razapnin les. ²¹ A amen nadisajlam kaj si vo okova savo izbavila o Izrael† osim godova, akava si već trito đes sar gadava dogodisajlo. ²² A još vi varesave manušnja, save sas maškar mende, zbunisardine men: čim svanosardas đele po limori, ²³ ali okote či arakhline lesko telo pa aviline thaj phendine amende kaj sikadile lende e anđelurja thaj phendine lende kaj si o Isus džudo. ²⁴ Varesave amarendar prastaine po limori thaj arakhline sa sar e manušnja phendine, ali les či dikhline.”

²⁵ A o Isus pe godova phendas lende: “O sar sen nerazumne, nisar te paćan ande kova so phendine e prorokurja! ²⁶ Dali či von prorokuisardine kaj o Hristo sa godova moraš te pretrpila majsigo nego so o Del proslavila les?” ²⁷ Askal o Isus započnisardas te objasnil lende sa so sas ramome ando Sveto lil, katar o Mojsije džike e prorokurja.

²⁸ Pe godova avile paše dži ko gav ande savo džanas, a lende pričinisajo sago kaj o Isus kamelas te nastavila majdur o drom. ²⁹ Ali von nagovorinas les: “Ač amenca! Kaj već peli e rjat, a o đes načhel!” Vo ačhilo thaj dijas lenca ando ando čer. ³⁰ Kana o Isus lijas te hal lenca, lijas o mangro, blagoslovisardale, phaglale thaj dijalen. ³¹ Pe godova putajle lende jakha thaj pindžardineles, ali vo nestanisardas angle lende jakha.

³² Askal von phendine jek avrešće: “Či li phabolas amaro ilo ande amende dromesa dok ćerelas amende svato, thaj dok tumaćilas amende o Sveto lil?” ³³ Odma spremisajle thaj boldinepe ando Jerusalem. Okote arakhline e dešujek apostolen thaj vi aver e Isusešće sledbenikonen, ³⁴ save phendine lende: “O Gospod čačes vaskrsnisarda thaj sikadilo e Simonešće!” ³⁵ Askal von phendine sar maladine e Gospode po drom palo Emaus thaj sar pindžardine les kana phaglas o mangro.

O Isus sikadol e učenikonende (Jn 20,19–23)

³⁶ Dok von ćerenas svato pale godova, o Isus katar jekhvar ačhilo maškar lende thaj phendas lende: “Miro tumende!” ³⁷ Von, zbunime thaj darade, gndisardine kaj dićhen e duho. ³⁸ A o Isus phendas lende: “Sostar darajle? Sostar kasavi sumnja dija ande tumare ile? ³⁹ Dićhen mungre vas thaj mungre pungre! Me sem gadava! Pipnin man thaj dićhena! E duho naj kokala ni mas sago kaj dićhen kaj man si!” ⁴⁰ Phendas lende godova, thaj sikadas lende pire vas thaj pire pungre.

⁴¹ Katar o čuđenje thaj katar e bah naštik paćaine. A vo phućla len: “Situmen vareso hamasko?” ⁴² Von dineles kotor peko mačo. ⁴³ Vo lija les thaj halas anglalende.‡

⁴⁴ Askal phendas: “Pale akava phenavas tumende dok još semas tumenca: Trubul te pherelpes sa so si ande Mojsijesko zakono, ande proročke lila thaj ande psalmurja ramome pale mande.” ⁴⁵ Askal putardas lendi gođi te haćaren o Sveto lil. ⁴⁶ Thaj phendas lende: “Ramome si ande Svete lila: O Hristo trpila thaj merela, a o trito đes uštela andar e mule. ⁴⁷ Ande lesko alav propovedilapes sa e manušenje kaj trubun te pokainpe

† 24,21 E Rimnjanurja vladinas pe židovurja. Von nadisajle kaj si vo: “savo oslobodila e Izraelconen katar e rimske dušmaja”. ‡ 24,43 Godova ćerdas te sikavel lende kaj vo naj duho, kaj e duhurja či han.

gajda te o Del jartol lenđe e bezeha. A počnila katar o Jerusolim. ⁴⁸ Tumen sen svedokurja pale godova.

⁴⁹ A me bičhalava tumenđe e Sveto Duho, baš sago kaj mungro Dad obečisardas. Zato ačhen ando gav dok či len pe tumende e silaŠ opral.”

*O Isus si vazdino ando nebo angle učenikurja
(Mk 16,19–20; Dap 1,9–11)*

⁵⁰ Pale godova o Isus inđardalen paše dži ko gav e Vitanija. Okote vazdas pire vas thaj blagoslovisardalen. ⁵¹ Gajda sar blagoslovisardalen, durilo lendar thaj sas lino ando nebo. ⁵² Von peline pe kočā angle leste thaj askal bare bahtasa boldinepe ando Jerusolim. ⁵³ Thaj svako đes ando Hramo slavinas e Devle.

§ 24,49 dok či len pe tumende e sila Ando original ramol: “dok či len pe tumende e sila”. E Devlešči sila učharelalen po isto način sago kaj e drze učharen e manuše. Godolesa dobina e sila e Sveto Duhošči sar šaj te svedočin e aver manušenđe palo Isus.